

**TELPISKĀS PLĀNOŠANAS SISTĒMAS ATTĪSTĪBAS
KONCEPCIJA**

SATURS

IEVADS.....	4
IZMANTOTIE SAĪSINĀJUMI.....	5
IZMANTOTIE TERMINI UN DEFINĪCIJAS.....	6
I PROBLĒMAS FORMULĒJUMS UN DETALIZĒTS IZKLĀSTS.....	8
1. ESOŠĀS PLĀNOŠANAS SISTĒMAS	8
IZVĒRTĒJUMS.....	
<i>1.1. Apskats par plānošanas sistēmu no 1991.gada līdz 2002.gadam.....</i>	<i>8</i>
<i>1.2. Esošā plānošanas sistēma.....</i>	<i>8</i>
<i>1.3. Nacionālais plānošanas līmenis.....</i>	<i>9</i>
<i>1.4. Reģionālais plānošanas līmenis.....</i>	<i>11</i>
<i>1.5. Rajona plānošanas līmenis.....</i>	<i>13</i>
<i>1.6. Vietējais plānošanas līmenis.....</i>	<i>15</i>
1.6.1. Teritorijas plānojums.....	16
1.6.1.1. Teritorijas plānojuma saturs.....	19
1.6.1.2. Teritorijas plānojuma izstrāde.....	24
1.6.1.3. Teritorijas plānojumu īstenošana.....	25
1.6.2. Detālplānojums.....	26
1.6.2.1. Detālplānojuma saturs.....	26
1.6.2.2. Detālplānojuma izstrāde.....	27
1.6.2.3. Detālplānojumu realizācija.....	28
1.6.3. Zemes ierīcības projekts.....	30
1.6.4. Lauksaimniecībā izmantojamās un meža zemes transformācija par apbūves zemi, derīgo izrakteņu teritorijas.....	30
<i>1.7. Teritorijas plānojumu un detālplānojumu pārraudzības procesā konstatētās problēmas.....</i>	<i>33</i>
1.7.1. Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministra rīkojums....	33
1.7.2. Detālplānojumu tiesiskuma pārbaude.....	34
1.7.3. Teritorijas plānojuma un detālplānojuma apstrīdēšana vai pārsūdzēšana.....	34
<i>1.8. Problēmas un iespējamie risinājumi par esošo situāciju.....</i>	<i>35</i>
2. SAISTĪTIE TIESĪBU AKTI UN POLITIKAS PLĀNOŠANAS DOKUMENTI.....	38
<i>2.1. Starptautiskie plānošanas dokumenti.....</i>	<i>38</i>
<i>2.2. Jūras telpiskā plānošana.....</i>	<i>39</i>
<i>2.3. Nacionālie plānošanas dokumenti un tiesību akti.....</i>	<i>41</i>
3. PROGNOZE PAR SEKĀM, JA NETIKS RISINĀTAS PROBLĒMAS.....	43
<i>3.1. Nacionālais plānošanas līmenis.....</i>	<i>43</i>
<i>3.2. Reģionālais plānošanas līmenis.....</i>	<i>43</i>
<i>3.3. Rajona plānošanas līmenis.....</i>	<i>43</i>
<i>3.4. Vietējais plānošanas līmenis.....</i>	<i>43</i>
4. PROBLĒMU RISINĀJUMU VARIANTI.....	44
<i>4.1. Risinājumi visos plānošanas līmeņos, alternatīvas.....</i>	<i>44</i>
4.1.1. Attīstības plānošana un tās saikne ar telpisko plānošanu.....	44
4.1.2. Nacionālais plānošanas līmenis.....	45
4.1.3. Reģionālais plānošanas līmenis.....	46

4.1.4.	Vietējais plānošanas līmenis.....	48
4.1.4.1.	Vietējās pašvaldības teritorijas attīstības plānojums.....	49
4.1.4.2.	Vietējās pašvaldības teritorijas plānojums.....	49
4.1.4.3.	Vietējās pašvaldības teritorijas plānojuma apstiprināšana un apstrīdēšanas kārtība.....	53
4.1.4.4.	Detālplānojums.....	55
4.1.4.4.1.	Detālplānojuma izstrāde.....	55
4.1.4.4.2.	Detālplānojuma saturs.....	56
4.1.4.4.3.	Detālplānojumu sabiedriskā apspriešana.....	57
4.1.4.4.4.	Detālplānojuma apstiprināšana un apstrīdēšanas kārtība.....	58
4.1.4.4.5.	Detālplānojuma darbības termiņš.....	60
4.2.	Sadarbība ar institūcijām plānošanas jautājumos.....	60
4.2.1.	Reģiona plānošanas līmenis.....	60
4.2.2.	Vietējais plānošanas līmenis.....	61
4.3.	Sabiedrības līdzdalība plānošanas procesā.....	62
4.4.	Teritoriju rezervēšana publiskiem mērķiem.....	62
4.5.	Instrumenti telpiskas plānošanas sistēmas pilnveidošanai.....	63
4.5.1.	Juridiskie līdzekļi.....	63
4.5.2.	Tehniskie līdzekļi.....	66
4.5.3.	Izglītība.....	66
5.	KONCEPCIJAS ĪSTENOŠANAS PASĀKUMU PLĀNS, LAIKA GRAFIKS UN FINANSĒJUMS.....	68
6.	PIELIKUMI.....	70

IEVADS

Pašreizējo Latvijas teritorijas plānošanas sistēmas darbību kopš valstiskās neatkarības atjaunošanas vairs nevar atzīt par efektīvu salīdzinājumā ar Eiropas Savienības telpiskās plānošanas sistēmām, kas darbojas Nīderlandē, Lielbritānijā, Igaunijā, Dānijā.

Analizējot esošo situāciju teritorijas plānošanā valstī (notiek Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijas līdz 2030.gadam izstrāde, pabeigta administratīvi teritoriālā reforma, tiek likvidēts rajonu plānošanas līmenis, notiek diskusijas par otrā līmeņa pašvaldībām – apriņķiem), kā arī apkopojot 2008.gadā veiktās plānošanas reģionu darbinieku un plānošanas speciālistu aptaujas par esošo situāciju un problēmām rezultātus, RAPLM izšķirās par konceptuālu lēmumu – izstrādāt Telpiskās plānošanas sistēmas attīstības koncepciju (turpmāk – koncepcija), lai vienkāršotu pastāvošo teritorijas plānošanas sistēmu ņemot vērā arī to, ka ir pabeigta administratīvi teritoriālā reforma un pēc 2009.gada pašvaldību vēlēšanām 524 vietējo pašvaldību vietā būs tikai 118, kuru administratīvās teritorijas pēc platības ievērojami atšķirsies.

Koncepcijas sagatavošanā piedalījās gan RAPLM speciālisti, gan vadošie Latvijas teritorijas plānotāji.

Koncepcija izstrādāta ar mērķi noteikt valsts politiku teritorijas plānošanas sistēmas pilnveidošanai valstī pēc pašvaldību administratīvi teritoriālās reformas pabeigšanas 2009.gadā un noteikt katrā plānošanas līmenī risināmos uzdevumus tā, lai tie nevajadzīgi nepārklātos. Papildus tam, koncepcijas uzdevums ir nostiprināt jēdzienu – telpiskā plānošana.

IZMANTOTIE SAĪSINĀJUMI

AiM	Aizsardzības ministrija
APL	Administratīvā procesa likums
APSL	Attīstības plānošanas sistēmas likums
ATIS	Apgrūtināto teritoriju informācijas sistēma
EM	Ekonomikas ministrija
ERAF	Eiropas Reģionālās attīstības fonds
ES	Eiropas Savienība
ESPO	Eiropas telpiskās plānošanas novērošanas tīkls
FM	Finanšu ministrija
LAD	Lauku atbalsta dienests
LBN 100	pagaidu būvnormatīvs „Teritoriālpārveidošana. Pilsētu un pagastu izbūve”.
LBN 101	pagaidu būvnormatīvs „Pagaidu instrukcija par pagasta vai pilsētas izbūves ģenerālplānu”.
LĢIA	Latvijas Ģeotelpiskās informācijas aģentūra
LIAS	Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija
LIZ	Lauksaimniecībā izmantojamā zeme
LLU	Latvijas Lauksaimniecības universitāte
LPS	Latvijas Pašvaldību savienība
LR	Latvijas Republika
LU	Latvijas Universitāte
M	mērogs
MK	Ministru Kabinets
PAU	plānošanas un arhitektūras uzdevums
RAPLM	Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrija
RTU	Rīgas Tehniskā universitāte
SM	Satiksmes ministrija
ST	Satversmes tiesa
TAPC	Teritorijas attīstības plānošanas centrs
TM	Tieslietu ministrija
VARAM	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija
VASAB	Baltijas jūras reģiona valstu (Zviedrijas, Dānijas, Norvēģijas, Vācijas, Polijas, Lietuvas, Latvijas, Igaunijas, Baltkrievijas, Krievijas un Somijas) par telpisko plānošanu un attīstību atbildīgo ministru sadarbība (Vīzija un stratēģijas apkārt Baltijas jūrai)
VIDM	Vides ministrija
VMD	Valsts meža dienests
VSS	Valsts sekretāru sanāksme
VZD	Valsts zemes dienests
ZM	Zemkopības ministrija

IZMANTOTIE TERMINI UN DEFINĪCIJAS

Apgrūtināto teritoriju informācijas sistēma (ATIS) – centralizēta valsts informācijas sistēma, kurā ievada un uzkrāj telpiskos un teksta datus par apgrūtinātajām teritorijām, kurām ar normatīvo aktu ir noteikti lietošanas tiesību aprobežojumi vai saimnieciskās darbības ierobežojumi, objektiem, kuriem nosaka apgrūtināto teritoriju un to robežām un teritoriju, kurās izstrādāts vietējās pašvaldības teritorijas plānojums, detālplānojums vai zemes ierīcības projekts, robežām.

Attīstības plānošanas dokuments – attiecīgā politikas jomā vai teritorijā esošo problēmu apraksts, paredzēto risinājumu, izvirzīto mērķu un sasniedzamo rezultātu apkopojums, risinājumu ietekmes izvērtējums, kā arī rīcību plāns turpmākās politikas īstenošanai un rezultātu novērtēšanai.

Detālplānojums ir vietējās pašvaldības teritorijas daļas plānojums, kas ietver konkrētas un detalizētas prasības teritorijas un nekustamo īpašumu izmantošanai un apbūvei.

Informācijas sistēma – iekārtu, procedūru un personāla kopums, kas ir izveidots, strādā un tiek uzturēts, lai vāktu, uzkrātu, apstrādātu, uzglabātu un izmantotu informāciju.

LKS 92 – Latvijas 1992.gada ģeodēzisko koordinātu sistēma – nacionālā ģeodēziskā atskaites sistēma.

Ortofoto—zemes virsmas fotogrāfisks attēls, kas pēc apstrādes ar fotogrammetrijas metodēm ieguvis atbilstību kartes vai plāna projekcijas ģeometriskajām īpašībām.

Pašvaldības saistošie noteikumi – pašvaldības domes (padomes) pieņemtais ārējais normatīvais akts, kas saistošs jebkurai fiziskai un juridiskai personai attiecīgās pašvaldības administratīvajā teritorijā.

Pilsētplānošana – uz attīstību vērsts mērķtiecīgi koordinētu darbību kopums pilsētu un citu apdzīvoto vietu telpiskajai izveidei un funkcionālajai izmantošanai.

Plānošanas reģions – atvasināta publiska persona, kuras lēmēj institūcija ir Plānošanas reģiona attīstības padome, bet izpildinstitūcija – administrācija.

Plāns – lokāla ģeogrāfiskā apgabala ilgtermiņa informācijas attēlojums vizuāli uztveramā formā, kurā nav ņemts vērā Zemes virsmas liekums.

Rastra attēli – satelītuzņēmumi, aerofotogrāfijas, skanētas kartes, kā arī attēli, kurus izmanto kā papildinformāciju kartei.

Rastra dati – šūnās sadalīta ģeogrāfiskā telpa, izmanto vektordatu veidošanai, kā arī papildinformācijai par kartes slāņu elementiem.

Rīcības programma ir saskaņotu prioritāru uzdevumu un rīcību (ietverot projektus) kopums, kas jāuzsāk un jāīsteno noteiktā laika periodā, lai veicinātu mērķu un vīzijas sasniegšanu.

Telpiskās attīstības perspektīva – attiecīgās teritorijas attīstības plānojuma daļa, kas definē politiku attiecībā uz noteikta plānošanas līmeņa nozīmes teritorijām, nosaka telpiskās attīstības prioritātes attiecīgajā teritorijā.

Telpiskā plānošana ir integrētu metožu kopums, ko izmanto publiskajā sektorā, lai dažādos līmeņos ietekmētu cilvēku un to aktivitāšu izplatību telpā, kā arī dabas, rekreāciju teritoriju un dažāda veida infrastruktūras izvietojumu, ievērtējot vides, sociālos un ekonomiskos aspektus.

Teritorijas atļautā izmantošana – konkrētai zemes vienībai noteiktās izmantošanas prasības un aprobežojumi.

Teritorijas attīstības plānojums – tiesību aktos noteiktajā kārtībā izstrādāts un apstiprināts ilgtermiņa reģiona, republikas pilsētas vai novada attīstības plānošanas dokuments, kas izvirza attīstības stratēģiskos mērķus un prioritātes, definē telpiskās attīstības perspektīvu.

Teritorijas plānojums – reģiona vai vietēja līmeņa pašvaldības dokuments par teritoriju atļauto izmantošanu, kas attēlota arī grafiski, un izmantošanas aprobežojumiem, kas ir saistoši nekustamo īpašumu pārvaldībā.

Teritorijas plānošana – dažāda veida zemes izmantošanas plānošana, ietverot detālplānošanu.

Teritorijas zonējums – atļauto izmantošanas veidu kopums, ar kura palīdzību tiek attēlotas teritorijas ar atšķirīgām prasībām atļautajai izmantošanai un apbūvei.

Topogrāfiskais plāns – teritorijas uzmērījuma plāns, kurā ar noteikta veida apzīmējumiem attēloti Zemes virsmas elementi, objekti un reljefs neņemot vērā Zemes virsmas izliekumu.

I PROBLĒMAS FORMULĒJUMS UN DETALIZĒTS IZKLĀSTS

1. Esošās plānošanas sistēmas izvērtējums

1.1. Apskats par plānošanas sistēmu no 1991.gada līdz 2002. gadam

Pašreizējā teritorijas plānošanas sistēma attīstījās pēc valsts neatkarības atgūšanas 1991.gadā. Saglabājot atsevišķus elementus no padomju plānošanas prakses un atsevišķus elementus no pirmspadomju perioda, jaunie plānošanas tiesību akti piemēroja ārvalstu, galvenokārt Dānijas, pieredzi, saskaņojot to ar Latvijas konstitucionālo sistēmu.

Latvijas teritorijas plānošanas sistēma ir veidojusies nepārtrauktu normatīvo aktu izmaiņu iespaidā.

1991.gadā pieņemtie likumi „Par pilsētas pašvaldību” un „Par pagasta pašvaldību” kļuva par juridisko ietvaru demokrātisku pašvaldību darbības uzsākšanai. Minētie likumi noteica, ka pašvaldības pārziņā nonāk teritorijas plānošana un būvniecības kontrole. Taču deleģējot šādas komplicētas funkcijas, valsts nenodrošināja pašvaldībām ne atbilstošus speciālistus, ne finansējuma bāzi. Pašvaldības teritorijas plānošanu veica savu finansiālo iespēju robežās, pasūtot teritorijas plānojumu izstrādi privātiem konsultāciju uzņēmumiem. Tikai rajonu un pilsētu pašvaldību būvvaldēs saglabājās arhitektu biroji, kas daļēji nodrošināja pārraudzību pār teritorijas attīstību, izvērtējot un pārskatot padomju laikā apstiprinātos ģenerālplānus un detālos plānus. Nacionālajā un reģionālajā līmenī teritorijas plānošana netika veikta.

1992.gadā tika pieņemti pirmie teritoriālpilānošanu regulējošie dokumenti noteikumi kā Latvijas būvnormatīvi – LBN 100 un LBN 101. 1994.gadā pieņemtie MK 1994.gada 6.septembra noteikumi Nr.194 „Teritoriālpilānošanas noteikumi” un 1995.gadā pieņemtais Būvniecības likums deva juridisku pamatu teritorijas plānošanas attīstībai Latvijā jaunajos apstākļos.

MK 1994.gada 6.septembra noteikumi Nr.194 „Teritoriālpilānošanas noteikumi” noteica pirmo teritorijas plānošanas sistēmu valstiskās neatkarības apstākļos, valsts un pašvaldību kompetenci un sabiedrības tiesības līdzdarboties teritorijas plānošanas procesā. Tas deva iespēju principiāli jaunam demokrātiskam pavērsienam plānošanā – publisko iestāžu un sabiedrības sadarbībai, kā arī ieinteresēto iedzīvotāju, uzņēmēju un sabiedrisko organizāciju potenciāla izmantošanai. Normatīvais regulējums noteica, ka teritorijas plānošana aptver visu veidu apbūves, transporta, inženierkomunikāciju, labiekārtošanas, ainavu veidošanas, būvniecības un citu teritorijas izmantošanas un attīstības pasākumu plānošanu. Jaunā sistēma nepaspēja nostabilizēties, jo 1998.gadā tika pieņemti jauni MK 1998.gada 24.februāra noteikumi Nr.62 „Noteikumi par teritoriju plānojumiem”, kas ievērojami atšķīrās no iepriekšējiem, bet tūlīt pēc tam (1998.gada 30.oktobrī) tika izdots Teritorijas attīstības plānošanas likums, kur vienotā dokumentu paketē tika apvienota attīstības plānošana un teritorijas plānošana. Likuma 5.panta trešās daļas 3.punkts noteica, ka rajona, republikas pilsētas un pagasta līmenī teritorijas plānojumu izdod kā pašvaldības saistošos noteikumus. 2000.gada 5.decembrī tika izdoti jauni MK noteikumi Nr.423 „Par teritorijas plānojumiem”.

1.2. Esošā plānošanas sistēma

2002.gada 22.maijā tika pieņemts jauns Teritorijas plānošanas likums, kas ir spēkā arī šobrīd. Likums regulē tikai teritorijas plānojumu izstrādi, savukārt attīstības programmu izstrādes nepieciešamību nosaka Reģionālās attīstības likums (2002.gada 21.marts). Kā hierarhiski nozīmīgāks dokuments ir noteikts teritorijas plānojums (12 gadu periodam vietējā un rajona līmenī, bet reģiona līmenī – 20 gadiem), saskaņā ar kuru tiek izstrādātas attīstības programmas.

2002.gada 26.novembrī saskaņā ar Reģionālās attīstības likumu izdoti MK noteikumi Nr.515 „Nacionālā plānojuma noteikumi”.

2004. gadā jaunais normatīvais regulējums par vietējās pašvaldības teritorijas plānojuma izstrādi mainījās divas reizes – MK 2004.gada 13.janvāra noteikumi Nr.34 „Vietējās pašvaldības teritorijas plānojuma noteikumi” un MK 2004.gada 19.oktobra noteikumi Nr.883 „Vietējās pašvaldības teritorijas plānošanas noteikumi”, kuri ir spēkā arī šobrīd.

2005.gadā tika pieņemti divi jauni normatīvie akti: MK 2005.gada 5.aprīļa noteikumi Nr.236 „Plānošanas reģiona teritorijas plānošanas noteikumi” un MK 2005.gada 11.oktobra noteikumi Nr.770 „Rajona pašvaldības teritorijas plānošanas noteikumi”.

Pamatojoties uz tiesisko regulējumu, šobrīd Latvijā lēmumus par teritorijas attīstību, tai skaitā par teritorijas plānojumu izstrādi un apstiprināšanu, tiek pieņemti četros teritorijas plānošanas līmeņos:

1. NACIONĀLAJĀ LĪMENĪ (MK noteikumi)

2. REĢIONĀLAJĀ LĪMENĪ (plānošanas reģiona teritorijas plānojums - vadlīnijas)

3. RAJONA LĪMENĪ (rajona pašvaldības teritorijas plānojums, saistošie noteikumi)

4. VIETĒJĀ LĪMENĪ (vietējās pašvaldības teritorijas plānojums – saistošie noteikumi, detālplānojums – saistošie noteikumi)

Normatīvie akti paredz interešu saskaņotības principu, t.i., zemāku līmeņu teritorijas plānojumos ievēro augstāka līmeņa plānojumu vadlīnijas, attiecīgi, izstrādājot vietēja līmeņa plānošanas dokumentu ir jāņem vērā augstākā līmeņa plānošanas dokumenti.

1.3. Nacionālais plānošanas līmenis

Par attīstības plānošanas dokumentu izstrādi nacionālajā plānošanas līmenī ir atbildīga RAPLM.

Teritorijas plānošanas pasākumi nacionālajā līmenī pēc valsts neatkarības atgūšanas 1991.gadā atjaunojās laikā, kad tika izstrādāta un MK 1998.gada 27.janvārī apstiprināta „Latvijas nacionālā plānojuma koncepcija”. Tā noteica nacionālā plānojuma saturu, izstrādes pamatprincipus un kārtību. Pirms tam vienīgās valsts līmeņa aktivitātes bija līdzdalība starptautiskās plānošanas iniciatīvās, piemēram, VASAB telpiskās plānošanas iniciatīvā u.c.

Latvijas nacionālā plānojuma koncepcijā bija noteikts, ka nacionālā plānojuma uzdevums ir parādīt valsts interešu teritorijas vienotā sistēmā, novērst pretrunas starp ekonomiskās attīstības mērķiem, dabas un kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanas mērķiem, kā arī novērst pretrunas starp atsevišķām nacionālajām programmām un nozaru attīstības plāniem.

Nacionālā plānojuma koncepcija paredzēja, ka nacionālo plānojumu veido četras daļas:

1. Pārskats par valsts teritorijas izmantošanu;2. Valsts teritorijas attīstības perspektīva;3. Nacionālā plānojuma saistošās daļas: 1) valsts nozīmes zemes dzīļu nogabalu, derīgo izrakteņu un atradņu teritorijas;2) valsts nozīmes īpaši vērtīgās lauksaimniecības un mežsaimniecības teritorijas;3) valsts nozīmes infrastruktūras objekti un tīkli;

- 4) apdzīvojuma struktūra un tās attīstība;
- 5) valsts nozīmes aizsargājamās dabas teritorijas, t. sk. „dabas pamatnes” (ekoloģisko koridoru) teritorijas;
- 6) valsts nozīmes kultūrvēsturiskās teritorijas;
- 7) valsts aizsardzības objekti un teritorijas;
- 8) valsts nozīmes paaugstināta riska teritorijas (applūstošās, vēja un ūdens erozijas, noslīdeņu un nogruvumu apdraudētās teritorijas, paaugstināta pazemes ūdeņu piesārņojuma riska, karsta un sufozijas apvidi, teritorijas un ugunsbīstamus un sprādzienbīstamus objektus);
- 9) valsts nozīmes rezerves teritorijas īpašiem mērķiem (teritorijas, kas tiek noteiktas valsts funkciju realizēšanai atbilstoši šodienas un nākotnes vajadzībām);

4. Nacionālā plānojuma vadlīnijas.

1999.gadā* tika uzsākta nacionālā plānojuma izstrādāšana nosakot izstrādes termiņus, izveidojot vadības grupu un nodibinot īpašu izpildinstitūciju – bezpeļņas uzņēmumu valsts sabiedrību ar ierobežotu atbildību „Teritorijas attīstības plānošanas centrs” (TAPC) VARAM pārraudzībā. TAPC galvenais uzdevums bija nacionālā plānojuma dokumentu izstrādāšana un nacionālā līmeņa teritorijas plānošanas datu bāzes izveidošana un uzturēšana. Tas tika finansēts no valsts budžeta un paveiktais darbs vērtēts valsts institūciju darbības rezultatīvo rādītāju kontekstā. TAPC darbības laikā tika izstrādāta un apstiprināta nacionālā plānojuma daļa „Pārskats par valsts teritorijas izmantošanu”. Vairāki izstrādāto saistošo daļu projekti tika sagatavoti iesniegšanai MK, taču netika virzīti tālāk apstiprināšanai. 2002.gadā TAPC tika likvidēts un turpmāk konkrēti termiņi nacionālā plānojuma daļu izstrādei valdības līmenī netika noteikti.

VARAM reorganizācijas rezultātā teritorijas attīstības plānošanas funkcijas tika nodalītas no vides aizsardzības un būvniecības nozarēm, un uz īsu brīdi – laika posmā no 2001.gada līdz 2002.gadam iekļautas FM atbildībā, izveidojot Reģionālās politikas plānošanas pārvaldi. Šādu pārmaiņu rezultātā reģionālā attīstība tika atdalīta no teritorijas plānošanas. Reģionālā attīstība tika saistīta ar vidējā termiņa ekonomisko un sociālo pasākumu plānošanu un ES finansējuma piesaisti.

Sākotnēji RAPLM viena no funkcijām bija nodrošināt politikas izstrādi teritorijas plānošanas sistēmas attīstībai. To nodrošināja Teritorijas plānošanas likums, Reģionālās attīstības likums un MK 2002.gada 26.novembra noteikumi Nr.515 „Nacionālā plānojuma noteikumi”, līdz ar to nosakot atšķirīgu nacionālā plānojuma izstrādes kārtību - plānošanas procedūra tika pielīdzināta pārējo plānošanas līmeņu teritorijas plānojumu izstrādāšanas procedūrām.

Spēkā esošais Teritorijas plānošanas likums nosaka, ka nacionālajā līmenī ir jāizstrādā ilgtermiņa teritorijas plānošanas dokuments vai dokumentu kopums ar kopēju nosaukumu „nacionālais plānojums” un tam jābūt savstarpēji saskaņotam ar citu plānošanas līmeņu teritorijas plānojumiem. Nacionālais plānojums attiecas uz visu Latvijas teritoriju un tajā noteiktas valsts intereses un prasības valsts teritorijas izmantošanā un attīstībā. Nacionālais plānojums izstrādājams, ievērojot valsts reģionālās politikas pamatnostādnes, nacionālo attīstības plānu un nozaru attīstības programmas.

MK 2002.gada 26.novembra noteikumi Nr.515 „Nacionālā plānojuma noteikumi” nosaka nacionālā plānojuma izstrādes, sabiedriskās apspriešanas, ieviešanas un uzraudzības kārtību, kā arī galveno saturu. Nacionālajam plānojumam ir jābūt dokumentu kopumam, kas ietver:

* MK 1999.gada 18.marta rīkojums Nr.127 „Par bezpeļņas organizāciju valsts sabiedrību ar ierobežotu atbildību „Teritorijas attīstības plānošanas centrs”

- 1) Latvijas telpiskās attīstības perspektīvu;
- 2) Nacionālā plānojuma saistošas daļas;
- 3) Nacionālā plānojuma vadlīnijas.

Jāatzīmē, ka jaunajam terminam „**telpiskā attīstība**” netika dots skaidrojums par kopīgo un atšķirīgo no termina „teritorijas attīstības plānošana”. Latvijas telpiskās attīstības perspektīva bija jāizstrādā kā valsts ilgtspējīgas telpiskās attīstības pamatnostādnes. Nacionālā plānojuma saistošajās daļās jānosaka nacionālās intereses un valsts teritorijas izmantošanas un attīstības plānošanas prasības un tās jāapstiprina kā MK noteikumi. Nacionālā plānojuma vadlīnijas ir attīstības plānošanas ieteikumi, ko jāizstrādā, pamatojoties uz telpiskās attīstības perspektīvu, lai īstenotu vienotu valsts telpiskās attīstības politiku.

Pašreiz valstij joprojām nav nacionālā plānojuma. Interesu saskaņošana konkrētās nozarēs un teritorijās notiek nekoordinēti, kas negatīvi ietekmē vietējās pašvaldības teritorijas plānojumu izstrādi. Īpaši tas attiecināms uz nacionālas nozīmes transporta koridoriem nepieciešamo teritoriju rezervēšanai visu līmeņa plānošanas dokumentos. Tādejādi, esošā teritorijas plānošanas sistēma nenodrošina interešu saskaņotību valsts un pašvaldību teritorijas izmantošanā un attīstībā.

MK 2002.gada 26.novembra noteikumi Nr.515 „Nacionālā plānojuma noteikumi” papildina Teritorijas plānošanas likumā noteikto nacionālā plānojuma izstrādāšanas normatīvo bāzi. Vienīgā apstiprinātā nacionālā plānojuma saistošā daļa ir MK 2006.gada 14.februāra noteikumi Nr.142 „Noteikumi par nacionālas nozīmes lauksaimniecības teritorijām”. Šiem noteikumiem nav pievienots vietējās pašvaldības plānojuma mērogam atbilstošs grafiskais pielikums, taču ir noteikta procedūra nacionālas nozīmes lauksaimniecības teritoriju noteikšanai, kā arī šī statusa atcelšanai. Minētajos noteikumos kā nacionālas nozīmes lauksaimniecības teritorijas tika noteiktas ne tikai lauksaimnieciskajai ražošanai nozīmīgās teritorijas (vienlaidus auglīgi un ērti apstrādājami tūrumi un pļavas), bet arī objekti ar citu nozīmi – polderi un lauksaimniecības zinātniskās pētniecības izmēģinājumu uzņēmumu un profesionālās izglītības centru teritorijas.

Apstiprinot Politikas plānošanas sistēmas attīstības pamatnostādnes* tika pieņemts konceptuāls lēmums atteikties no Nacionālā plānojuma tā vietā uzsākot LIAS izstrādi.

1.4. Reģionālais plānošanas līmenis

Līdz 2006.gada 1.augustam normatīvajos aktos nebija noteikts plānošanas reģiona statuss, līdz ar to, nebija noteikta institūcijas atrašanās vieta valsts pārvaldes iestāžu sistēmā – Reģionālās attīstības likumā noteiktās valsts pārvaldes funkcijas (arī politikas veidošanas funkcijas) bez pietiekama juridiska pamatojuma īstenoja nevalstiskas organizācijas – biedrības (nodibinājumi). 2006.gada 1.augusta Reģionālās attīstības likuma grozījumi noteica, ka plānošanas reģions ir atvasināta publiska persona un tās lēmēj institūcija ir Plānošanas reģiona attīstības padome.

Plānošanas reģiona teritorijas plānojuma sastāvdaļas, tā sagatavošanas, sabiedriskās apspriešanas, likumības izvērtēšanas, spēkā stāšanās, grozīšanas un ievērošanas pārraudzības kārtību nosaka MK 2005.gada 5.aprīļa noteikumi Nr.236 „Plānošanas reģiona teritorijas plānošanas noteikumi”. Tie nosaka, ka plānošanas reģiona teritorijas plānojums sastāv no 4 daļām:

- 1) plānošanas reģiona telpiskās struktūras apraksta;
- 2) plānošanas reģiona telpiskās attīstības perspektīvas;
- 3) teritorijas plānojuma vadlīnijām;
- 4) pārskata par teritorijas plānojuma izstrādi.

* apstiprinātas ar MK 2006.gada 18.septembra rīkojumu Nr.705

Plānošanas reģiona teritorijas plānojumā jāparāda plānošanas reģiona teritorijas attīstības iespējas, virzieni un aprobežojumi, jānosaka reģiona vēlamās telpiskās struktūras vīzija uz 20 gadiem, kā arī vadlīnijas vietējo pašvaldību teritorijas plānojumu, attīstības programmu un citu attīstības plānošanas dokumentu izstrādei.

Plānošanas reģiona teritorijas plānojuma izstrādāšanas uzdevums ir pretrunu novēršana starpnozaru attīstības plānos, programmās un normatīvajos aktos ietvertajiem attīstības mērķiem, dodot plānošanas reģiona interešu telpisko izvērsumu, sekmējot valsts un pašvaldību interešu līdzsvarošanu. MK 2005.gada 5.aprīļa noteikumi Nr.236 „Plānošanas reģiona teritorijas plānošanas noteikumi” nosaka koordinācijas grupas izveides nepieciešamību, tajā iekļaujot plānošanas reģionā esošo pašvaldību un noteiktu ministriju un (vai) to padotībā esošo institūciju pārstāvjus, plānojuma izstrādes procesā vērojama neapmierinoša sadarbība ar nozaru ministrijām (piemēram, satiksmes infrastruktūras plānošanā plānošanas reģions darbojas kā novērotājs, bez iespējas ietekmēt lēmumu pieņemšanu). Plānošanas reģioni nav iesaistīti konkrētu attīstības jautājumu risināšanā (piemēram, transporta tīklu projektu izstrādē u.c.). Plānošanas reģions pēc būtības pārstāv vietējo pašvaldību intereses, vietējās pašvaldības reģiona plānojuma izstrādes procesā darbojas formāli, kā rezultātā veidojas vāja reģionālās un vietējās pārvaldes līmeņa attīstības plānošanas dokumentu savstarpējā sasaiste. Šī brīža plānošanas reģiona statuss rada pretrunu – plānošanas reģions ir RAPLM pārraudzībā esoša atvasināta publiska persona, kuras galvenais finansēšanas avots ir valsts budžeta dotācijas, bet jāpārstāv ir atsevišķo vietējo pašvaldību intereses. Problēma plānošanas reģiona teritorijas plānojuma izstrādes gaitā ir vienota reģionu veidojošo pašvaldību viedokļa veidošana.

Plānošanas reģiona teritorijas plānojuma sabiedriskās apspriešanas laikā ir jāveic sabiedrības viedokļu uzklaušīšana, tomēr reģiona iedzīvotāji lielākoties nav izpratnes par plānošanas reģiona plānojuma uzdevumiem un nozīmi, tādēļ trūkst motivācijas līdzdalībai sabiedriskās apspriešanas pasākumos.

Faktiski pretrunu novēršana starp dažādu nozaru stratēģiskajos dokumentos ietvertajiem attīstības mērķiem nebūs iespējama, kamēr arī nozaru ministrijām nebūs pietiekami detalizēti plānošanas dokumenti katram sektoram ar atbilstoši plānotu finansējumu, jo šobrīd galvenokārt noteikti tikai stratēģiskie attīstības virzieni.

Šobrīd spēkā esošie plānošanas reģionu teritorijas plānojumi nosaka pārāk vispārīgas attīstības prioritātes, piemēram, „līdzsvarota pilsētu tīkla attīstības veicināšana” vai „transporta tīkla attīstība integrētā struktūrā” un neparedz konkrētas rīcības savu plānojumu realizācijai. Plānojumi kā investīciju piesaistes instrumenti pašreiz nedarbojas - to prioritātes ir vāji sasaistītas ar ES struktūrfondu izlietojuma principiem, jo nav nacionālā plānojuma. Plānošanas reģioniem nav iespēju ietekmēt valsts nozaru stratēģiskās plānošanas procesu, un praksē to funkcijas ir par vāju, lai realizētu plānojumos izvirzītos mērķus. Būtiska ir tāda ilgtermiņa attīstības dokumenta izstrāde reģiona ietvaros, kam savlaicīgi tiktu plānoti un būtu pieejami finansu resursi izvirzīto prioritāšu īstenošanai.

Plānošanas reģiona teritorijas plānojums satur ieteikumus rajonu un vietējo pašvaldību attīstības programmu un teritorijas plānojumu izstrādei. Praksē vietējās pašvaldības bieži ignorē plānošanas reģiona teritorijas plānojuma vadlīnijās noteikto, ja tas ir pretrunā ar vietējās pašvaldības konkrēto attīstības mērķi, piemēram, jaunu apdzīvotu vietu puduru (klāsteru) veidošanu lauksaimniecībā izmantojamās zemēs Rīgas plānošanas reģionā. Lai panāktu vietējo pašvaldību ieinteresētību panākt saskaņotību ar reģiona plānojuma prioritātēm un vadlīnijām, tām ir jābūt daudz konkrētākām, uz izvirzīto mērķu īstenošanu orientētām.

Visu piecu plānošanas reģionu teritorijas plānojumi ir apstiprināti un stājušies spēkā laika posmā no 2007.-2008. gadam, taču tie nav savstarpēji salīdzināmi, jo tiem ir atšķirīga detalizācijas pakāpe un pieeja, kā tas uzskatāmi redzams 1.attēlā.

MĒS ESAM DAŽĀDI - Latvijas plānošanas reģionu attīstības perspektīvas

1.attēls. Latvijas plānošanas reģionu spēkā esošie teritorijas plānojumi (attēla autors A.Pužulis)

1.5. Rajona plānošanas līmenis

Rajona līmenī lēmumus pieņem padome, ko veido vietējo pašvaldību domes (padomes) priekšsēdētāji, kas tādējādi ir netieši vēlēti. Rajona pašvaldība izstrādā teritorijas plānojumu, ko apstiprina kā pašvaldības saistošos noteikumus jeb ārējo normatīvo aktu. Rajona pašvaldības teritorijas plānojumā ir noteiktas rajona pašvaldības teritorijas attīstības iespējas, virzieni un aprobežojumi, grafiski attēlota rajona pašvaldības teritorijas pašreizējā un noteikta plānotā (atļautā) izmantošana, kā arī detalizētas augstāka līmeņa teritorijas plānojumos noteiktās prasības, teritorijas un objekti.

Rajona teritorijas plānojuma sastāvdaļas, plānojuma sagatavošanas, sabiedriskās, likumības izvērtēšanas un ieviešanas pārraudzības kārtību nosaka MK 2005.gada 11.oktobra noteikumi Nr.770 „Rajona pašvaldības teritorijas plānošanas noteikumi”. Rajona pašvaldības teritorijas plānojuma uzdevums ir detalizēt plānošanas reģiona plānojuma prasības un pamatnostādnes un noteikt izmantošanas prasības teritorijās, kas pārsniedz vienas vietējās pašvaldības robežas. Līdz ar to, teritorijas izmantošanas noteikumos un grafiskajā daļā tiek detalizēta plānošanas reģiona teritorijas plānojumā noteiktā telpiskās struktūras vīzija.

No 26 rajona pašvaldībām uz 2009.gada 1.martu teritorijas plānojums ir spēkā 25, izstrādes procesā plānojums ir Ogres rajonam (noteikta galīgā redakcija).

Rajona pašvaldību teritorijas plānojumu teritorijas izmantošanas noteikumos līdzīgi kā reģiona plānojumos, tikai detalizētāk, ir definētas ir vispārējas prasības apdzīvojuma struktūras attīstībai un maģistrālajām inženiertehniskajām komunikācijām, kā arī vispārējas

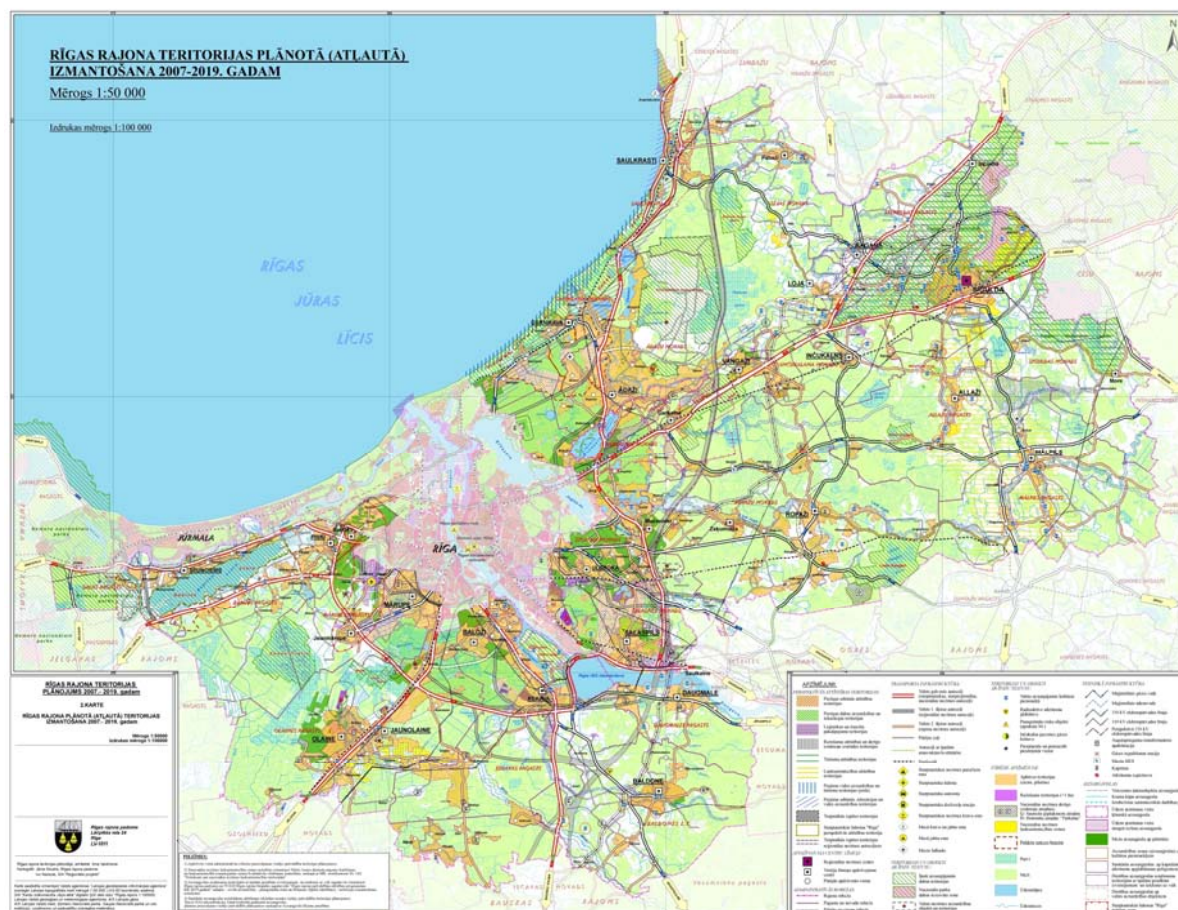
zemes izmantošanas prasības. Rajona plānojums ir vadlīnijas vietējo pašvaldību teritorijas plānojumu izstrādei.

Tā kā rajona teritorijas plānojums ir saistošie noteikumi, izstrādājot rajonā ietilpstošo vietējo pašvaldību teritorijas plānojumus, rajona pašvaldība veic rajona pašvaldības teritorijas plānojuma ievērošanas pārraudzību, sniedzot atzinumus par vietējo pašvaldību teritorijas plānojumiem. Tādējādi pašlaik gan reģiona, gan rajona padome vienlaicīgi sniedz atzinumus par vietējās pašvaldības plānojuma atbilstību divu hierarhiski augstāku un dažādos laika periodos izstrādātu plānojumu risinājumiem, starp kuriem šobrīd pastāv savstarpēja neatbilstība.

Fiziskajām un juridiskajām personām ir dotas tiesības izteikt priekšlikumus, uzsākot rajona pašvaldības teritorijas plānojuma izstrādi un iebildumus par izstrādāto plānojuma pirmo redakciju, šīs tiesības tiek izmantotas retos gadījumos, jo iedzīvotājiem būtiskas galvenokārt ir konkrēta nekustamā īpašuma izmantošanas iespējas un rajona pašvaldības plānojumam izvirzītie uzdevumi nav saistoši.

Ne MK 2005.gada 11.oktobra noteikumos Nr.770 „Rajona pašvaldības teritorijas plānošanas noteikumi”, ne rajonu pašvaldību teritorijas plānojumos nav iestrādāts to īstenošanas mehānisms, tāpēc lielākoties rajonu teritorijas plānojumi ir deklaratīvi dokumenti, kuri, lai gan parāda rajonā ietilpstošo vietējo pašvaldību ilgtermiņa intereses un prioritātes, kā arī ietver daudz noderīgas informācijas vietējo pašvaldību teritorijas plānojumu izstrādei, praksē tiek maz izmantoti. Rajona plānojums īsu brīdi, laika periodā no 2004.gada 21.augusta līdz 2004.gada 31.decembrim, veica arī vietējā līmeņa plānošanas dokumenta funkcijas. Teritorijas plānošanas likuma pārejas noteikumu 7.punkts noteica, ka, ja vietējai pašvaldībai nav spēkā esoša teritorijas plānojuma, detālplānojumu izstrādā, pamatojoties uz spēkā esošā rajona pašvaldības teritorijas plānojumā noteikto teritorijas plānoto (atļauto) izmantošanu.

Vietējās pašvaldībās bieži ir neizpratne vai rajona teritorijas plānojums ir jāuztver kā stratēģisks ietvars vietējo pašvaldību teritorijas plānojumiem vai tas arī ir zemes izmantošanas plānojums.

2.attēls Spēkā esošais Rīgas rajona teritorijas plānojums 2007.-2019. gadam

Rajonu pašvaldību pastāvēšanas un to funkciju lietderīgums tiek apšaubīts jau kopš 2002.gada, kad rajonu pašvaldības teritorijas plānošanas funkcijas sāka dublēt plānošanas reģioni. Nereti pārprotot rajona teritorijas plānojuma jēgu, tā grafiskā daļa M 1: 50 000 tika attiecināta uz vietējās pašvaldības plānojumā noteikto zemes izmantošanu M 1: 10 000. Īpaši daudz pārpratumu tas radīja iepriekšējā Rīgas rajona teritorijas plānojumā, kurā bija attēlotas perspektīvie konceptuālie transporta koridori. Pēc detalizētas izpētes, trašu lietderība un precīzs to novietojums tika attēlots jau tieši vietējās pašvaldības teritorijas plānojumos, taču valsts institūcijas vietējās pašvaldības teritorijas plānojumus bieži neskaņoja, jo tie vairs neatbilda agrāk pieņemtajam un spēkā esošajam rajona pašvaldības teritorijas plānojumam, kas ir hierarhiski augstāka līmeņa plānošanas dokuments.

Kopš uzsākta administratīvi teritoriālā reforma, rajonu pašvaldību teritorijas plānojumi ir bijuši nozīmīgi teritorijas plānošanas attīstībai vietējo pašvaldību līmenī, aizsākot diskusiju par teritorijas attīstības prioritāšu noteikšanu, teritoriju rezervēšanu sabiedriskiem mērķiem, kā arī kalpojot par paraugu dialoga veidošanai ar sabiedrību. Laika periodā, kamēr vietējām pašvaldībām nebija izstrādāti un apstiprināti vietējā līmeņa teritorijas plānojumi, tie bija pamats detālplānojuma izstrādāšanai.

Tā kā rajona teritorijas plānojumos ir apkopota daudzpusīga informācija par sociālajiem un vides procesiem, tie arī turpmāk būs noderīgi gan reģionu, gan novadu plānošanā. Rajona plānojumi pašlaik ir vienīgie plānošanas dokumenti, kuros atspoguļotas nacionālas nozīmes transporta infrastruktūrai rezervētās teritorijas.

1.6. Vietējais plānošanas līmenis

Lēmumus teritorijas plānošanas jomā vietējā līmenī pieņem pilsētas dome, novada dome vai pagasta padome. Vietējās pašvaldības teritorijas plānojums tiek apstiprināts ar domes (padomes) saistošajiem noteikumiem (ārējs normatīvs akts). Tāpat saistošo noteikumu veidā pieņem arī detālplānojumus. Likums „Par pašvaldībām” katrai pašvaldībai nosaka pienākumu izstrādāt vietējās pašvaldības teritorijas plānojumu.

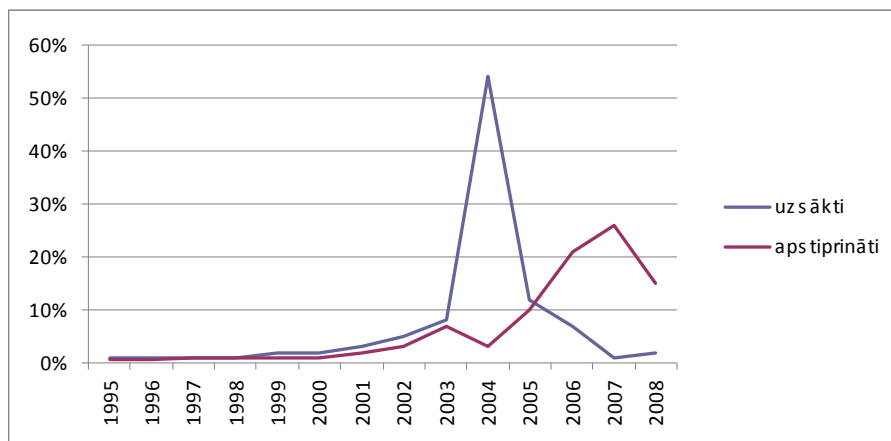
Liela daļa Latvijas vietējo pašvaldību šos 15 gadus ir dzīvojušas reformas gaidās, plānojot galvenokārt izdzīvošanas budžetu, bet stratēģisku lēmumu pieņemšanu atliekot uz vēlāku laiku. Bieži vietējo pašvaldību teritorijas plānojumos ietvertais risinājums tiek orientēts uz šodienas vajadzībām. Problēmas rada arī teritorijas plānošanas kārtību reglamentējošo normatīvo aktu biežā mainība, kā arī teritorijas plānošanas (zemes izmantošanas plānošanas) nesaiste ar ekonomiskās attīstības plānošanu.

Gaidot administratīvi teritoriālo reformu, vietējās pašvaldības nepietiekami stiprināja savu kapacitāti teritorijas plānošanas jomā – teritorijas plānošanas un attīstības nodaļas pastāv tikai lielākajās pilsētās vai rajonu centros, mazajās pašvaldībās šī funkcija tiek nodrošināta formāli. Rezultāts ir vājas kvalitātes plānojumi, ko pārsvarā izstrādā plānošanas konsultāciju uzņēmumi pēc pašvaldības pasūtījuma. Pašvaldībai trūkst zināšanu un pieredzes iesniegto projektu izvērtēšanai, un, savukārt, plānojuma risinājumos nav izstrādātas koncepcijas pašvaldības teritorijas attīstībai ilgtermiņā. Jāatzīst, ka vietējās pašvaldības plānojumu izstrādes procedūra un prasības to detalizācijai nav atbilstoša ilgtermiņa plānošanas dokumentiem, plānojums ir pārāk sīki detalizēts. Tiesību aktos nav nodalītas prasības blīvi apdzīvotu vietu (pilsētu un ciemu) plānošanai no lauku teritoriju plānošanas.

1.6.1. Teritorijas plānojums

Saskaņā ar MK 2004.gada 19.oktobra noteikumiem Nr.883 „Vietējās pašvaldības teritorijas plānošanas noteikumi”, vietējās pašvaldības teritorijas plānojumā tiek noteiktas vietējās pašvaldības teritorijas attīstības iespējas, virzieni un aprobežojumi, grafiski attēlota vietējās pašvaldības teritorijas pašreizējā un plānotā (atļautā) izmantošana ar ilgtermiņa perspektīvu uz 12 gadiem. Tajā detalizētas augstāka līmeņa teritorijas plānojumos noteiktās prasības. Tieši vietējās pašvaldības teritorijas plānojums ir plānošanas dokuments, uz kura pamata pieņem lēmumus par konkrēta zemes īpašuma izmantošanu.

Vietējās pašvaldības teritorijas plānojumu izstrādā, ņemot vērā spēkā esošo teritorijas plānojumu (ja tāds ir), pašvaldības teritorijas attīstības programmu, zemes īpašumu struktūru, augstāka plānošanas līmeņa teritorijas plānojumu, nacionālās programmas un nozaru attīstības plānus un kaimiņu pašvaldību teritorijas plānojumus un attīstības programmas, tāpat valsts institūciju un pašvaldību plānošanas dokumentus, kuri attiecas uz plānojamo teritoriju, īpaši aizsargājamo dabas un kultūrvēsturisko teritoriju, kultūras pieminekļu aizsardzības un izmantošanas noteikumus un dabas aizsardzības plānus, upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plānus (ja tādi ir) un vides pārskatu, kā arī kompetentās institūcijas atzinumu par vides pārskatu saskaņā ar likumu “Par ietekmes uz vidi novērtējumu”.

3.attēls. Vietējo pašvaldību teritorijas plānojumu(% pa gadiem no kopējā pašvaldību skaita) izstrādes uzsākšana un spēkā stāšanās (RAPLM, 2008)

Uz 2009.gada 1.martu no 524 Latvijas vietējām pašvaldībām spēkā esošs teritorijas plānojums ir 499 pašvaldībās, t.i., 96 %, 21 pašvaldībās teritorijas plānojums ir izstrādes nobeiguma procesā. Saskaņā ar Teritorijas plānošanas likumu, vietējās pašvaldības teritorijas plānojumiem bija jābūt izstrādātiem un apstiprinātiem līdz 2007.gada 31.decembrim. Viens no iemesliem, kāpēc likums netiek pildīts, ir pašvaldību viedoklis, ka teritorijas plānojums darbojas tikai kā ieteikuma dokumenta, kas būtiski ierobežo attīstības iespējas un samazina pašvaldības konkurētspēju. Īpaši šādu viedokli pauž tās pašvaldības, kur nav aktīvs nekustamā īpašuma tirgus un nav resursu, lai plānotu ilgtermiņa attīstību. Daudzas pašvaldības bija pieņēmušas lēmumus par teritorijas plānojuma izstrādes uzsākšanu, bet daudzu gadu garumā netika veikta nekāda darbība.

Lai veicinātu teritorijas plānojumu izstrādi, kopš 1996.gada pašvaldībām tiek piešķirtas valsts mērķdotācijas to izstrādei. Mērķdotācijas vietējās pašvaldības teritorijas plānojuma vai tā grozījumu izstrādei laika periodā no 1996. – 2008.gadam ir piešķirtas visām Latvijas pašvaldībām, kopumā pašvaldībām izmaksājot LVL 8 009 844.

Republikas pilsētas teritorijas plānojuma izstrādes vidējās izmaksas, ietverot sabiedriskās apspriešanas procesa norises organizēšanu, ir LVL 50 000 - 100 000, grozījumu – līdz LVL 50 000, pilsētas teritorijas plānojuma LVL 20 000 – 50 000, grozījumu līdz LVL 20 000, pašvaldības vai novada – LVL 10 000 – 50 000, grozījumu no LVL 4000, detālplānojuma izstrādes izmaksas atkarībā no teritorijas sarežģītības – no LVL 2000 – 3000 par ha. Šie skaitļi ir tikai orientējoši, jo plānojumu izstrādes izmaksas būtiski ietekmē arī teritorijas sarežģītība un veicamo uzdevumu apjoms, kā arī tas, vai vietējā pašvaldība spēj vadīt plānojumu izstrādes procedūru. Reģionu un rajonu teritorijas plānojumu izmaksas svārstās robežās no LVL 20 000 – 100 000. Lielāko izmaksu daļu veido kartogrāfiskā materiāla izstrādāšana, ko vairums pašvaldību nespēj veikt ar saviem spēkiem.

Mērķdotācijas			
Gads	piešķirta % no kopējā pašvaldību skaita	izmaksātā summa LVL gadā	vidēji gadā izmaksātā summa vienai pašvaldībai
1996	12%	570000	8275
1997	37%	1000000	4500
1998	57%	1000000	3000
1999	31%	350000	2000
2000	27%	440000	3000
2001	31%	440000	3500
2002	9%	440000	3500
2003	13%	453000	3500
2004	37%	859000	4000
2005	52%	828354	3500
2006	24%	440000	3000
2007	20%	600000	3000
2008	28%	589490	4000

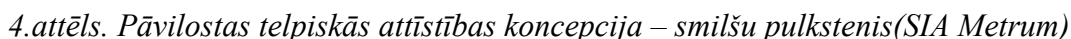
1.tabula. Piešķirtie mērķdotācijas apjomi pašvaldībām pa gadiem (RAPLM, 2008)

Teritorijas plānošana, kā demokrātiskas pārvaldes instruments, joprojām darbojas nepilnvērtīgi, jo bieži teritorijas plānojumu izstrādes procesā konstatētās teritorijas attīstības problēmas tā arī netiek atrisinātas dēļ pašvaldības attieksmes un iedzīvotāju neizpratnes par teritorijas plānojuma galveno uzdevumu – nodrošināt teritorijas organizāciju, kas apmierina iedzīvotāju sociālās vajadzības, uzlabo dzīves kvalitāti un ilgtermiņā veicina pašvaldības kā dzīves un darba vietas pievilcību. Kā tipiskus piemērus var minēt Ķekavas, Garkalnes pagastus un Jūrmalas pilsētu, kur konfliktējošu sabiedrības interešu rezultātā teritorijas plānojumu darbība ir tikusi apturēta visā plānojuma teritorijā vai tā daļā.

Īpašā situācijā atrodas piekrastes pašvaldības, kur saduras vides problēmas no vienas puses un strauja attīstība no otras puses. Kopš 2005.gada Aizsargjoslu likuma grozījumiem, pašvaldībām ar VIDM un RAPLM bija no jauna jāsakāro piekrastes ciemu robežas, kas faktiski nozīmēja uzsākt spēkā esošo teritorijas plānojumu grozījumu izstrādi. No 71 piekrastes ciema robežu priekšlikumiem, laika periodā no 2005.-2008.gadam, ir saskaņotas 63 piekrastes ciemu robežas, nav saskaņotas – 8. Nesaskaņotās ciemu robežas ilgstoši aizkavēja piekrastes pašvaldību teritorijas plānojumu darbību. Šobrīd vēl tikai vienai piekrastes pašvaldībai – Lapmežciema novadam, nav spēkā esoša teritorijas plānojuma. Kolka pagastam

Pašvaldību plānojumu kvalitāte ir atkarīga arī institūciju sniegtajiem teritorijas plānojumu izstrādei nepieciešamajiem datiem un grafiskās informācijas, kas joprojām ir sliktas kvalitātes (piemēram, dati ir jāpārziņē lielāka mēroga papīra izdrukām, kurām nav koordinātu piesaistes, objekti un teritorijas nav uzmērīti, piemēram, elektrolīnijas).

Vietējās pašvaldības teritorijas plānojumi tiek izstrādāti kā pārāk detalizēti zemes izmantošanas plāni, kurā katrai kadastra vienībai tiek noteikt teritorijas plānotā (atļautā) izmantošana laika periodam uz 12 gadiem. Pašvaldību telpiskās attīstības koncepcijas vietējā līmenī nerisina principiālus infrastruktūras un apbūves jautājumus, kā rezultātā veidojas fragmentēti zemes izmantošanas plāni. Pozitīvs piemērs šajā ziņā ir Pāvilostas pilsēta, kam ir definēta ilgtermiņa telpiskās attīstības vīzija, kas kalpo kā pamatojums detalizētākiem teritorijas izmantošanas risinājumiem infrastruktūrai un konkrētu zemes īpašumu attīstīšanai.

Teritorijas plānošanu regulējošajos normatīvajos aktos nav detalizētu prasību par plānojumā risināmiem jautājumiem, nav arī metodikas, kas šos jautājumus skaidrotu. Ja pašvaldībā nav izpētīts prognozētais iedzīvotāju skaita pieaugums vai samazinājums, to sociālās vajadzības, nav iespējams plānot, kādam jābūt teritorijas zonējumam, kā jāveido ielu un ceļu tīkls, cik un kādas būs vajadzīgas publiskās būves un ārtelpas, apzaļumojumi un rekreācijas teritorijas. Teritorijas plānojumi bez šādiem konceptuāliem risinājumiem nevar kalpot kā ilgtermiņa attīstības plānošanas dokumenti.

Spēkā esošais Teritorijas plānošanas likums nenodala blīvi apdzīvoto vietu plānošanu no lauku teritoriju plānošanas, tāpēc gan pilsētu, gan lauku teritorijas tiek plānotas vienādā detalizācijas pakāpē. Lai nodrošinātu efektīvu teritorijas plānošanu, nepieciešams blīvi apdzīvotām vietām noteikt detalizētākus izmantošanas nosacījumus, bet lauku teritorijām – vispārīgas prasības teritorijas izmantošanai.

Saskaņā ar MK 2004.gada 19.oktobra noteikumu Nr.883 „Vietējās pašvaldības teritorijas plānošanas noteikumi” vietējās pašvaldības teritorijas plānojumam ir 4 daļas:

1. Paskaidrojuma raksts;
2. Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi;
3. Grafiskā daļa;
4. Pārskats par teritorijas plānojuma izstrādi.

Paskaidrojuma raksts nav saistoša teritorijas plānojuma daļa.

Paskaidrojuma raksts ietver:

1. teritorijas esošās izmantošanas aprakstu un attīstības priekšnoteikumus. Šī ir daļa, kurā institūcijas pieprasa iekļaut tām specifiski interesējošu informāciju, arī tādu, kas neatbilst teritorijas plānojuma darba uzdevumam un dokumenta detalizācijas līmenim.
2. teritorijas attīstības mērķus un virzienus, kas visbiežāk plānojumos ir noteikti vispārīgi un nav saskaņoti ar pagastu attīstības programmām.
3. vietējās pašvaldības teritorijas plānojuma risinājumu apraksts un pamatojumu – plānojuma daļu, kura ir par pamatu zonējama (teritorijas plānotās (atļautās) izmantošanas) izstrādei.

Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi

Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi ir teritorijas plānojuma daļa, kas ir saistoša un ietver teritorijas plānotās (atļautās) izmantošanas prasības katrā konkrētā teritorijas izmantošanas zonā un ir tieši saistīta ar plānojuma grafisko daļu.

Lielākajai daļai pašvaldību teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos ir ierakstītas vienādas pamatprasības teritorijas izmantošanai jeb teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumu vispārīgā daļa.

Saskaņā ar MK 2004.gada 19.oktobra noteikumu Nr.883 „Vietējās pašvaldības teritorijas plānošanas noteikumi” 25.punktu, teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos jāiekļauj vairāki ļoti specifiski apbūves parametri un rādītāji, kas pēc risināmo jautājumu būtības ir jānosaka detālplānojumā katrā konkrētā gadījumā, līdz ar to pašvaldību teritoriju plānojumi šobrīd ir pārblīvoti ar pārāk sīki noteiktiem apbūves rādītājiem, kurus attiecina uz nesamērīgi lielām un ģeogrāfiski neviendabīgām teritorijām, tādējādi liedzot iespēju variēt ar būvapjomiem, dizainu un stāvu skaitu teritorijās, kuras kompleksi tiek apbūvētas pilnīgi no jauna. Piemēram, ražošanas teritorijām tiek noteikta gan apbūves intensitāte, maksimālais apbūves blīvums, brīvā teritorija, minimālā zemes vienības fronte u.c., un gadījumos, ja tehnoloģiskajiem procesiem šie parametri neatbilst, ir jāveido jauns ceļu tīkls, pašvaldībai vienmēr būs jāgroza teritorijas plānojums, kas aizņem vidēji vismaz no pieciem mēnešiem līdz vienam gadam. Tāpēc ir rūpīgi jāizvērtē, kādas minimālās pamatprasības ir jāietver pašvaldības teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos.

Grafiskā daļa

Grafiskā daļa ir plānojuma saistošā daļā, kura sevī ietver LKS 92 koordinātu sistēmā izstrādātu:

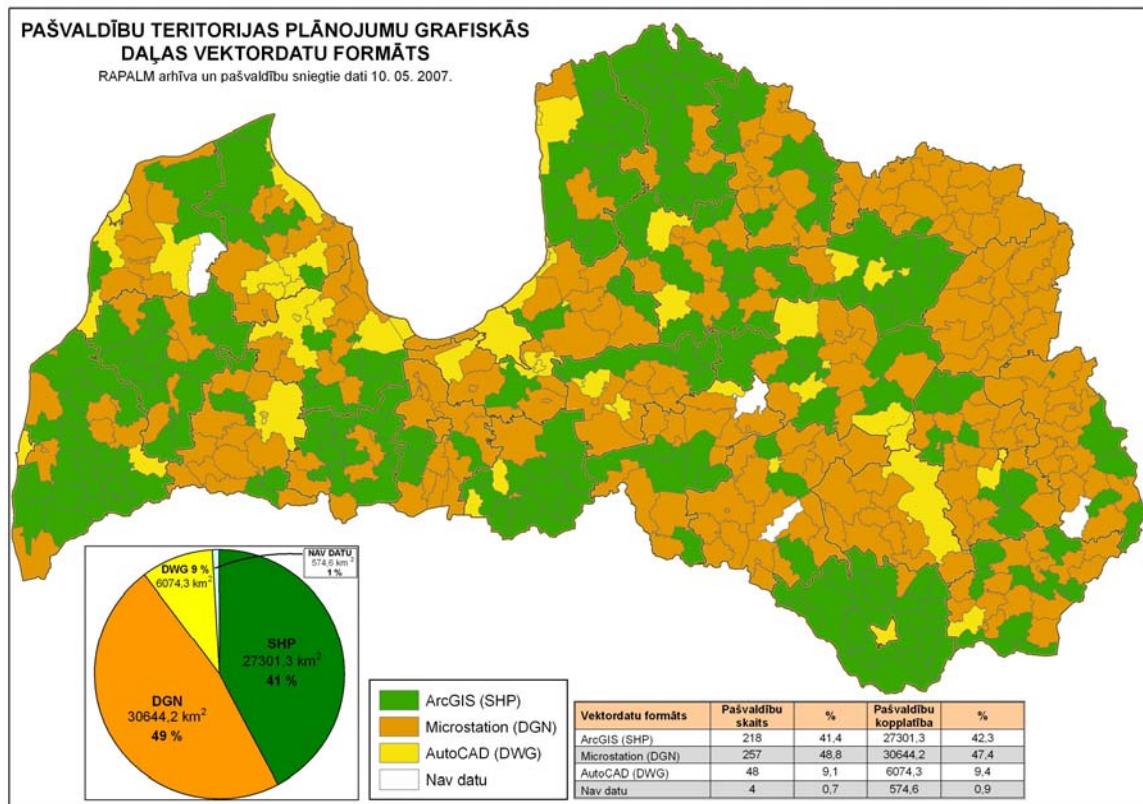
1. topogrāfisko karti (plānu), kas izmantota vietējās pašvaldības teritorijas plānojuma sagatavošanai;
2. karti (plānu), kurā parādīta teritorijas pašreizējā izmantošanu;
3. karti (plānu), kurā parādīta teritorijas plānotā (atļautā) izmantošana, nosakot plānoto maģistrālo inženiertehnisko komunikāciju un satiksmes infrastruktūras izvietojumu; aizsargjoslas (aizsardzības zonas) un riska teritorijas, kuru attēlošana iespējama izvēlētajā kartes (plāna) mērogā teritorijas, kurām izstrādājami detālplānojumi;

4. citas kartes (plānus), kas nepieciešamas atsevišķu plānoto (atļauto) izmantošanas veidu un izmantošanas aprobežojumu attēlošanai, norādot administratīvo teritoriju robežas.

MK 2004. gada 19.oktobra noteikumu Nr.883 „Vietējās pašvaldības teritorijas plānošanas noteikumi” 45.punkts nosaka, ka „*vietējās pašvaldības dome (padome) apstiprina vietējās pašvaldības teritorijas plānojumu un kā pašvaldības saistošos noteikumus izdod tā grafisko daļu un teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumus*”, no kā izriet, ka šobrīd ar saistošajiem noteikumiem ir jāapstiprina ne tikai plānotās izmantošanas karte, bet arī topogrāfiskā karte un teritorijas esošās izmantošanas karte.

Daļai pašvaldību teritorijas plānojumi ir izstrādāti pirms 2004.gada, un līdz ar to, teritorijas plānotās (atļautās) izmantošanas kartes ir pieejamas tikai papīra izdruku veidā vai rastra formātā elektroniskajās kartēs. Tā kā pilsētās un piepilsētu teritorijās notiek intensīvs būvniecības process, plānojumos ietvertā informācija ir pakļauta nepārtrauktām izmaiņām – tiek rekonstruētas un būvētas jaunas ceļu trases, ēkas, inženiertīkli, u.c. objekti, mainās aizsargjoslas, papildus tam, tiek grozīti esošie un pieņemti jauni normatīvie akti. Visa iepriekšminētā rezultātā nepārtraukti jāpapildina un jāatjauno gan zemes izmantošanas, gan būvniecības informācija, taču lielākā daļa pašvaldību savu teritorijas plānojumu neuztur kā elektronisku dokumentu un datu bāzi. Lai arī jau 10 gadus plānojumus izstrādā izmantojot digitālas kartes, pašvaldībās nav speciālistu, kas ar tām ikdienā varētu strādāt. Vairākas pašvaldības ir noslēgušas līgumus ar privātu uzņēmumu par pašvaldības teritorijas plānojuma un detālplānojumu, kā arī citu veidu vektordatu projektu elektronisku uzturēšanu un informācijas aktualizēšanu.

No RAPLM Telpiskās plānošanas departamenta dokumentu glabātuvē esošajiem teritorijas plānojumiem tikai daļa ir iesniegti vektordatu formā, 88 pašvaldības vektordatu kopijas nav iesniegušas. Daļa pašvaldību teritorijas plānojumu kartes elektroniski ir iesniegušas tikai rastra datu formā.

5.attēls. Pašvaldību apstiprināto un izstrādes stadijā esošo teritorijas plānojumu grafiskās daļas vektordatu formāts(RAPLM, 2008)

Teritorijas plānojuma izstrādei ir jāizmanto **topogrāfiskā pamatne**. Vietējo pašvaldību plānojumiem nepieciešamās kartes M 1:10 000 (atsevišķām pašvaldības teritorijas daļām m 1:5000 vai M 1:2000) ir pieejamas galvenokārt atvieglotā variantā (vienkāršotā topogrāfiskā karte), bez augstuma atzīmēm un horizontālēm, tās ir piemērotas tikai tādām teritorijām, kuru augstuma atzīmes svārstās pusmetra robežās vai, kas ir absolūti līdzenas. Pašlaik, pēc 2008.gada 6.marta grozījumiem Aizsargjoslu likumā, aktuāla ir applūstošo teritoriju modelēšana virszemes ūdensobjektu aizsargjoslu noteikšanai. Šo darbību veikšanai ir nepieciešams kvalitatīvs kartogrāfiskais materiāls ar reljefa datu slāni. Tā kā LĢIA reljefa datu slāni izstrādā pamazām (šobrīd reljefa datu slānis pieejams 7-10% no valsts teritorijas), ar to pirmkārt būtu jāapgādā pilsētu un blīvi apdzīvoto vietu teritorijas, kā arī topogrāfiskā kartogrāfiskā materiāla atjaunināšana jāuzsāk tieši ar visblīvāk apdzīvotām teritorijām – pirmkārt republikas pilsētām un tām piegulošajām pašvaldībām.

Šobrīd pašvaldību teritorijas plāņos noteikti atšķirīgi teritorijas plānotās (atļautās) izmantošanas veidi (zonējumi), jo Latvijā nav izstrādāti standarti teritorijas plānojuma zonējuma izstrādei. Izmantoto zonējumu daudzveidība ir pārāk detalizēta ilgtermiņa dokumentam. Tā kā zonējuma veidošana ir brīva pašvaldības izvēle, plānojumu grafiskās daļas ir atšķirīgas gan satura, gan noformējuma ziņā, kā tas redzams 6.attēlā.

1. APBŪVES TERITORIJA

	- jauktas apbūves teritorijas (J)
	- teritorijas, kurās pieļaujama meža transformācija jauktai apbūvei
	- darījumu objektu teritorijas (D)
	- teritorijas, kurās pieļaujama meža transformācija darījumu objektu apbūvei
	- sabiedriskas nozīmes teritorijas (S)
	- teritorijas, kurās pieļaujama meža transformācija sabiedrisko objektu apbūvei
	- mazstāvu dzīvojamās apbūves teritorijas (MDz)
	- teritorijas, kurās pieļaujama meža transformācija mazstāvu dzīvojamo māju apbūvei
	- daudzstāvu dzīvojamās apbūves teritorijas (DDz)
	- teritorijas, kurās pieļaujama meža transformācija daudzstāvu dzīvojamo māju apbūvei
	- ražošanas objektu apbūve (R)
	- teritorijas, kurās pieļaujama meža transformācija ražošanas objektu un noliktavu apbūvei
	- inženiertehniskās apgādes objektu teritorijas (T)
	- dzelzceļu, koplietošanas ceļu un satiksmes apkalpes objektu teritorijas

PIEŅEMTIE APZĪMĒJUMI

Krāsa	Kods	Teritorijas izmantošanas veids
Sabiedrisko objektu izbūves teritorijas		
	P	Vispārīgā sabiedrisko iestāžu apbūves teritorija
	PI	Nekomerciālās sabiedrisko iestāžu apbūves teritorija
	PD	Darījumu iestāžu un komerciālās apbūves teritorija
	PD1	Darījumu iestāžu apbūves teritorija ar autoservisu un DUS
Dzīvojamās apbūves teritorijas		
	DzS	Savrupmāju apbūves teritorija
	DzS1	Savrupmāju apbūves teritorija ar lieliem zemes gabaliem
	DzS2	Savrupmāju apbūves teritorija ar mežaparka raksturu
	DzM	Mazstāvu dzīvojamās apbūves teritorija
	DzD	Daudzstāvu dzīvojamās apbūves teritorija
	Dz	Dzīvojamās apbūves teritorija ar precizējamiem apbūves raksturlielumiem
Ražošanas un komunālo objektu apbūves teritorijas		
	RR1	Vispārīgā ražošanas objektu apbūves teritorija (ar nelielu pieļaujamo ietekmi uz vidi)
	RR2	Smagās rūpniecības objektu apbūves teritorija (ar ievērojamu pieļaujamo ietekmi uz vidi)
	RT	Komunālo objektu apbūves teritorija
	RT1	Vieglo automašīnu garāžu teritorija
Jauktas apbūves teritorijas		
	C	Centru apbūves teritorija
	J	Jaukta dzīvojamā un darījumu iestāžu teritorija
	JRP1	Jaukta ražošanas un sabiedrisko objektu apbūves teritorija (ar nelielu pieļaujamo ietekmi uz vidi)
	JRP2	Jaukta ražošanas un sabiedrisko objektu apbūves teritorija (ar ievērojamu pieļaujamo ietekmi uz vidi)
Atklāto telpu izbūves teritorijas		
	ZA	Apstādījumu teritorija
	ZD	Dabas teritorija
	ZM	Meža teritorija
	ZM1	Mežaparku teritorija
	ZK	Kapsētu teritorija
	ZS1	Piemīgas vietu apstādījumu teritorija
	Ū	Ūdeņu teritorija
Līniju izbūves teritorijas		
		Dzelzceļa teritorija
		Ielu un ceļu teritorija

PAPILDAPZĪMĒJUMI

		Teritorija ar paaugstinātu apstādījumu īpatsvaru
	D	Teritorija, kurai izstrādājams detālplānojums
		Teritorija, kurām nepieciešama inženiertehniskā sagatavošana
		Turpmākās plānošanas teritorijas robeža

6. attēls. Vietējās pašvaldības teritorijas plānojuma zonējuma veidu tipiski paraugi

Līdz šim neveiksmīgi ir beigušies mēģinājumi izstrādāt vienotus zonējumu apzīmējumus vai pat izveidot to katalogu. Pašlaik katrs plānošanas un konsultāciju uzņēmums ir izstrādājis savu apzīmējumu katalogu, tāpēc pašvaldību plānojumi savā starpā nav salīdzināmi, un, tiem ir atšķirīga detalizācija un zonējumu klasifikācijas tabulas.

Pārskats par teritorijas plānojuma izstrādi ir teritorijas plānojuma daļa, kas sevī ietver dokumentāciju par teritorijas plānojuma tiesisko izstrādi:

1. teritorijas plānojuma izstrādes gaitā pieņemtie vietējās pašvaldības lēmumi;
2. sabiedriskās apspriešanas materiāli;
3. institūciju sniegtā informācija, nosacījumi un atzinumi;
4. ziņojums par vietējās pašvaldības teritorijas plānojuma atbilstību augstāka plānošanas līmeņa teritorijas plānojuma prasībām;
5. cita informācija, kas izmantota vietējās pašvaldības teritorijas plānojuma izstrādei.

Pārskatā par teritorijas plānojuma izstrādi, jāiekļauj visu plānojuma izstrādē izmantoto materiālu, saņemto nosacījumu un atzinumu, saņemto un izsūtīto vēstuļu, sludinājumu kopijas u.c. dokumentus. Tā rezultātā pārskats par teritorijas plānojuma izstrādi piemēram, Jūrmalas pilsētas teritorijas plānojuma grozījumiem 2007.-2019.gadiem, ir apkopots daudzos sējumos. Savukārt, teritorijas plānojuma saistošā daļa aizņem pavisam mazu apjomu.

7. attēls. Jūrmalas pilsētas teritorijas plānojuma 2007. -2019. gadam grozījumi

1.6.1.2. Teritorijas plānojumu izstrāde

Procedūra

Teritorijas plānojuma izstrādes kārtība un procedūra noteikta MK 2004. gada 19.oktobra noteikumos Nr.883 "Vietējās pašvaldības teritorijas plānošanas noteikumi". Teritorijas plānojuma izstrādes procedūra ir laikietilpīga, un nereti ir pašvaldības attīstību kavējošs faktors. Lielākā daļa pašvaldību plānojumu izstrādā laika periodā no 2-4 gadiem, piekrastes pašvaldības, kurām ar VIDM bija jāsaskaņo ciemu robežas – pat 5 gadus, jo pašvaldības ciemu teritorijās vēlējās iekļaut pārāk lielas neapbūvētas platības. Lai arī noteiktie procedūras posmi ir pamatoti un nepieciešami, to ievērošana aizņem pārāk daudz laika.

Pašvaldības, kas vienreiz veikušas teritorijas plānojumu izstrādes darbietilpīgo procedūru, nelabprāt uzsāk jaunus plānojuma grozījumus, pat ja tie ir nepieciešami. Vidēji plānojuma grozījumu izstrāde ilgst no viena līdz diviem gadiem.

Lai saīsinātu un vienkāršotu grozījumu izstrādi MK 2004. gada 19.oktobra noteikumos Nr.883 "Vietējās pašvaldības teritorijas plānošanas noteikumi" 2007.gada novembrī tika veikti grozījumi, kas noteica, ka teritorijas plānojuma grozījumu izstrādes laikā nav nepieciešams organizēt sabiedriskās apspriešanas pirmo posmu, kurā tiek apkopoti juridisko un fizisko personu iesniegumi, jo uzsākot grozījumu izstrādi, pašvaldībām jau ir zināms izstrādes mērķis un darba uzdevums. 2008.gada 22.jūlijā MK 2004. gada 19.oktobra noteikumos Nr.883 "Vietējās pašvaldības teritorijas plānošanas noteikumi" papildināja ar 47.¹punktu, kurā ir paredzēta īpaša kārtība teritorijas plānojuma grozījumiem, ja šāda nepieciešamība izriet no likuma vai MK noteikumiem. Piemēram, ja tiek grozītas Aizsargjoslu likuma normas, vietējās pašvaldības samērā īsā laikā var veikt teritorijas plānojuma grozījumus.

Teritorijas plānojuma izstrādes procedūru būtiski pagarina valsts institūciju neatsaucība, laicīgi neizsniedzot nosacījumus plānojuma izstrādei un atzinumus par plānojuma 1.redakciju. MK 2004. gada 19.oktobra noteikumos Nr.883 "Vietējās pašvaldības teritorijas plānošanas noteikumi" noteikts, ka institūcijas nosacījumus un atzinumus sniedz viena mēneša laikā, taču visbiežāk šis termiņš tiek būtiski kavēts. Tas attiecīgi aizkavē arī teritorijas plānojuma izstrādi. Bieži institūcijas sniedzot atzinumus pieprasa papildus nosacījumus teritorijas plānojuma izstrādei. Institūcijas sniedzot atzinumus izvirza papildus nosacījumus, vai arī atzinumā izteiktie iebildumi neatbilst izsniegtajiem nosacījumiem.

Teritorijas plānojumu izstrādes gaitā ļoti bieži tiek pārkāpta plānojumu izstrādes un apstiprināšanas procesuālā kārtība, kas galvenokārt rodas pašvaldības darbā nodarbināto plānošanas speciālistu nepietiekamo pieredzes trūkumu un tiesību aktu nepārzināšanas.

Sabiedriskā apspriešana

Iedzīvotāji iesaistās plānošanas pasākumos, sniedzot priekšlikumus par sava nekustamā īpašuma izmantošanu nākotnē. Teritorijas plānojums pašvaldībās nav izstrādāts un par to nav diskutēts kā par ilgtermiņa attīstības dokumentu, jo konkrētie risinājumi, balstoties uz iedzīvotāju iesniegumiem, tiek tieši piesaistīti katrai kadastra vienībai – zemes īpašumam. Savu interešu pārstāvēšana tikai konkrēta īpašuma kontekstā ir parastā prakse no zemes īpašnieku puses, bet pašvaldības savukārt nepiedāvā kompleksu skatījumu uz teritorijas attīstību ilgtermiņā, tāpēc teritorijas plānojumi veidojas kā fragmentēti atsevišķu zemes vienību izmantošanas plāni. Tādēļ bieži teritorijas plānojuma izstrādes procesā pašvaldības nespēj sniegt argumentētas atbildes uz iedzīvotāju interešu grupu priekšlikumiem un iesniegumiem.

1.6.1.3. Teritorijas plānojumu īstenošana

Latvijā vietējās pašvaldībās šobrīd darbojas 140 būvvaldes, no tām 26 – apvienotās, tātad tikai 114 pašvaldībās ir sava būvvalde. Būvvalžu nepietiekamā kapacitāte izpaužas kā nespēja uzraudzīt būvniecības procesa atbilstību teritorijas plānojumam. Tikai dažās būvvaldēs (galvenokārt pilsētu pašvaldībās) ir nodrošinājums ar ĢIS programmatūru un prasme plānojumu elektroniskā veidā pielietot būvatļauju izsniegšanai un būvniecības procesa kontrolei.

Būvvaldēm un teritoriju plānotājiem nav aktualizētas informācijas par esošo situāciju teritorijas izmantošanā. Apjomīgā projektu un detālplānojumu informācija tiek uzglabāta papīra izdrukā veidā, tāpēc pašvaldību speciālistiem ir grūtības orientēties teritorijas plānojumā, nav atbilstošas programmatūras, lai apskatītu plānošanas dokumentus un projektus elektroniski. Rezultātā rodas nekonsekventi un kļūdaini lēmumi, tiek izdotas kļūdainas izziņas par teritorijas plānoto (atļauto) izmantošanu. Par nelikumīgu būvniecību visbiežāk pašvaldības saņem informāciju no iedzīvotāju sūdzībām, un, to pārbaudes process ilgst līdz pat 4 mēnešiem. Rezultātā, gan zemes īpašnieki, gan lēmumu pieņēmēji – pašvaldības, tiek iesaistīti gadiem ilgos tiesas procesos.

Lielāko daļu no plānojumā ietvertās informācijas veido dažādu valsts institūciju dati par to pārraudzībā esošajiem objektiem, teritorijām, komunikācijām un to aizsargjoslām. Tikai nedaudzas institūcijas no MK 2004. gada 19.oktobra noteikumu Nr.883 "Vietējās pašvaldības teritorijas plānošanas noteikumi" 13.punktā noteiktajām 16 institūcijām spēj piedāvāt ģeotelpiskos datus vietējās pašvaldības teritorijas plānojumam atbilstošā mērogā – 1: 10 000. Tās ir – LVĢMA – aizsargājamo dabas teritoriju robežas, aizsargājamie koki, ūdens ņemšanas vietas un to aizsargjoslas, LAD – meliorācijas sistēmas, LĢIA – topogrāfiskās kartes, VZD – kadastra dati, VMD – aizsargājamie biotopi. Pārējo plānojumam nepieciešamo informāciju plānojuma kartēs pārzīmē no papīra karšu izdrukām dažādos mērogos, piemēram, kultūras

pieminekļu atrašanās vietas, gāzes vadu un elektrolīniju novietojumu, maģistrālos sakaru kabeļus, derīgo izrakteņu atradnes, kanalizācijas vadus un ūdensvadus. Nosakot aizsargjoslas uz šāda neprecīzas informācijas pamata, tiek nepamatoti aizskartas zemes īpašnieku intereses.

Kamēr valsts institūcijās kā ģeotelpiskie dati netiks veidoti un uzkrāti to pārziņā esošā informācija, nebūs iespējams izstrādāt kvalitatīvus teritorijas plānojumus.

Teritorijas plānojumu pieejamība sabiedrībai

Katras vietējās pašvaldības uzdevums saskaņā ar Teritorijas plānošanas likuma 7.panta trešās daļas 4.punktu, kas paredz vietējo pašvaldību teritorijas plānošanas datu bāzes izveidošanu un uzturēšanu, ir nodrošināt teritorijas plānojumu pieejamību sabiedrībai.

Šobrīd no 525 Latvijas pašvaldībām tikai 267 ir izveidotas savas interneta mājas lapas, no tām tikai 98 pašvaldību (18,6%) mājas lapās ir pieejami teritoriju plānojumi. Plānojumu publisku pieejamību nodrošina arī RAPLM dokumentu glabātuve, kurā tiek uzkrāti un pieejami visu Latvijas pašvaldību spēkā esošie teritorijas plānojumi izdruku un elektroniskā veidā.

1.6.2.Detālplānojums

Detālplānojums ir vietējās pašvaldības administratīvās teritorijas daļas plānojums, un to izstrādā saskaņā ar vietējās pašvaldības teritorijas plānojumu, atbilstoši mēroga noteiktībai detalizējot un precizējot tajā noteiktās teritorijas daļas plānoto (atļauto) izmantošanu un izmantošanas aprobežojumus. Detālplānojuma izstrādi regulē MK 2004. gada 19.oktobra noteikumi Nr.883 „Vietējās pašvaldības teritorijas plānošanas noteikumi”.

Detālplānojuma izstrādes uzraudzību veic vietējā pašvaldība, bet vairumā gadījumu to izstrādā un finansē galvenokārt par fizisku un juridisku personu finanšu līdzekļiem. Par pašvaldības līdzekļiem izstrādāti detālplānojumi no visa kopējā detālplānojumu apjoma ir tikai daži desmiti, lai gan parasti tie arī ir veiksmīgākie teritoriju plānojumu detalizācijas risinājumi. Detālplānojuma izstrādes objektīvs pamatojums un izpratne par konkrētās teritorijas attīstību kopējā pašvaldības attīstības kontekstā ir pamats veiksmīgam detālplānojuma risinājumam. Pašvaldībai šajā procesā būtiski ir uzņemties detālplānojuma izstrādes procesa kvalitatīvu vadīšanu.

Detālplānojuma izstrādes procesā ir iesaistīti vairāki „spēlētāji”:

1. **Pašvaldība** – vislielākā atbildība par veiksmīgu detālplānojuma risinājumu ir pašvaldībai: izlemjot par nepieciešamību izstrādāt detālplānojumu konkrētai teritorijai; optimāli nosakot detālplānojuma teritorijas lielumu; definējot pārdomātu darba uzdevumu; kontrolējot detālplānojuma risinājumus; vadot detālplānojuma izstrādes procesu.
2. **Detālplānojuma izstrādes ierosinātājs**, kas parasti ir detālplānojuma izstrādes finansētājs. No detālplānojuma ierosinātāja sapratnes par kopējo pašvaldības attīstības perspektīvu un stratēģiskas plānošanas nozīmību ir atkarīga sadarbība ar pašvaldību detālplānojuma izstrādes gaitā.
3. **Detālplānojuma izstrādātājs**, no kura izglītības līmeņa, izpratnes, pieredzes un personīgās iniciatīvas ir atkarīgs detālplānojuma izstrādes rezultāts. Tā kā plānošanas process ir labākā risinājuma starp sabiedrību un indivīdu noskaidrošana, detālplānojuma izstrādātājs ir nozīmīgs spēlētājs kvalitatīva teritorijas attīstības risinājuma radīšanai.
4. **Sabiedrība**, kas detālplānojuma izstrādes procesā galvenokārt darbojas lai aizstāvētu savas intereses. Prasti tās ir apkārtējo teritoriju zemes īpašnieku, iedzīvotāju grupu vai nevalstisku organizāciju intereses.

1.6.2.1. Detālplānojuma saturs

MK 2004. gada 19.oktobra noteikumi Nr.883 „Vietējās pašvaldības teritorijas plānošanas noteikumi” nosaka gadījumus, kad nepieciešams izstrādāt detālplānojumu, t.i.:

- 1) vietējās pašvaldības teritorijas plānojumā paredzētajā teritorijā;
- 2) Baltijas jūras un Rīgas jūras līča krasta kāpu, kā arī virszemes ūdensobjektu aizsargjoslā;
- 3) kompleksai teritorijas apbūvei, ja teritorijā nepieciešama jaunas transporta infrastruktūras vai inženierkomunikāciju izbūve;
- 4) lauksaimniecībā izmantojamā teritorijā un meža teritorijā, kurā teritorijas plānotā (atļautā) izmantošana primāri noteikta apbūvei.

Praksē pašvaldībās lielākoties tiek pieņemti lēmumi par detālplānojuma izstrādāšanu nelielām teritorijām – viena vai vairāku nekustamo īpašumu robežās. Pašvaldībai šķērslis kompleksi plānot teritorijas ir zemes reformas un privatizācijas procesa gaitā izveidotie sadrumstalotie zemes īpašumi, ja pastāv radikāli atšķirīgas īpašnieku intereses, kas nav atrisinātas teritorijas plānojuma izstrādes procesā

Pašreiz ir izveidojusies situācija, ka detālplānojumi lielākoties tiek izstrādāti viena zemes īpašuma attīstīšanai – t.i. privātmājai vai sabiedriskam un darījumu objektam, piemēram, viesnīcai, viesu mājai, arī automašīnu stāvlaukumam un kempingam. Taču, izstrādājot detālplānojumu, tam būtu jārisina arī atsevišķo zemes vienību funkcionālo sasaisti vismaz viena kvartāla, vienas ainaviskās vai funkcionālās telpas ietvaros, lai veidotu racionālu piekļūšanu jaunveidojamiem zemes gabaliem un iekļaušanos kopējā transporta shēma. Detālplānojuma robežu paplašināšana ārpus konkrēta zemes īpašuma robežām „sarežģīt” izstrādes procesu gan pašvaldībai, gan arī detālplānojuma izstrādātājam, jo par piedāvāto attīstības priekšlikuma risinājumu jāvienojas ar lielāku nekustamo īpašumu īpašnieku skaitu, taču vienlaicīgi tiek sasniegts kvalitatīvāks rezultāts un ilglaicīgāks risinājums.

Latvijā šobrīd detālplānojuma pamatideja par konkrētās teritorijas izmantošanas noteikumu detalizāciju ir reducēta galvenokārt, lai pamatotu jaunu zemes vienību noteikšanu un esošo zemes vienību robežu izmaiņas, kaut gan detālplānojuma galvenais uzdevums ir pamatot konkrētas teritorijas arhitektoniski telpiskās attīstības nosacījumus, kas ir pakļauti konkrētai teritorijas izmantošanas funkcijai, un nodrošina plānojamās teritorijas iekļaušanu esošajā vidē. Tikai pēc arhitektoniski telpiskās kompozīcijas izstrādāšanas ir iespējams veiksmīgi plānot zemes vienību robežas, apbūves, satiksmes infrastruktūras un inženierkomunikāciju izvietojumu, norādīt plānotās aizsargjoslas un nekustamā īpašuma lietošanas apgrūtinājumus.

Taču praksē galvenokārt izstrādā detālplānojumus, kur risinājumi ir veidoti tikai plaknē, apbūves noteikumi lielākoties tiek veidoti, pārrakstot pārāk detalizētos pašvaldības teritorijas plānojuma teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumus un nerisinot apskatāmās teritorijas kompozicionālo uzbūvi. Šādu detālplānojumu realizācijas rezultāts ir vienmuļās Pierīgas ainavas ar blīvu, haotisku apbūvi, bez teritorijas labiekārtojuma.

1.6.2.2. Detālplānojuma izstrāde

Līdzīgi kā teritorijas plānojumam, arī detālplānojuma izstrādei nav vienota grafiskās daļas noformējuma standarta, kā rezultātā pašvaldībā tiek iesniegts vektordatu materiāls dažādos formātos. Bieži vien pēc detālplānojuma apstiprināšanas, tas vairs netiek izmantots pašvaldības turpmākajā darbā, kad jāpieņem lēmumi par piegulošo teritoriju izmantošanu, jo pašvaldībās nav pieejama specifiska datorprogramma grafiskā materiāla savietošanai.

Sadarbība ar darba uzdevumā norādītajām institūcijām bieži vien ir formāla, nosacījumos institūcijas izsniedz prasības, kas pielīdzināmas jau konkrēta tehniskā projekta izstrādei. Institūcijās trūkst informācijas par konkrētiem vides apstākļiem, uz kuru pamata

varētu izsniegt reālus nosacījumus – tām bieži nav pieejams pašvaldības teritorijas plānojuma kartogrāfiskais materiāls, tāpēc nosacījumi un atzinumi visbiežāk ir tipveida, un detālplānojuma saskaņošanas procedūra – vispārīgu tehnisku normu, kas jau ir noteiktas ar citiem MK noteikumiem, ievērošana.

Praksē bieži ir situācijas, kad tiesību akti pieprasa obligātu detālplānojuma izstrādi, kaut gan reāli tas nav nepieciešams, piemēram, virszemes ūdens objektu aizsargjoslā gadījumos, kad jau esošajā apbūvē tiek paredzēta inženierkomunikāciju vai jaunas ēkas būvniecība, kas neskar apkārtējo teritoriju un neiespaido vidi, vai jāveic zemes gabalu apvienošana.

Normatīvie akti nenosaka prasības sabiedriskai apspriešanai nododamā detālplānojuma materiālu noformēšanai. Izstādītie materiāli ir sabiedrībai grūti uztverami un ietver tehniski sarežģītu kartogrāfisko materiālu.

ES valstīs ierastā prakse detālplānojumu sabiedriskajai apspriešanai sagatavot speciālas planšetes, bukletus un maketus ar uzskatāmu un viegli uztveramu informāciju, kas ietver arī projektējamo objektu vizualizāciju, lai iedzīvotāji spētu uztvert, kā dabā izskatīsies plānojamā teritorija. Latvijā, lai arī detālplānojuma izstrāde visbiežāk ir vērsta uz konkrēta apbūves projekta realizāciju, ne zemes īpašnieki, ne izstrādātāji nav ieinteresēti ilgtermiņa plānošanā iesaistīt sabiedrību, jo diskusijas ar sabiedrību ievērojami paildzina detālplānojuma izstrādes termiņus, kā arī sabiedrība var pieprasīt alternatīvu detālplānojuma risinājumu izstrādi. Šī iemesla dēļ sabiedriskās apspriešanas mēdz organizēt formāli.

Detālplānojums pašlaik ir plānošanas dokuments, ko izstrādā pamatojoties uz spēkā esošo vietējās pašvaldības teritorijas plānojumu, tāpēc detālplānojuma atbilstība spēkā esošajam vietējās pašvaldības teritorijas plānojumam ir vietējās pašvaldības amatpersonu un būvvaldes kompetence un atbildība, savukārt teritorijas plānojuma izstrādātājs neatbild par sava darba kvalitāti un plānojuma izstrādē izmantotās informācijas ticamību.

1.6.2.3. Detālplānojumu realizācija

Latvijā nav reglamentēts detālplānojuma izstrādes, ne arī tā īstenošanas termiņš un kārtība, kā tas ir citās ES valstīs. Grozot teritorijas plānojumu, rodas situācijas, kad spēkā esošs detālplānojums nonāk pretrunā ar izstrādātajiem teritorijas plānojuma grozījumiem, jo detālplānojuma realizācija tā arī nav uzsākta daudzu gadu garumā. Lai kontrolētu šo procesu, vietējai pašvaldībai jāizvirza īpašas prasības zemes īpašniekiem detālplānojuma realizācijas kārtībai.

Pašvaldībām vislielākās grūtības rada publiskās telpas nodrošināšana detālplānojuma teritorijās, ja tās ir privāts īpašums. Praksē tipiski ir gadījumi, kad pašvaldības pieprasa detālplānojuma izstrādi, lai atrisinātu piekļūšanu zemes īpašumiem, veidojot jaunus koplietošanas ceļus uz privātām zemēm.

a) Jaunu ceļu un ielu veidošana uz privātas zemes

Lai būtu iespējams iekārtot publiskus parkus, sporta laukumus, atpūtas zonas, īstenot sabiedrisko ēku būvniecību saskaņā ar teritorijas plānojumu, normatīvajā regulējumā nepieciešams noteikt kārtību, kādā notiek publiskās telpas (parku, sporta laukumu, atpūtas zonu, pašvaldību pakalpojumu iestāžu, u.c.) ierīkošanai paredzēto teritoriju piespiedu atsavināšana. Kā arī nepieciešams izstrādāt principus kompensācijas izmaksai zemes īpašniekiem. Spēkā esošie Latvijas tiesību akti paredz tikai divas alternatīvas: vai nu atpirkt attiecīgo teritoriju, īpašniekam brīvprātīgi piekrišot, vai arī veicot piespiedu atsavināšanu. Noteiktais nekustamā īpašuma piespiedu atsavināšanas process ir nepraktisks un laikietilpīgs, jo no juridiskā viedokļa privāto zemes īpašnieku pozīcijas ir spēcīgākas. Tādēļ pašvaldībām, plānojot jaunus ceļus un publiskās teritorijas, ir jāspēj novērst daudzu gadu garumā neatrisinātas problēmas. Pašlaik šādu situāciju risinājums ir pieprasīt detālplānojuma izstrādi

jebkura nekustamā īpašuma sadalīšanas vai jaunas būvniecības gadījumā, un mēģināt panākt savstarpēju vienošanos ar zemes īpašnieku par jaunu ceļu izveidi, to paredzamo izvietojumu un turpmāko statusu. Tas attiecas arī uz piekļuves nodrošināšanu publiskajiem ūdeņiem, zaļo zonu un citu publisko ārtelpu izveidošanu. Strīdus rada situācija, kad koplietošanas teritorijas (ceļi) netiek izveidotas kā atsevišķas kadastra vienības, kas pēc izbūves tiek nodotas pašvaldības apsaimniekošanā, bet tiek noteiktas kā kopīpašums, kas ir jāizbūvē, un, sekojoši jāapsaimnieko vairākiem zemes īpašniekiem.

b) Jaunu inženierkomunikāciju izveide privātās zemes

Problēma pašvaldībās ir jaunu koplietošanas inženierkomunikāciju plānošana un ierīkošana uz privātās zemes.

Likuma “Par pašvaldībām” 15.panta pirmās daļas 1.punktā, kā pašvaldības autonomā funkcija, noteikts organizēt iedzīvotājiem komunālos pakalpojumus (ūdensapgādi un kanalizāciju; siltumapgādi; sadzīves atkritumu apsaimniekošanu; notekūdeņu savākšanu, novadīšanu un attīrīšanu) neatkarīgi no tā, kā īpašumā atrodas dzīvojamais fonds. Normatīvajos aktos nav nepārprotami noteikts, ka apdzīvoto vietu teritorijās būtu obligāti jāizbūvē centralizētas ūdensapgādes un sadzīves notekūdeņu savākšanas sistēmas, nav arī prasības par šo tīklu tuvumā esošo zemes gabalu obligātu pieslēgšanu pie esošajiem tīkliem. Ir nepieciešams normatīvais regulējums, kas aizvietotu atceltos LBN 100 un LBN 101, vai arī ir jāveic papildinājumi esošajos MK noteikumos (piemēram, MK 2002.gada 22.janvāra noteikumos Nr.34 „Noteikumi par piesārņojošo vielu emisiju ūdenī”), kas nosaka konkrētas prasības teritoriju inženierapgādei, ūdensapgādes, kanalizācijas un lietus notekūdeņu kanalizācijas ierīkošanai blīvi apdzīvotās vietās.

Pašlaik tiesību akti nenosaka konkrētas prasības inženierkomunikāciju izbūvei, un to būvniecības finansēšanas kārtībai. Saskaņā ar Būvniecības likuma 14.panta pirmo daļu, inženierkomunikāciju īpašnieks nevar liegt vai traucēt pieslēgties tām, ja attiecīgās pašvaldības lēmumā par būvniecību šīs inženierkomunikācijas ir paredzētas publiskai lietošanai. Daudzas pašvaldības pieprasa izstrādāt detālplānojuma realizācijas kārtību, kurā zemes īpašnieks apņemas noteiktā termiņā par saviem līdzekļiem izbūvēt piebraucamos ceļus un galvenās inženierkomunikācijas, taču iztrūkstot normatīvajam regulējumam, privātās zemes īpašnieks var apstrīdēt minētās pašvaldības prasības.

Pašvaldību funkcijās nav iekļauta teritoriju nodrošināšana ar energoapgādi un sakaru komunikācijām, un to regulējošie normatīvie akti ir citu valsts institūciju pārziņā. Līdz ar to, pašvaldībās nav izstrādātas vienotas elektroapgādes shēmas un šo tīklu izbūve notiek ļoti haotiski un neracionāli.

c) Publiskās ārtelpas plānošana

Likuma “Par pašvaldībām” 15.panta pirmās daļas 2.punkts, kā vienu no pašvaldības funkcijām, nosaka atbildību par savas administratīvās teritorijas labiekārtošanu un sanitāro tīrību, tai skaitā ielu, ceļu un laukumu būvniecība, rekonstruēšana un uzturēšana. Publiskās ārtelpas – parku, skvēru, laukumu, sporta un rotaļu laukumu, atpūtas teritoriju izveide ir teritorijas plānojuma īstenošanas svarīga sastāvdaļa, un detālplānojums ir tā galvenais instruments.

Pašvaldības teritorijas plānojumā šo zemes gabalu izvietojums netiek konkrēti norādīts, un tas tiek precizēts, izstrādājot detālplānojumu. Latvijā vairumā gadījumu publiskā ārtelpa tiek plānota tikai uz pašvaldībai piederošās zemes. ES valstīs, piemēram, Somijā, zemes īpašnieki var pieprasīt, lai pašvaldības vai valsts zemi atpirktu, vai arī izmaksātu kompensāciju, ja teritorijas plānojumā publiskās interesēs noteiktu ierobežojumu dēļ zemes gabalu nevar izmantot veidā, kas nodrošinātu pienācīgu peļņu. Latvijā šāda prakse pagaidām nav izveidota.

Pašreiz RAPLM vadībā ir izveidota starpinstitūciju darba grupa ar mērķi izstrādāt Zemes pārvaldības likumu. Paralēli tam, saskaņā ar Zemes politikas pamatnostādņu 2008.-2014.gadam* rīcības plānu, RAPLM līdz 2009.gada 31.decembrim jāizstrādā nepieciešamo normatīvo regulējumu par pašvaldību iespējām rezervēt (iegādāties) īpašumā zemi valsts un pašvaldību infrastruktūras un publisko pakalpojumu attīstībai.

1.6.3.Zemes ierīcības projekts

Zemes ierīcības likums nosaka, kuriem zemes ierīcības darbiem jāizstrādā zemes ierīcības projekts. Lai gan šī likuma 9.panta pirmā daļa nosaka, ka zemes ierīcības projektu izstrādā teritorijām, kurām normatīvie akti neparedz detālplānojumu izstrādi, tas nav objektīvs kritērijs visos gadījumos. Praksē pašvaldības bieži lemj par zemes ierīcības projekta izstrādi arī tādos gadījumos, kad nepieciešama detālplānojuma izstrāde, piemēram, jaunu mājokļu kompleksa izbūvei lauksaimniecības zemē.

Zemes ierīcības likuma 1.panta 3.punktā ir noteikts, ka zemes ierīcības projekts ir vietējās pašvaldības administratīvās teritorijas daļai, atsevišķam nekustamam īpašumam vai zemesgabalam izstrādāts teritorijas sakārtošanas un zemes izmantošanas apstākļu uzlabošanas pasākumu projekts. Savukārt likuma 8.pantā noteikts, ka zemes ierīcības projektu izstrādā šādiem zemes ierīcības darbiem:

- 1) zemesgabalu robežu pārkārtošanai;
- 2) zemesgabalu apmaiņai vai starpgabalu likvidēšanai;
- 3) zemesgabalu (arī kopīpašumā esošo) sadalīšanai;
- 4) zemes konsolidācijai;
- 5) piekļūšanas iespēju nodrošināšanai zemesgabalam;
- 6) pieejas nodrošināšanai publiski izmantojamām zemes platībām (teritorijām);
- 7) uz zemesgabalu attiecināmo teritorijas plānojumā un citos normatīvajos aktos noteikto nekustamā īpašuma apgrūtinājumu konkretizēšanai.

Pašlaik likumā nav paredzēts, ka zemes ierīcības projektu izstrādā arī, lai apvienotu zemes vienības, ir paredzēta tikai zemes konsolidācija, kas saskaņā ar likuma 1.panta 5.punktu ir sabiedrības interesēs īstenots pasākumu kopums, lai optimizētu zemes izmantošanu. Tas rada situāciju, ka pašvaldībai piederošā zeme var tikt apvienota, izmantojot zemes ierīcības projektu, bet privātpersonām, kas nevar pamatot, ka tiem piederošo zemes vienību apvienošana tiek veikta sabiedrības interesēs, šī uzdevuma veikšanai ir jāizstrādā detālplānojums, kas ir laikietilpīga, dārga un šajā gadījumā būtībā nevajadzīga procedūra. Tāpēc nepieciešami grozījumi Zemes ierīcības likuma 8.pantā nosakot, ka zemes ierīcības projektu izstrādā arī pie zemes apvienošanas.

1.6.4. Lauksaimniecībā izmantojamās un meža zemes transformācija par apbūves zemi, derīgo izrakteņu teritorijas

LIZ transformācijas kārtība

Lauksaimniecības un lauku attīstības likuma 10.panta pirmā daļa nosaka, ka LIZ transformāciju un zemes transformācijas atļauju izsniegšanas kārtību nosaka MK. Šobrīd ir spēkā ir divi MK noteikumi, kas attiecas uz lauksaimniecībā izmantojamās zemes transformācijas kārtību:

* Zemes politikas pamatnostādnes 2008.-2014.gadam apstiprinātas ar MK 2008.gada 13.oktobra rīkojumu Nr.613

1. MK 2004.gada 20.jūlija noteikumi Nr. 619 „Kārtība, kādā lauksaimniecībā izmantojamo zemi transformē par lauksaimniecībā neizmantojamu zemi un izsniedz zemes transformācijas atļaujas”;
2. MK 2007.gada 22.maija noteikumi Nr.335 „Noteikumi par valsts nodevu par lauksaimniecībā izmantojamās zemes transformācijas atļaujas sagatavošanu, izsniegšanu un darbības termiņa pagarināšanu”.

Zemes transformācijas atļauju izsniedz, pamatojoties uz spēkā esošu teritorijas plānojumu. Pašvaldībās, kurām nav spēkā esoša teritorijas plānojuma, nav pamatojuma zemes transformācijas atļaujas izsniegšanai, kaut gan praksē tas notiek. Tāpat, nav pamatojuma detālplānojumu izstrādāšanai un apstiprināšanai, lai zeme varētu tikt transformēta.

Zemes transformācijas atļauja nav jāsaņem ceļu ierīkošanai saimniecības vajadzībām un būvniecībai (izņemot būvniecību meliorētajās lauksaimniecībā izmantojamās zemēs) platībās, kas ir mazākas par 0,1 ha, vienā viensētā ar saimniecības ēkām.

No iepriekš minētā secināms, ka visu infrastruktūras un tamlīdzīgu objektu būvniecībai nepieciešama zemes transformācija, tomēr pašvaldība ne vienmēr var paredzēt teritorijas plānojumā šo objektu nepieciešamību. Piemērs minētajam ir meža ceļi vai radiolokācijas torņi, kuru izbūve nav iespējama, ja tā nav paredzēta teritorijas plānojumā. Risinājums minētajai problēmai būtu normatīvajā regulējumā noteikt izņēmuma gadījumus, kad zemes transformācija nav nepieciešama vai kad transformējamās zemes izmantošanai nav jāatbilst teritorijas plānojumā paredzētajai. Šie gadījumi varētu būt infrastruktūras objektu (precizējot, kādi tieši) un radio/televīzijas/mobilo sakaru apraides objektu (precizējot platības, piemēram, līdz 0,1 ha) izbūve.

Nacionālas nozīmes LIZ transformācija

Nacionālas nozīmes lauksaimniecības zemju transformācijas kārtība ir vēl sarežģītāka. 2003.gada 9.decembrī tika pieņemti MK noteikumi Nr.684 „Noteikumi par nacionālas nozīmes lauksaimniecības teritorijām”, kas noteica valsts intereses un prasības nacionālas nozīmes lauksaimniecības teritoriju izmantošanā un attīstībā. Noteikumi regulēja zemes transformāciju polderu teritorijās un zemes nogabalos, kas ir lielāki par 50 ha un kuru kvalitatīvais novērtējums ir lielāks par 50 ballēm. Šo noteikumu 6.punktā bija noteikts, ka prasības nacionālas nozīmes lauksaimniecības teritoriju transformācijai nosaka MK 2001.gada 28.augusta noteikumi Nr.385 „Lauksaimniecībā izmantojamās zemes transformācijas nosacījumi un zemes transformācijas atļauju izsniegšanas kārtība”. Šajos noteikumos savukārt bija noteikts, ka nacionālas nozīmes lauksaimniecības zemju transformācijai bija jāsaņem saskaņojums no VARAM, LAD, nekustamā īpašuma īpašnieka, kura īpašums robežojas ar transformējamo zemes nogabalu, un valsts institūcijas, kas ir noteikusi apgrūtinājumu transformējamā zemes nogabalā.

MK 2003.gada 9.decembra noteikumi Nr.684 „Noteikumi par nacionālas nozīmes lauksaimniecības teritorijām” zaudēja spēku ar MK 2006.gada 14.februāra noteikumu Nr.142 „Noteikumi par nacionālas nozīmes lauksaimniecības teritorijām” stāšanos spēkā. Šajos noteikumos izdalīti gadījumi, kad veicama nacionālas nozīmes lauksaimniecības zemes transformācija uz lauksaimniecībā neizmantojamu zemi, kā arī noteikts, ka zemes transformācija veicama, pamatojoties uz spēkā esošajā vietējās pašvaldības teritorijas plānojumā vai detālplānojumā noteikto teritorijas plānoto (atļauto) izmantošanu. Papildināta arī transformācijas procedūra, nosakot, ka RAPLM, pamatojoties uz LAD atzinumu, sagatavo izskatīšanai Nacionālajā reģionālās attīstības padomē jautājumu par transformācijas atļaujas izsniegšanu. Ja padomes lēmums ir pozitīvs, RAPLM sagatavo MK rīkojuma projektu par transformācijas atļaujas izsniegšanu.

Patreiz Valsts sekretāru sanāksmē izsludināti grozījumi MK 2006.gada 14.februāra noteikumos Nr.142 „Noteikumi par nacionālas nozīmes lauksaimniecības teritorijām”, kuros paredzēti ievērojami atvieglojumi nacionālas nozīmes lauksaimniecības zemju izmantošanā*.

Meža zemes transformācijas kārtība

Meža likuma 41.pants nosaka, ka meža zemes transformācijai citos zemes lietojuma veidos nepieciešama ikreizēja VMD atļauja. Šīs atļaujas izsniegšanas, kā arī zaudējumu aprēķināšanas un atlīdzināšanas kārtību nosaka MK 2004.gada 28.septembra noteikumi Nr.806 „Meža zemes transformācijas noteikumi”. Meža zemes transformācija par citu zemes lietošanas veidu notiek, pamatojoties uz spēkā esošu teritorijas plānojumu.

Meža zemes transformācijas procedūra ir nevajadzīgi sarežģīta: ja paredzēta koku izciršana pilsētās, ciemos, Baltijas jūras un Rīgas jūras līča piekrastē vai īpaši aizsargājamās dabas teritorijās (tātad – praktiski vienmēr), ir jāveido īpaša komisija, kura sastāv no tiem pašiem komisijas locekļiem, kas sniedz atzinumu par zemes transformāciju.

Turklāt VAS „Latvijas valsts meži” īpašumā esošās meža zemes transformācijai nepieciešams ikreizējs MK rīkojums, kas būtiski sarežģī transformācijas procedūru – virsmežniecībai jāvēršas ZM, kas sagatavo MK rīkojuma projektu un virza tā izskatīšanu MK.

Pašvaldībās, kurām nav spēkā esoša teritorijas plānojuma, nav pamatojuma zemes transformācijas atļaujas izsniegšanai. Meža zemes transformācijā pastāv problēmas ar infrastruktūras objektu izbūvi – kamēr, piemēram, meža ceļi nav paredzēti teritorijas plānojumā, to izbūve nav iespējama.

Zemes izmantošana derīgo izrakteņu ieguvei

Atbilstoši MK 2007.gada 24.aprīļa noteikumu Nr.280 „Zemes dzīļu izmantošanas licenču un bieži sastopamo derīgo izrakteņu ieguves atļauju izsniegšanas un ģeoloģiskās informācijas izmantošanas vispārīgā kārtība” 10.2.apakšpunktam, atļaujas vai licenci izsniedz, ja derīgo izrakteņu ieguve attiecīgajā zemesgabalā ir noteikta par teritorijas plānoto (atļauto) izmantošanas veidu.

MK 2004. gada 19.oktobra noteikumi Nr.883 „Vietējās pašvaldības teritorijas plānošanas noteikumi” nosaka, ka vietējās pašvaldības teritorijas plānojumā nosaka teritorijas plānoto (atļauto) izmantošanu, ņemot vērā zemes dzīļu nogabalu, derīgo izrakteņu un atradņu teritorijas. Noteikumu 25.26.apakšpunkts paredz, ka teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos iekļauj arī noteikumus derīgo izrakteņu atradņu izmantošanai.

MK 2006.gada 19.septembra noteikumu Nr.779 „Derīgo izrakteņu ieguves kārtība” 54.punkts nosaka, ka pirms derīgo izrakteņu ieguves vietas sagatavošanas normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā jāsaņem zemes transformācijas atļauja, ja ieguves darbi paredzēti LIZ vai meža zemēs, kā arī ūdens resursu lietošanas atļauja, ja paredzēta ūdens novadīšana vai atsūkņošana.

Lai uzsāktu derīgo izrakteņu ieguvi: 1) tam jābūt paredzētam vietējās pašvaldības teritorijas plānojumā; 2) no Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūras jāsaņem derīgo izrakteņu atradnes pasi (atļauju/licenci); 3) pirms derīgo izrakteņu ieguves uzsākšanas un ieguves vietas sagatavošanas jāsaņem zemes transformācijas atļauja. Normatīvajos aktos ir izveidojusies pretruna, jo vispirms pašvaldība izsniedz atļauju, bet vēlāk sniedz atzinumu par zemes transformāciju atbildīgajām valsts iestādēm, LAD vai VMD, zemes transformācijas atļaujas iegūšanai.

* MK noteikumu projekts izsludināts VSS 2009.gada 26.februārī

Turklāt normatīvie akti nosaka, ka, lai uzsāktu derīgo izrakteņu ieguvī, atradnei jābūt paredzētai teritorijas plānojumā, taču atradnes robežas nav iespējams plānojumā iezīmēt, kamēr tā nav izpētīta. Savukārt derīgo izrakteņu potenciālie ieguvēji nav ieinteresēti investēt izpētē, kamēr nav atļauta ieguve.

1.7. Teritorijas plānojumu un detālplānojumu pārraudzības procesā konstatētās problēmas

1.7.1. Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministra rīkojums

Laika periodā no 2005.-2007.gadam, kopš RAPLM sniedz atzinumus par pašvaldību teritorijas plānojumu galīgajām redakcijām un vērtējumus par saistošajiem noteikumiem, no vairāk par 1000 sniegtajiem atzinumiem un vērtējumiem, puse ir bijuši ar prasību veikt atkārtotu sabiedriskās apspriešanas procedūru vai atcelt pašvaldības saistošos noteikumus, ar kuriem apstiprināts teritorijas plānojums.

Atbilstoši Teritorijas plānošanas likumā un Ministru kabineta 2004.gada 10.oktobra noteikumos Nr.883 „Vietējās pašvaldības teritorijas plānošanas noteikumi” noteiktajam, kopš 2008.gada 1.janvāra vietējās pašvaldības teritorijas plānojuma izstrādes atbilstību normatīvo aktu prasībām izvērtē attiecīgais plānošanas reģions, kuram viena mēneša laikā jāsniedz atzinums par teritorijas plānojuma galīgo redakciju. Lai noteiktu plānošanas reģiona atzinuma sniegšanas procedūru, RAPLM 2007.gada 21.decembrī ir apstiprināta kārtība „Vietējo pašvaldības teritorijas plānojumu izvērtēšanas kārtība”, kas nosaka arī speciālas komisijas izveidi gadījumos, ja starp plānošanas reģionu un vietējo pašvaldību ir izveidojusies strīdus situācija attiecībā uz teritorijas plānojumu.

Gadījumā, ja par vietējās pašvaldības izstrādāto teritorijas plānojuma galīgo redakciju sniegts atzinums, kurā norādītas neatbilstības normatīvo aktu prasībām un pašvaldība apstiprinājusi to izdodot saistošos noteikumus saglabājot atzinumā konstatētās neatbilstības, reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministram ir tiesības apturēt šādu saistošo noteikumu vai to atsevišķas daļas darbību.

Saskaņā ar spēkā esošo normatīvo regulējumu, arī ikviena privātpersona vai institūcija ir tiesīga vērsties pie reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministra, lūdzot apturēt saistošo noteikumu, ar kuriem apstiprināts teritorijas plānojums vai detālplānojums vai to atsevišķas daļas, darbību. Ministrs, atbilstoši likuma „Par pašvaldībām” 49.pantā noteiktajam un Teritorijas plānošanas likuma 7.¹pantā noteiktajam ir tiesīgs apturēt teritorijas plānojumu un detālplānojumu vai to daļu, ja teritorijas plānojums vai detālplānojums neatbilst normatīvo aktu prasībām. Tas nozīmē, ka, lai pieņemtu rīkojumu par teritorijas plānojuma vai detālplānojuma apturēšanu, ministram ir jākonstatē, ka būtiski pārkāpta teritorijas plānojuma izstrādes procedūra vai teritorijas plānojumā vai detālplānojumā nav ievērotas citu normatīvo aktu prasības. No ST spriedumiem (ST 2002.gada 19.marta spriedums lietā Nr.2001-12-01; ST 2003.gada 14.februāra spriedums lietā Nr.2002-14-04; ST 2004.gada 9.marta spriedums lietā Nr.2003-16-05; ST 2004.gada 25.oktobra spriedums lietā Nr.2004-03-01; ST 2005.gada 13.maija spriedums lietā Nr.2004-18-0106; ST 2005.gada 14.decembra spriedums lietā Nr.2005-10-03; ST 2007.gada 26.aprīļa spriedums lietā Nr.2006-38-03; ST 2008.gada 17.janvāra spriedums lietā Nr.2007-11-03) izriet, ka par būtiskiem teritorijas plānošanas procedūras pārkāpumiem, tiek uzskatīti:

1. teritorijas plānošanas principu pārkāpumi;
2. teritorijas plānojums vai tā daļa nav pieņemta normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā, līdz ar to pieņemts citāds, nevis tāds lēmums, kāds būtu bijis, ja procedūra tiktu ievērota;

3. kompetentās institūcijas nav varējušas sniegt atzinumu plānošanas dokumenta izstrādātāja darbības vai bezdarbības dēļ;
4. būtiski pārkāptas sabiedrības tiesības piedalīties teritorijas plānošanas procesā;
5. stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma procedūras pārkāpumi.

Tomēr ST 2007.gada 16.aprīļa sprieduma lietā Nr.2006-38-03, secinājumu daļas 8.3.apakšpunktā ir norādīts, ka

„[...] privātpersonai ir iespēja vērsties pie reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministra ar iesniegumu, lūdzot ministru izmantot tiesības apturēt nelikumīgu teritorijas plānojumu darbību. Tomēr reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministra tiesības apturēt nelikumīgu teritorijas plānojumu darbību uzskatāmas par specifisku tiesību aizsardzības līdzekli, kura izmantošana ir atkarīga no ministra viņam piešķirtās rīcības brīvības ietvaros izdarītajiem lietderības apsvērumiem, bet ne par efektīvu tiesību aizsardzības līdzekli Satversmes tiesas likuma izpratnē.”

Tādēļ **vienīgais efektīvais tiesību aizsardzības līdzeklis**, ko persona var izmantot, lai panāktu tāda vietējās pašvaldības teritorijas plānojuma atcelšanu, kuru persona uzskata par prettiesisku, **ir pieteikuma iesniegšana ST.**

1.7.2.Detālpilānojumu tiesiskuma pārbaude

RAPLM detālpilānojumu izvērtēšanu (atbilstību normatīvo aktu prasībām) veic gadījumos, kad saņemta iedzīvotāju sūdzība vai iesniegums. Lai izteiktu pretenzijas, persona var vērsties arī pieteikumu ST norādot uz pretrunu ar LR Satversmi.

ST uzskata, ka detālpilānojumu tiesiskuma pārbaude ir ST neraksturīga funkcija.

ST 2008.gada 24.septembra sprieduma lietā Nr.2008-03-03 secinājumu daļas 7.2.apakšpunktā ir norādīts: „Kaut arī Satversmes tiesai ir šaubas par kontroles mehānisma efektivitāti šajā jomā, tā **neuzskata par iespējamu uzņemties detālpilānojuma tiesiskuma kontroli plašākā apjomā, nekā tas izriet no Satversmes tiesas likumā noteiktajām Satversmes tiesas funkcijām** un ir iespējams Satversmes tiesas procesa ietvaros.”

Šobrīd ir radusies situācija, ka privātpersona nevar efektīvi aizstāvēt savas tiesības un tiesiskās intereses, kas ir aizskartas ar detālpilānojuma risinājumu vai pašvaldības rīcību detālpilānojuma izstrādes procesā, kas ir pretrunā LR Satversmes 92.pantam.

Teritorijas plānošanas likuma 12.panta pirmā daļa paredz, ka detālpilānojuma izstrādi var finansēt gan vietējā pašvaldība, gan fiziskā vai juridiskā persona. Ņemot vērā to, ka detālpilānojums tiek apstiprināts saistošo noteikumu veidā, kas ir ārējais normatīvais akts, privātpersonai nav tiesiskās aizsardzības līdzekļu pret pašvaldības patvaļīgu rīcību detālpilānojuma izstrādes procesā (piemēram, nepieņemot domes (padomes) lēmumu par detālpilānojuma nodošanu sabiedriskajai apspriešanai, detālpilānojuma galīgās redakcijas apstiprināšanu un tamlīdzīgi).

1.7.3.Teritorijas pilānojuma un detālpilānojuma apstrīdēšana vai pārsūdzēšana

Normatīvajos aktos nav noteikts konkrēts termiņš, kurā iespējams apstrīdēt teritorijas pilānojumu vai detālpilānojumu. Kā norādīts ST 2007.gada 26.aprīļa spriedumā lietā Nr.2006-38-03: „Šāda termiņa trūkums varētu nonākt pretrunā ar tiesiskās stabilitātes principu, sevišķi gadījumos, kad vietējās pašvaldības teritorijas pilānojums tiek pārsūdzēts ilgu laiku pēc tā pieņemšanas, bet citas personas ir paļāvušās uz tā nemainīgumu un atbilstoši teritorijas pilānojumam pilānojušās savu rīcību”.

ST 2008.gada 27.marta sprieduma lietā Nr.2007-17-05, secinājumu daļas 23.punktā norādīts, ka „Satversmes tiesa uzskata, ka likumdevēja uzdevums ir noteikt minēto tiesību

taisnīgu līdzsvaru. Tāpēc Saeimai ir jāapsver iespēja likumā noteikt termiņu, kādā reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrs var apturēt vietējās pašvaldības teritorijas plānojumu.”

Papildus tam, jāatzīmē, ka ST nav tiesīga izvērtēt vietējo pašvaldību bezdarbību teritorijas plānošanas jomā, kā arī uzlikt par pienākumu veikt kādu pozitīvu darbību, piemēram, izstrādāt teritorijas plānojumu. Atbilstoši likuma „Par pašvaldībām” 93.pantā noteiktajam, reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrs ar motivētu rīkojumu ir tiesīgs atstādināt no amata domes (padomes) priekšsēdētāju, ja tas nepilda vai pārkāpj Satversmi, likumus, MK noteikumus vai tiesas spriedumus. Izmantojot likumā noteiktās tiesības, 2009.gada 13.janvārī no amata tika atstādināti 10 vietējo pašvaldību padomju priekšsēdētāji, kuru vadītajām pašvaldībām joprojām nav izstrādāti teritorijas plānojumi (Teritorijas plānošanas likums nosaka, ka plānojumam bija jābūt izstrādātam un apstiprinātam līdz 2007.gada 31.decembrim).

1.8. Problēmas un iespējamie risinājumi par esošo situāciju

1. Nacionālā plānojuma izstrāde un ieviešana saskaņā ar spēkā esošo regulējumu nav realizēta. Pirms 10 gadiem izstrādātā Nacionālā plānojuma koncepcija šodien ir morāli novecojusi, nozaru ministrijas valsts intereses realizē caur nozaru normatīvajiem aktiem, bez vienota koordinējoša mehānisma. (1.3.nodaļa)

Risinājums: Jārada tāds normatīvais regulējums, kur plānošanas līmeņu funkcijas nedublētos, nodalot valsts, reģiona un vietējās intereses, jāizstrādā efektīvs to realizācijas mehānisms. Jāpārskata plānošanas koncepcija nacionālā līmenī, saistot to ar administratīvi teritoriālās reformas realizāciju, kā arī rajonu reorganizāciju un reģiona līmeņa pārvaldību. Jāizstrādā Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030.gadam, kurā saskaņā ar APSL tiks noteiktas valsts ilgtermiņa attīstības prioritātes un telpiskās attīstības perspektīva.

2. Netiek saskaņotas valsts attīstībai nozīmīgas intereses (nacionālas nozīmes lauksaimniecības zemes, nacionālas nozīmes transporta koridoru teritoriju rezervēšana, aizsargājamo teritoriju veidošana u.c.), jo plānošana valsts līmenī joprojām notiek pēc nozaru principa un nav izstrādāts vienots mehānisms nacionālo interešu teritoriju un objektu definēšanai līdz vietējās pašvaldības līmenim. (1.3.nodaļa)

Risinājums: Valsts interešu teritorijas un objektus ir nepieciešams noteikt Telpiskās plānošanas likumā, vienlaicīgi formulējot interešu saskaņošanas procedūru starp valsts pārvaldes iestādēm un pašvaldībām.

3. Plānošanas reģionu teritorijas plānojumu izstrādē sadarbība starp atsevišķām nozaru ministrijām un institūcijām ir vāja. Reģionu telpiskās attīstības perspektīvas ir nav sasaistītas ar valsts nozaru attīstības plānošanu, plānojuma vadlīniju daļa ir līdzīga rajona teritorijas plānojumam. (1.4.nodaļa)

Risinājums: Ir jāstiprina plānošanas reģionu loma, tiem nododot nozīmīgas valsts pārvaldes funkcijas. Reģionālām prioritātēm ir jāietekmē valsts investīciju un ES struktūrfondu finansējuma sadalījums.

4. Neelastīgā plānošanas sistēma nenodrošina nepastarpinātu valsts un vietējo pašvaldību interešu saskaņotību, reģionālais plānošanas līmenis netiek izmantots kā koordinējošs plānošanas līmenis. (1.3.nodaļa)

Risinājums: Jārada elastīgāks normatīvais regulējums, Telpiskās plānošanas likumā jānodala katra plānošanas līmeņa funkcijas un atbildība, lai tās nevajadzīgi nedublētos, nodalot valsts, reģiona un vietējās intereses, jāizstrādā efektīvs to realizācijas mehānisms.

5. Normatīvajos aktos nav nostiprināti plānošanas reģiona teritorijas plānojuma ieviešanas mehānismi. (1.4.nodaļa)

Risinājums: Plānošanas reģiona teritorijas plānojumu ieviešanai un uzraudzībai nepieciešama vienotu reģionālās attīstības indikatoru izstrāde, citādi nav iespējama piecu atšķirīgu plānošanas reģionu izaugsmes salīdzināšana.

6. Normatīvie akti nedefinē principiālās teritorijas plānojuma un telpiskās attīstības plāna atšķirības un mērķus. (1.5.nodaļa)

Risinājums: Normatīvajos aktos (Telpiskās plānošanas likumā) jādefinē telpiskās plānošanas jēdziens, kas ietver ne tikai zemes izmantošanas plānošanu, bet arī attīstības plānošanu (investīciju piesaisti).

7. Rajonu un reģionu teritorijas plānojumu saturs un uzdevumi daļēji dublējas, atšķirīga ir tikai plānojamās teritorijas platība un ietvertās informācijas detalizācija. Rajona pašvaldības teritorijas plānojums tāpat kā reģiona plānojums, ir dokuments ar ierobežotām īstenošanas iespējām, jo prasības rajona pašvaldības teritorijas plānojuma izstrādei pārsniedz rajona padomes funkcijas un budžeta iespējas. (1.5.nodaļa)

Risinājums: No 2009.gada 1.jūlija pamatojoties uz Rajonu pašvaldību reorganizācijas likuma 2.pantā noteikto, rajonu padomēm beidzas pilnvaras un tās tiek reorganizētas. Saskaņā ar Teritorijas plānošanas likuma Pārejas noteikumos noteikto, rajona pašvaldības līdz 2009.gada 1.augustam nodod rajona teritorijas plānojumus plānošanas reģionam teritorijas plānojumā ietvertās informācijas izmantošanai teritorijas turpmākās plānošanas procesā.

8. Stratēģiskā un telpiskā plānošana visos plānošanas līmeņos nav sasaistīta vienotā dokumentā. (1.6.nodaļa)

Risinājums: Saskaņā ar APSL, visos plānošanas līmeņos jāizstrādā ilgtermiņa attīstības plānošanas dokuments, kurā jānosaka attiecīgā līmeņa teritorijas attīstības prioritātes un telpiskās attīstības perspektīvu. Nacionālā līmenī tas ir LIAS, bet reģionālā un vietējā līmenī koncepcija piedāvā šo dokumentu saukt par teritorijas attīstības plānojumu. Vietējā līmenī teritorijas attīstības plānojuma sastāvdaļa būs arī teritorijas plānojums.

9. Vietējās pašvaldības līmenī tikai nedaudzām pašvaldībām ir ilgtermiņa attīstības stratēģiskais dokuments, uz kura pamata izstrādāts teritorijas plānojums. (1.6.nodaļa)

Risinājums: Šāds dokuments vietējai pašvaldībai ir teritorijas attīstības plānojums, ko veido stratēģiskā daļa, kurā definēti mērķi, prioritātes un telpiskās attīstības perspektīva un pamatojoties uz šo stratēģisko daļu izstrādāts teritorijas plānojums visam novadam vai atsevišķai tā daļai.

10. Gan pilsētu, gan lauku teritorijas tiek plānotas vienādā detalizācijas pakāpē, jo normatīvie akti nosaka pārāk detalizētas prasības vietējās pašvaldības teritorijas plānojuma teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumiem laika periodam uz 12 gadiem. (1.6.nodaļa)

Risinājums: Izstrādāt MK noteikumus „Vispārējie teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi”, lai samazinātu plānojuma dokumentācijas apjomu un uzlabotu tā kvalitāti, tādējādi atslogojot vietējās pašvaldības teritorijas plānojumu no prasībām, kas var būt vienādas visās pašvaldībās.

11. Detālplānojuma izstrādes priekšnoteikumi ir vienādi gan pilsētu, gan lauku teritorijās. (1.6.nodaļa)
- Risinājums:* Precizēt normatīvo regulējumu nosakot gadījumu uzskaitījumu, kad detālplānojuma izstrāde ir obligāta, vai arī norādot gadījumus, kad detālplānojuma izstrāde nav nepieciešama atšķirīgi pilsētu un ciemu teritorijām no lauku teritorijām.
12. Nepietiekamā normatīvā regulējuma dēļ, transporta organizācijas un publiskās infrastruktūras plānošana pašvaldībās tiek organizēta neapmierinoši. Nepilnīgas ir tiesību normas par publisko inženierkomunikāciju objektu ierīkošanu, kas skar privāto zemju īpašniekus. (1.6.nodaļa)
- Risinājums:* Pilnveidojot normatīvo regulējumu jāpanāk, lai vietējā pašvaldība nodrošinātu apbūves un transporta organizācijas risinājumu kompleksu īstenošanu, kas pārsniedz viena nekustamā īpašuma robežas.
13. Teritorijas plānošanu reglamentējošie normatīvie akti nozaru griezumā nav saskaņoti, to funkcijas dublējas, tajos noteiktās procedūras ir sarežģītas, bet nereti pat nepilnīgas. (1.6.nodaļa)
- Risinājums:* Nepieciešams pārskatīt MK 2006.gada 14.februāra noteikumu Nr.142 „Noteikumi par nacionālas nozīmes lauksaimniecības teritorijām” saturu (RAPLM sagatavotie „Grozījumi MK 2006.gada 14.februāra noteikumos Nr.142 „Noteikumi par nacionālas nozīmes lauksaimniecības teritorijām”” izsludināti VSS 2009.gada 26.februārī), jo zemes kvalitatīvās vērtēšanas dati, uz kuru pamata nosaka nacionālas nozīmes zemes ir novecojuši un valsts neveic to atjaunošanu. Nepieciešami grozījumi Zemes ierīcības likuma 8.pantā precizējot gadījumus, kad nepieciešams izstrādāt zemes ierīcības projektu.
14. Zemes transformācijas procedūra ir sarežģīta, tā nerodina zemes īpašniekus līdz galam nokārtot zemes transformācijas dokumentus. Ņemot vērā to, ka nekustamā īpašuma objektu raksturojošo datu (tostarp zemes lietošanas kategorijas) aktualizēšana ir kadastra subjekta pienākums (Nekustamā īpašuma valsts kadastra likuma 13.panta otrā daļa), kā arī to, ka zemes lietošanas kategoriju izmaiņu pārraudzība valstī netiek veikta, VZD informācija par zemes lietošanas veidu platībām nesaskan ar dabā esošo. (1.6.nodaļa)
- Risinājums:* Normatīvajā regulējumā jāparedz izņēmuma gadījumi, kad zemes transformācija vai nu nav nepieciešama, vai transformācijas procedūra ir atvieglota, piemēram, izbūvējot infrastruktūras objektus vai paplašinot esošas viensētas ar saimniecības ēkām.
15. Vietējās pašvaldības teritorijas plānojumi netiek izmantoti kā elektroniski grafiskie dati. Nav vienotu standartu un metodiskā materiāla teritorijas plānojumu izstrādei, it īpaši grafiskās daļas izstrādei, lai plānojumus un to grozījumus varētu tehniski savietot elektroniskās kartēs. (1.6.nodaļa)
- Risinājums:* Jāizstrādā programmatūra, ar kuras palīdzību vietējā pašvaldība varēs uzturēt teritorijas plānojumu vektordatu formā elektroniski, kā arī sasaistīt to ar nepieciešamajiem valsts reģistriem un citu informāciju, lai nodrošinātu efektīvu un kompleksu nekustamā īpašuma apsaimniekošanas datu bāzi vietējā līmenī.
16. Nepietiekams valsts finansiālais atbalsts telpiskās plānošanas speciālistu sagatavošanai augstskolās. (1.6.nodaļa)
- Risinājums:* Jāpalielina valsts budžeta finansēto studiju vietu skaits augstākās izglītības studiju programmu ikgadējā sadalījumā pa izglītības tematiskajām grupām un

augstskolām ar mērķi veicināt telpiskās plānošanas specialitātes apgūšanu. Jāatbalsta esošo pilsētplānošanas un ainavu plānošanas speciālistu tālākizglītība.

2. Saistītie tiesību akti un politikas plānošanas dokumenti

2.1. Starptautiskie plānošanas dokumenti

Eiropas Padomes telpiskās plānošanas dokumenti:

- 1) Eiropas reģionālās/telpiskās plānošanas harta (Torremolinos harta), kas pieņemta 1983.gadā Eiropas Padomes Par reģionālo/telpisko plānošanu atbildīgo ministru (CEMAT) konferencē Torremolinos un ir ietverta Eiropas Padomes Ministru Komitejas Rekomendācijā (84) 2.
- 2) Vadlīnijas Eiropas kontinenta ilgtspējīgai telpiskajai attīstībai, kas pieņemtas 2000.gadā CEMAT konferencē Hannoverē un ir ietvertas Eiropas Padomes Ministru Komitejas Rekomendācijā (2002) 1.
- 3) Eiropas Padomes 2005.gada 27.oktobra Vispārējā konvencija par kultūras mantojuma vērtību sabiedrībai.
- 4) Eiropas Padomes 2000.gada 20.oktobra Eiropas ainavu konvencija.
- 5) Eiropas Padomes 1985.gada 3.oktobra Konvencija Eiropas arhitektūras mantojuma aizsardzībai.
- 6) Eiropas Padomes 1992.gada 16.janvāra Konvencija arheoloģiskā mantojuma aizsardzībai.

Eiropas Savienības telpiskās plānošanas dokumenti:

- 1) Eiropas telpiskās attīstības perspektīva, kas pieņemta 1999.gadā Potsdamā neformālajā Eiropas Savienības Par telpisko plānošanu atbildīgo ministru Padomē;
- 2) Eiropas Savienības Teritoriālās attīstības darba kārtība, kas pieņemta 2007.gadā neformālajā Ministru Padomes sanāksmē par pilsētu attīstības un teritoriālās kohēzijas jautājumiem Leicigā;
- 3) Eiropas Savienības Teritoriālās attīstības darba kārtības pirmā ieviešanas programma, kas apstiprināta 2007.gadā neformālajā Eiropas Savienības Par telpisko plānošanu un attīstību atbildīgo ministru sanāksmē Azoru salās.

Baltijas jūras valstu reģiona valstu sadarbības VASAB ietvaros telpiskās plānošanas dokumenti:

- 1) Vīzija un stratēģijas ap Baltijas jūru 2010. Virzienā uz telpiskās attīstības ietvaru - dokuments, kas pieņemts 1994.gadā Par telpisko plānošanu un attīstību atbildīgo ministru konferencē Tallinā;
- 2) No vīzijas uz rīcību - dokuments, kas pieņemts 1996.gadā Par telpisko plānošanu un attīstību atbildīgo ministru konferencē Stokholmā un kurā ietvertas Kopīgas rekomendācijas piekrastes telpiskajai plānošanai Baltijas jūras reģionā;
- 3) VASAB 2010 PLUS Telpiskās Attīstības Rīcības programma, kas apstiprināta 2001.gadā Par telpisko plānošanu un attīstību atbildīgo ministru konferencē Vismārā;
- 4) Gdaņskas deklarācija, kas pieņemta 2005.gadā Par telpisko plānošanu un attīstību atbildīgo ministru konferencē Gdaņskā.

Apvienoto Nāciju ar telpisko plānošanu saistītie dokumenti:

- 1) Zemes administrēšanas vadlīnijas (Apvienoto Nāciju Eiropas Ekonomiskā komisija, 1996.gads);
- 2) Zemes administrēšana Apvienoto Nāciju Eiropas Ekonomiskās komisijas reģionā. Attīstības tendences un galvenie principi (Apvienoto Nāciju Eiropas Ekonomiskā komisija, 2005.gads);
- 3) Apvienoto Nāciju Izglītības, zinātnes un kultūras organizācijas 1972.gada 23.novembra Konvencija par pasaules kultūras un dabas mantojuma aizsardzību.

2.2. Jūras telpiskā plānošana

Termins „jūras telpiskā plānošana” ir relatīvi jauns. Tas parādījās Zaļajā grāmatā (Eiropas Komisijas paziņojums „Ceļā uz turpmāko ES jūrniecības politiku: Eiropas redzējums attiecībā uz okeāniem un jūrām” (COM(2006)275). Termins īpaši tiek minēts saistībā ar Integrētās ES jūrniecības (*maritime*) politikas un tās ieviešanas rīcības plānu, kas apstiprināti Eiropas Komisijā 2007.gada 10.oktobrī. Kā tiek norādīts rīcības plānā, tad telpiskajai plānošanai ir neatsverama nozīme starpnozaru un pārrobežu konfliktu risināšanā. 2008.gada 17.jūnijā pieņemta Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2008/56/EK „Jūras stratēģijas pamatdirektīva”, kas dalībvalstīm jāpārņem līdz 2010.gada 15.jūlijam. Šī direktīva paredz izstrādāt pasākumu programmu katrai Eiropas jūrai. Minētā direktīva (2008/56/EK), kas vienlaikus ir ES jaunā jūras vides politika, ir definējusi jūras vidi kā pamatvērtību. Jūras stratēģijas pamatdirektīva ir ES integrētās jūrlietu politikas vides pīlārs. Tā paredz, ka vēlākais, līdz 2020.gadam dalībvalstis veic nepieciešamos pasākumus, lai saglabātu labu jūras vides stāvokli, novērstu tā pasliktināšanos un, ja iespējams, atjaunotu jūras ekosistēmas teritorijās, kur tās nelabvēlīgi ietekmētas. Direktīva paredz katrai dalībvalstij, vēlākais līdz 2015.gadam izstrādāt pasākumu programmu savu jūras ūdeņu laba vides stāvokļa sasniegšanai, šajā programmā iekļaujot telpiskās aizsardzības pasākumus. Latvijas izvirzītās prioritātes vides jomā ES topošajai stratēģijai Baltijas jūras reģionam atbilst arī *HELCOM* Baltijas jūras rīcības plāna mērķiem.

HELCOM Baltijas jūras rīcības plāna, kuru Baltijas jūras reģiona valstis ir apstiprinājušas jau 2007.gada 15.novembrī, mērķis ir sasniegt labu Baltijas jūras vides stāvokli līdz 2021.gadam. Šajā rīcības plānā starp galvenajām aktivitātēm ierindota arī telpiskā plānošana – t.i., plašu, starpnozaru jūras telpiskās plānošanas principu, kas pamatojas uz ekosistēmu pieeju, izstrādāšana līdz 2010.gadam un to praktiskā pārbaude un novērtēšana līdz 2012.gadam. *HELCOM* Baltijas jūras rīcības plānā jūras telpiskā plānošana ir ierindota starp galvenajiem instrumentiem bioloģiskās daudzveidības un dabas saglabāšanā.

Latvijas normatīvie akti telpisko plānošanu jūrā neparedz, bet ņemot vērā dažādu nozaru interešu un arī iespējamo konfliktu palielināšanos, starptautiskās, īpaši ES mēroga aktivitātes un saistības, kā arī Baltijas jūras reģiona Telpiskās attīstības komitejas centienus risināt šos jautājumus par telpisko plānošanu un attīstību atbildīgo ministru sadarbības VASAB ietvaros, ir skaidrs, ka jūras telpiskās plānošanas jautājumi turpmāk būs jārisina arī katras valsts nacionālajā likumdošanā.

Galvenās intereses, kas parādās jūrā un piekrastē ir šādas:

1. kuģu ceļi;
2. vēja elektrostaciju un viļņu enerģijas parki;
3. dabas aizsardzība (aizsargājamās jūras teritorijas, ekosistēmas un bioloģiskā daudzveidība);
4. tūrisms;

5. derīgo izrakteņu ieguve;
6. infrastruktūra (cauruļvadi, kabeļi, ostu attīstībai nepieciešamā infrastruktūra u.tml.);
7. zvejniecība, akvakultūru audzēšana;
8. valsts aizsardzības interešu teritorijas/zonas;
9. krasta erozijas procesu mazināšana;
10. izņemtās grunts izgāšana jūrā.

Vienīgais normatīvais akts, kam ir nosacīts jūras telpiskās plānošanas konteksts, ir likums „Par Latvijas Republikas kontinentālo šelfu un ekonomisko zonu”, kas nosaka, ka kontinentālajā šelfā un ekskluzīvajā ekonomiskajā zonā juridiskās un fiziskās personas var veikt:

1. dabas bagātību zinātnisko izpēti;
2. dabas bagātību izstrādi;
3. dzīvo dabas resursu ieguvī;
4. iekārtu, ierīču ierīkošanu, mākslīgo salu izveidošanu, to ekspluatāciju;
5. zemūdens kabeļu un cauruļvadu izlikšanu;
6. spridzināšanas darbus (kontinentālajā šelfā).

Likums nosaka, ka juridiskās un fiziskās personas minētos darbus var veikt, ja ir saņemta atļauja un noformēta licence izstrādes un iegūšanas darbiem. Tāpat minētais likums paredz, ka iekārtas un ierīces, kā arī mākslīgās salas nedrīkst ierīkot un izveidot uz kuģu ceļiem un vietās, kur tās var traucēt kuģošanu, kā arī rajonos, kuros ir noteikts speciālais režīms. Speciālo režīmu nosaka MK rajonos, kuros ir speciāls kuģošanas raksturs, kā arī rajonos, kuros, dabas resursu aizsardzības un ekoloģiskās aizsardzības nolūkā, nepieciešams veikt speciālus pasākumus jūras vides aizsardzībai pret piesārņošanu no kuģiem.

Kārtību, kādā kontinentālajā šelfā var izlikt zemūdens kabeļus un cauruļvadus, kā arī kārtību, kādā var saņemt atļauju šiem darbiem, nosaka MK, bet MK noteikumi pagaidām vēl nav izstrādāti.

Nākotnē, nosakot katram plānošanas līmenim atbilstošo funkciju apjomu kas attiecināms uz plānošanu, svarīgi būtu noteikt plānošanas principus jūras teritorijai. Vietējam līmenim būtu jāuztic jūras piekrastes un pludmales plānošana. Tas varētu attiekties uz tūrismu un rekreāciju, teritorijas labiekārtošanu.

Risinājumi:

1. Ņemot vērā to, saskaņā ar Civillikuma 1104.pantu, jūras piekraste pieder valstij līdz tai vietai, kuru sasniedz jūras augstākās bangas, jūras telpiskā plānošana jāorganizē nacionālā līmenī.
2. Jāpiedalās ES dalībvalstu, kā arī Baltijas jūras reģiona organizācijās un iniciatīvās (HELCOM, VASAB), lai uzsāktu darbu pie vispārīgo jūras plānošanas principu ieviešanas organizēšanas, saskaņā ar Eiropas Komisijas „Jūras telpiskās plānošanas ceļvedi” (COM/2008/791 final).
3. Jāizstrādā būvniecības procesa kārtība būvēm LR kontinentālajā šelfā un ekskluzīvajā ekonomiskajā zonā atbilstoši Būvniecības likuma 6.panta pirmās daļas 9.punktam.
4. Jāizstrādā normatīvais akts par valsts suverēno tiesību izmantošanu kontinentālajā šelfā un ekskluzīvajā ekonomiskajā zonā, nosakot, ka atļaujas

veikt darbības šajā teritorijā izdod MK. Attiecīgo MK rīkojuma projektu saskaņo un virza MK apstiprināšanai ministrijas atbilstoši savām kompetencēm, piemēram, EM – attiecībā uz vēja elektrostacijām, naftas ieguves platformām un citām būvēm; VIDM – attiecībā uz vides aizsardzību, derīgo izrakteņu ieguvī; SM – attiecībā uz sakaru komunikāciju ierīkošanu un kuģošanu; ZM – attiecībā uz zivju resursiem; AiM – attiecībā uz valsts aizsardzības un drošības pasākumiem.

2.3. Nacionālie plānošanas dokumenti un tiesību akti

Attīstības plānošanas un politikas dokumenti

1. Politikas plānošanas sistēmas attīstības pamatnostādnes (apstiprinātas ar MK 2006.gada 18.septembra rīkojumu Nr.705);
2. Valsts pārvaldes politikas attīstības pamatnostādnes 2008.-2013.gadam (apstiprinātas ar MK 2008.gada 3.jūnija rīkojumu Nr.305);
3. Nacionālais attīstības plāns 2007.- 2013.gadam (apstiprināts ar MK 2006.gada 4.jūlija noteikumiem Nr.564 „Noteikumi par Latvijas Nacionālo attīstības plānu 2007.-2013.gadam”);
4. Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030.gadam (izstrādes stadijā);
5. Pašvaldību reformu koncepcija (pieņemta ar MK 1993.gada 28.septembra lēmumu Nr.18 „Par Pašvaldību reformu koncepciju”);
6. Pašvaldību administratīvi teritoriālās reformas koncepcija (pieņemta MK 1996.gada 4.jūnijā, protokols Nr.30);
7. Elektroniskās pārvaldes attīstības programma 2005.- 2009.gadam (apstiprināta ar MK 2005.gada 29.septembra rīkojumu Nr.623);
8. Informācijas sabiedrības attīstības pamatnostādnes 2006.-2013.gadam (apstiprināta ar MK 2006.gada 19.jūlija rīkojumu Nr.542);
9. Latvijas e-pārvaldes koncepcija (apstiprināta ar MK 2002.gada 11.septembra rīkojumu Nr.496);
10. Vietējo pašvaldību administratīvi teritoriālā iedalījuma projekts (apstiprināts ar MK 2006.gada 28.jūnija rīkojumu Nr.478 „Par vietējo pašvaldību administratīvi teritoriālā iedalījuma projektu”);
11. Latvijas nacionālā Lisabonas programma 2005.-2008.gadam (apstiprināta ar MK 2005.gada 19.oktobra rīkojumu Nr.684);
12. „Zemes politikas pamatnostādnes 2008.-2014.gadam (apstiprinātas ar MK 2008.gada 13.oktobra rīkojumu Nr.613);
13. Reģionālās politikas pamatnostādnes (apstiprinātas ar MK 2004.gada 2.aprīļa rīkojumu Nr.198).

Šobrīd galvenie spēkā esoši normatīvie akti, kas regulē teritorijas plānošanu vietējā līmenī ir Teritorijas plānošanas likums un MK 2004.gada 19.oktobra noteikumi Nr.883 „Vietējās pašvaldības teritorijas plānošanas noteikumi”, kā arī Attīstības plānošanas sistēmas likums, saskaņā ar kuru, līdz 2009.gada 1.martam valstī ir jāpārkrāto visa ar plānošanas dokumentu izstrādi saistītā spēkā esošā normatīvo aktu bāze. Plānošanas procesā vietējām pašvaldībām jāņem vērā vēl virkne citu normatīvo aktu (kopumā ap 50), no kuriem svarīgākie ir:

1. **Teritorijas plānošanas likums.** Likuma mērķis ir veicināt ilgtspējīgu un līdzsvarotu attīstību valstī, izmantojot efektīvu teritorijas plānošanas sistēmu.
2. **Likums „Par pašvaldībām”.** Reglamentē pašvaldību darbības vispārīgos noteikumus un ekonomisko pamatu, pašvaldību kompetenci, tiesības un pienākumus.

3. **Aizsargjoslu likums.** Nosaka aizsargjoslu veidus un to funkcijas, aizsargjoslu izveidošanas pamatprincipus, uzturēšanas un stāvokļa kontroles kārtību, saimnieciskās darbības aprobežojumus aizsargjoslās.
4. **Būvniecības likums.** Nosaka būvniecības dalībnieku savstarpējās attiecības, tiesības un pienākumus būvniecības procesā un atbildību par būvniecības rezultātā tapušās būves atbilstību tās uzdevumam, ekonomiskajam izdevīgumam, paredzētajam kalpošanas ilgumam un attiecīgajiem normatīvajiem aktiem, kā arī nosaka valsts pārvaldes un pašvaldību institūciju kompetenci attiecīgajā būvniecības jomā.
5. **Likums „Par ietekmes uz vidi novērtējumu”.** Likuma mērķis ir novērst vai samazināt fizisko un juridisko personu paredzēto darbību vai plānošanas dokumentu īstenošanas nelabvēlīgo ietekmi uz vidi.
6. **Likums „Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām”.** Nosaka īpaši aizsargājamo dabas teritoriju sistēmas pamatprincipus, veidošanas kārtību un pastāvēšanas nodrošinājumu, teritoriju pārvaldes, stāvokļa kontroles un uzskaites kārtību. Likuma uzdevums ir savienot valsts, starptautiskās, reģionālās un privātās intereses īpaši aizsargājamo dabas teritoriju izveidošanā, saglabāšanā, uzturēšanā un aizsardzībā.
7. **Meža likums.** Likuma mērķis ir regulēt visu Latvijas mežu ilgtspējīgu apsaimniekošanu, visiem meža īpašniekiem vai tiesiskajiem valdītājiem garantējot vienādas tiesības, īpašumtiesību neaizskaramību un saimnieciskās darbības patstāvību un nosakot vienādus pienākumus.
8. **Likums „Par kultūras pieminekļu aizsardzību”.** Nosaka aizsardzības pasākumus kultūrvēsturiskā mantojuma daļas – kultūras pieminekļu saglabāšanas nodrošināšanai.
9. **Likums „Par aviāciju”.** Nosaka valsts interešu definēšanas kārtību gaisa transporta infrastruktūrai.

Ministru kabineta noteikumi:

1. MK 2002.gada 26.novembra noteikumi Nr.515 „Nacionālā plānojuma noteikumi”;
2. MK 2005.gada 5.aprīļa noteikumi Nr.236 „Plānošanas reģiona teritorijas plānošanas noteikumi”;
3. MK 2004. gada 19.oktobra noteikumi Nr.883 „Vietējās pašvaldības teritorijas plānošanas noteikumi”;
4. MK 2006.gada 14.februāra noteikumi Nr.121 „Kārtība, kādā piešķir mērķdotāciju plānošanas reģionu, rajonu un vietējo pašvaldību teritorijas plānojumu un to grozījumu izstrādei”;
5. MK 2005.gada 31.maija noteikumi Nr.367 „Noteikumi par detālplānojuma izstrādes līgumu un detālplānojuma izstrādes un finansēšanas kārtību”;
6. MK 2006.gada 14.februāra noteikumi Nr.142 „Noteikumi par nacionālas nozīmes lauksaimniecības teritorijām”;
7. MK 2004.gada 23.marta noteikumi Nr.157 „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums”;
8. MK 1997.gada 1.aprīļa noteikumi Nr.112 „Vispārīgie būvnoteikumi”;
9. MK 2004.gada 20.jūlija noteikumi Nr.619 „Kārtība, kādā lauksaimniecībā izmantojamo zemi transformē par lauksaimniecībā neizmantojamu zemi un izsniedz zemes transformācijas atļaujas”;
10. MK 2004.gada 28.septembra noteikumi Nr.806 „Meža zemes transformācijas noteikumi”;
11. MK 2003.gada 15.jūlija noteikumi Nr.392 „Kultūras pieminekļu aizsargjoslas (aizsardzības zonas) noteikšanas metodika”;
12. MK 2008.gada 2.janvāra noteikumi Nr.2 „Kārtība, kādā pieprasa un saņem Civilās aviācijas aģentūras atļauju būvēt, ierīkot un izvietot gaisa kuģu lidojumu drošībai potenciāli bīstamus objektus”.

Lai risinātu izvirzītās problēmas nepieciešams precizēt un papildināt normatīvo regulējumu.

3. Prognoze par sekām, ja netiks risinātas problēmas

3.1. Nacionālais plānošanas līmenis

Balstoties uz Eiropas valstu pieredzi (Nīderlande, Igaunija) ir jāsecina, ka valsts interešu teritoriju un objektu plānošanas kārtību jānosaka tieši Telpiskās plānošanas likumā. Esošā plānošanas pieredze liecina, ka valsts interešu objektu un teritoriju plānošanai ir jānodrošina specifiska procedūra teritoriju rezervēšanas mehānismam, kuras ietvaros valsts un pašvaldība var panākt tiešu interešu saskaņošanu starp valsts un vietējo pašvaldību līmeni. Telpiskās plānošanas likumā jādefinē valsts interešu teritorijas un objekti, un, jāparedz to noteikšanas procedūra. Ja netiks noteikta vienkāršāka procedūra, valsts nozīmes interešu teritoriju rezervēšanai, līdzīgi kā tas notiek pašreiz, būs nepieciešama vismaz divu līmeņu plānošanas dokumentu grozīšana, kas var aizņemt vairākus gadus.

Vēl viena no problēmām ir polderi, kas MK 2006.gada 14.februāra noteikumos Nr.142 „Noteikumi par nacionālas nozīmes lauksaimniecības teritorijām” ir definēti kā nacionālas nozīmes lauksaimniecības teritorijas, bet praksē bieži netiek izmantoti lauksaimnieciskajai ražošanai. To statusu vajadzētu pielīdzināt pārējām lauksaimniecības zemēm, bet polderu hidrotehniskās būves (sūkņu stacijas, aizsargdambji), kas ir meliorācijas sistēmas, jāapsaimnieko saskaņā ar Meliorācijas likumā noteikto.

3.2. Reģionālais plānošanas līmenis

Ja plānošanas reģions turpinās pastāvēt tikai kā vietējo pašvaldību plānošanas dokumentu izstrādes procesu koordinējoša iestāde bez reālām pilnvarām valsts un pašvaldību interešu teritoriju un objektu plānošanā, tā darbība joprojām būs formāla un plānošanas reģiona padome praktiski nevarēs sasaistīt reģiona plānojumā noteiktās prioritātes ar valsts nozaru plānošanas dokumentiem. Ja netiks veikta reģiona kapacitātes spirināšana, var rasties jautājums par reģiona līmeņa pastāvēšanas lietderību.

Lai veicinātu lielo ārvalstu investīciju sekmīgu realizāciju, plānošanas reģioniem jākoordinē ārvalstu un vietējo investīciju piesaistes process, piedāvājot atbilstošas teritorijas dažādu objektu izvietojumam vietējās pašvaldībās.

3.3. Rajona plānošanas līmenis

Rajona padomju plānošanas departamentu un nodaļu uzkrātā plānošanas pieredze ir noderīga gan novadu, gan reģionu plānošanā, tāpēc ir lietderīga rajona plānošanas speciālistu pieredzes un prasmju pārņemšana gan novada, gan reģiona institūcijās. Administratīvi teritoriālās reformas ietvaros paredzēts likvidēt rajona padomes un nozīmīgākas to funkcijas nodot novadu pārziņā. Praksē atsevišķas valsts intereses tiek iestrādātas rajona pašvaldības teritorijas plānojumā, tāpēc to koordinācija turpmāk būs jānodrošina RAPLM ar Telpiskās plānošanas likumu. Savukārt novadam ir jāizveido spēcīgas attīstības plānošanas nodaļas un būvvaldes, kas spēj kontrolēt attīstības plānošanu un būvniecības realizācijas procesus vietējā līmenī, tādējādi mazinot birokrātisko slogu valsts pārvaldes institūcijām.

3.4. Vietējais plānošanas līmenis

Saskaņā ar spēkā esošo normatīvo regulējumu, vienādā detalizācijā teritorijas plānojums jāizstrādā gan pilsētu, gan lauku pašvaldībām, kur detalizācijas līmenim būtu jābūt atšķirīgam pēc būtības. Tas kalpo par iemeslu biežiem teritorijas plānojuma grozījumiem. Papildus tam, MK noteikumos noteiktās teritorijas plānojuma teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos iekļaujamās prasības ir pārāk detalizētas un apjomīgas dokumentam, kas izstrādāts 12 gadu periodam. Nepieciešams tās pārskatīt izvērtējot katras normas lietderību. Šobrīd detālplānojuma apbūves noteikumos galvenokārt tiek kopētas plānojuma detalizētās teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumu prasības.

Teritorijas plānojumos teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumu vispārīgā daļā noteiktās prasības tiek pārrakstītas no plānojuma uz plānojumu, pārrakstot spēkā esošu MK noteikumu normas, kas ir nevajadzīga birokrātija. Rodas situācija, kad grozot kādu no vairāk par 100 ar teritorijas plānojuma izstrādi saistītajiem MK noteikumiem, attiecīgā norma ir jāgroza arī pašvaldības saistošajos noteikumos, kas iespējams ievērojot noteiktu procedūru.

No iepriekš teiktā izriet, ka teritorijas plānojumam tādā detalizācijas pakāpē kā tas ir šobrīd, pastāv risks nonākt pretrunā ar normatīvo aktu grozījumiem jau nākamajā dienā pēc saistošo noteikumu spēkā stāšanās.

Šobrīd pārmērīgais teritorijas plānojumu noslogojums ar nevajadzīgi detaļu informāciju rada konfliktus zemes izmantošanā starp valsts pārvaldes iestādēm, pašvaldībām un zemes īpašniekiem un ir neefektīvs, jo informācijas savstarpējā aprīte ir birokrātiska un neefektīva. Turpina pieaugt sūdzību un ST iesniegto lietu skaits. Teritorijas plānojumu apstrīdēšanas termiņš normatīvos aktos nav ierobežots, tāpēc nereti tiek apstrīdēts teritorijas plānojums teritorijā, kurā jau vairākas reizes ir mainījies normatīvais regulējums, kā arī teritorijas plānotā (atļautā) izmantošana jau ir realizēta vai uzsākta tā realizācija.

Jauni risinājumi vietējā līmenī nepieciešami sekojošu iemeslu dēļ:

1. ST spriedumu teritorijas plānošanas jomā pieaugums. Atceltu teritorijas plānojumu vai tā daļu un detālpilānojumu pieaugums.
2. Turpmāka investīciju „aizplūšana” no Latvijas.
3. Birokrātisko šķēršļu saglabāšanās: garākas procedūras teritorijas plānojuma vai grozījumu izstrādē un ar plānošanu saistītajām aktivitātēm.
4. Pieaugošanas problēmas valsts nozīmes teritoriju un objektu izveidē/aizsardzībā (jaunu autoceļu trases, jūras piekraste u.c.)
5. Korupcijas risku pieaugums (pašvaldība var bezgalīgi nepieņemt lēmumus plānošanas jomā).

4. Problēmu risinājumu varianti

4.1. Risinājumi visos plānošanas līmeņos, alternatīvas

4.1.1. Attīstības plānošana un tās saikne ar telpisko plānošanu

Ar 2009.gada 1.janvāri stājies spēkā 2008.gada 8.maija LR Saeimā pieņemtais APSL.

Likuma mērķis ir noteikt attīstības plānošanas sistēmu un hierarhiju valstī, kā arī nodrošināt valsts un pašvaldību institūciju pieņemto lēmumu sasaisti un savstarpējo saskaņotību. Likumā noteikts, ka attīstības plānošanas dokumentus izstrādā nacionālajā, reģionālajā un vietējā līmenī un attīstību plāno ilgtermiņā (līdz 25 gadiem), vidējā termiņā (līdz 7 gadiem) un īstermiņā (līdz trim gadiem).

Hierarhiski augstākais ilgtermiņa attīstības plānošanas dokuments valstī ir LIAS, kas nosaka valsts ilgtermiņa attīstības prioritātes un telpiskās attīstības perspektīvu – valsts interešu telpas, teritorijas un objektus un to izmantošanas vadlīnijas.

Reģionālā līmenī ilgtermiņa attīstības plānošanas dokumentā nosaka attiecīgās teritorijas attīstības prioritātes un telpiskās attīstības perspektīvu. koncepcija piedāvā šo dokumentu saukt par **reģiona teritorijas attīstības plānojumu**. Vidējam termiņam reģions izstrādā arī attīstības programmu, kurā norāda izvirzīto prioritāšu īstenošanai nepieciešamo pasākumu kopumu, paredzot finansēšanas avotus pasākumu īstenošanai un vidējā termiņā sasniedzamos rezultātīvos rādītājus.

Arī vietējā līmenī, līdzīgi kā nacionālā un reģionālā līmenī, jāizstrādā gan ilgtermiņa, gan vidēja termiņa attīstības plānošanas dokumenti. Ilgtermiņā tas ir **attiecīgās vietējās pašvaldības teritorijas attīstības plānojums – attīstības plānošanas dokuments ar stratēģisko sadaļu**, kurā tiek noteikta telpiskās attīstības perspektīva un plānota vietējās pašvaldības

teritorijas kopējā attīstība nākotnes redzējumā un tiek izvirzīti mērķi un prioritātes. Papildus tam, teritorijas attīstības plānojums sevī ietver sadaļu, kurā noteikta konkrētās teritorijas atļautā izmantošana (zonējums) vadoties no stratēģiskajā sadaļā noteiktā. Minētais dokuments ir teritorijas plānojums, kas tiek pieņemts ārējā normatīvā akta veidā izdodot saistošos noteikumus. Kā attīstības plānošanas dokumentu vidējam termiņam vietējai pašvaldībai jāizstrādā attīstības programma, kurā, tāpat kā reģionālā līmenī, tiks noteikts pasākumu kopums teritorijas attīstības plānojumā izvirzīto prioritāšu īstenošanai.

Viens no galvenajiem koncepcijas principiem, ir katrā plānošanas līmenī definēt specifiskus uzdevumus un risināt šim līmenim atbilstošus jautājumus, lai plānošanas līmeņi nepārklātos – katrā plānošanas līmenī tiek radīts savs produkts – nacionālo interešu teritorijas un objekti vairs nav reģiona un vietējās pašvaldības plānošanas objekts, bet valsts, reģionālā līmeņa plānošanas mērķis ir telpiskās attīstības prioritāšu noteikšana un atbilstoša investīciju piesaistes politika, kā arī atsevišķi tematiskie plānojumi saskaņā ar reģiona specifiku, savukārt vietējā līmeņa teritorijas plānojums ir gan attīstības plānošanas dokuments, gan zemes izmantošanu regulējošs normatīvais akts.

Ir jāievēro pēctecības principa nodrošināšana - spēkā esošie teritorijas plānojumi nezaudēs spēku līdz brīdim, kad tiks izstrādāti jauni novada vai tā daļu teritorijas plānojumi, kas aizstās esošos.

4.1.2. Nacionālais plānošanas līmenis

Esošā nacionālā plānojuma koncepcija un atbilstošie MK noteikumi tiks aizstāti ar jaunu normatīvo regulējumu, kā to nosaka APSL.

Nacionālajā līmenī izstrādās attīstības plānošanas dokumentu - LIAS, kas ietvers arī telpiskās attīstības perspektīvu un noteiks valsts attīstības prioritātes. To apstiprinās LR Saeima. Noteiktos valsts attīstības ilgtermiņa stratēģiskos virzienus tālāk precizēs NAP un, kuru īstenošanai nepieciešamos resursus paredzēs plānojot valsts budžetu un ES fondu finansējumu.

Telpiskās attīstības perspektīva ietvers:

1. Tendences un izaicinājumus;
2. Telpiskās attīstības virzienus, vēlamās telpiskās struktūras jeb redzējumus;
3. Iespējamos risinājumus, rīcības.

Lai nodrošinātu līdzsvarotu valsts telpisko struktūru, LIAS cita starpā paredzēts noteikt – nacionālas nozīmes telpas, kam var izstrādāt īpašus attīstības plānošanas dokumentus - tematiskos plānojumus. Šādas nacionālas nozīmes telpas ir īpašas teritorijas, kuru ilgtspējīgas attīstības jautājumus nav iespējams risināt vietējās pašvaldības līmenī, bet ir nepieciešama vairāku pašvaldību un/vai plānošanas reģionu iesaistīšanās.

Kā LIAS nacionālas nozīmes telpas paredzēts noteikt:

1. Baltijas jūras un Rīgas līča piekrastes teritoriju;
2. Rīgas aglomerāciju (Rīgas pilsēta un tās tieces areāls)¹

¹ Latvijas Universitātes Ģeogrāfijas un Zemes zinātņu fakultātes Cilvēka ģeogrāfijas katedras 2004.gada pētījumā „Metodoloģiskie norādījumi Rīgas aglomerācijas robežu noteikšanai” norādīts, ka termins „aglomerācija” cēlies no latīņu vārda *agglomerare*, kas latviskā tulkojumā nozīmē pievienot un aglomerācija sastāv no aglomerācijas centra – lielās pilsētas - un apkārtējās teritorijas mazajām pilsētām un lauku centriem, kas ir apvienojušies vienotā sistēmā.

3. Dabas un kultūrvēsturisko ainavu tīklu (nacionālas nozīmes ainavu un kultūras pieminekļu identificēšana/noteikšana, lielākās *Natura 2000* teritorijas un ekoloģiskie koridori) u.c.

Patreiz LIAS ir izstrādes stadijā, sagatavota ir pirmā pilnveidotā stratēģijas redakcija, kuru paredzēts publiski apspriest. Apspriešanas laikā tiks precizētas vai noteiktas jaunas nacionālas nozīmes vērtības valsts telpiskajā attīstībā.

Telpiskās plānošanas likums definēs valsts interešu teritorijas un objektus, ko plānos ar konkrētās nozares tiesību aktiem. Priekšlikumus šo objektu izvietojumam sagatavos atbildīgā nozares ministrija sadarbībā ar vietējo pašvaldību un vietas izvēli apstiprinās MK. Šādos gadījumos vietējās pašvaldības teritorijas plānojuma grozījumi nebūs obligāti.

Kā valsts interešu objektus ir jānosaka:

- 1) valsts nozīmes transporta infrastruktūru, tai skaitā, lidostas, ostas, dzelzceļus, autoceļus, telekomunikācijas, inženiertehniskās infrastruktūras teritorijas; tai skaitā Daugavas HES kaskādes infrastruktūru, augstsprieguma elektroapgādes tīklus, maģistrālos gāzes vadus; vēja ģeneratoru parkus, naftas un naftas produktu vadus, dabas gāzes uzglabāšanas un ražošanas teritorijas un objektus;
- 2) bīstamo atkritumu apglabāšanas poligonus, reģionālos sadzīves atkritumu apglabāšanas poligonus;
- 3) valsts aizsardzības teritorijas un objektus;
- 4) LR Saeimas vai MK noteiktās īpaši aizsargājamās dabas teritorijas un valsts nozīmes kultūras pieminekļu teritorijas un objektus;
- 5) nacionālās nozīmes dabas resursu ieguves teritorijas;
- 6) lauksaimniecības valsts rezerves zemes teritorijas u.c.

Valsts nozīmes plānošanas telpas var plānot arī reģionālā līmenī, izstrādājot atsevišķus tematiskos plānojumus.

4.1.3. Reģionālais plānošanas līmenis

Pēdējo piecu gadu laikā lielākajā daļā ES valstu ir notikušas būtiskas izmaiņas telpiskās plānošanas politikā, un tās galvenokārt ir saistītas ar reģionu plānošanas līmeņa stiprināšanu, vides aizsardzības prasību ieviešanu un, sekojoši, centrālās varas funkciju deleģēšanu zemākiem pārvaldības līmeņiem. Plānošanā plaši tiek izmantots jēdziens „subsidiaritāte”, kas nozīmē, ka lēmumi ir jāpieņem pēc iespējas tuvāk iedzīvotājiem un vietai, kurā problēma ir radusies, un, to var visveiksmīgāk atrisināt. Šis princips attiecas arī uz tā sauktajiem „NIMBY” (*Not In My Backyard*) projektiem, ko pašvaldības nevēlas realizēt savā teritorijā (atkritumu poligoni, teritorijas militārām vajadzībām, sabiedriski nozīmīgi, lieli infrastruktūras objekti u.c.), bet, kuriem ir valstiska nozīme. Sekojot subsidiaritātes principam, lēmumus par šādu projektu realizāciju sadarbībā ar valsts pārvaldi veiksmīgi var koordinēt reģionālais plānošanas līmenis. Veicot Latvijas teritorijas plānošanas sistēmas pārveidi, ir būtiski izlemt vai reģionālais plānošanas līmenis darbosies kā subnacionāls līmenis vai neatkarīga reģionāla pašvaldība. Neatkarīgi no izvēlēta modeļa, telpiskās plānošanas politikas sekmes reģionālā līmenī ir tieši jāsasaista ar kopējo valsts attīstības stratēģiju un nozaru attīstības plānošanu valsts līmenī, kas tiek pakļauta budžeta plānošanai un reģioniem tiek dota rīcības brīvība līdzekļu apguvē.

Lai reģionālais plānošanas līmenis funkcionētu pilnvērtīgi, tam ir nepieciešams deleģēt nozīmīgākus pienākumus, atbilstošu finansējumu, kā arī normatīvajos aktos paredzēt mehānismu tā interešu pārstāvēniecībai valsts pārvaldes iestādēs, it īpaši ministrijās.

Reģiona teritorijas attīstības plānojuma mērķis ir veicināt reģiona līdzsvarotu un ilgtspējīgu attīstību, veicināt tā ekonomisko izaugsmi ņemot vērā pieejamos resursus, vienlaicīgi saglabājot dabas un kultūras mantojumu, kā arī nodrošināt sabalansētu vietējo pašvaldību attīstību. Reģiona teritorijas attīstības plānojums ir attīstības plānošanas dokuments, ko izstrādā laika periodam līdz 25 gadiem un kurā stratēģiskā un telpiskā plānošana sasaistīta vienā dokumentā.

Reģiona teritorijas attīstības plānojums nosaka attīstības prioritātes, savukārt attīstības programma - instrumentus finansējuma piesaistei. Telpiskās plānošanas likumā nepieciešams precizēt reģiona teritorijas attīstības plānojuma mērķus, nosakot konkrētas atbildības jomas, kurās reģions ir tiesīgs pieņemt lēmumus, un līdz ar to, arī plānot un piesaistīt resursus. Attīstības plānojumā noteiktajiem mērķiem un uzdevumiem reģiona līmenī ir jābūt samērīgiem ar tam piešķirtajām pilnvarām un funkcijām, kā arī finansējumu.

Reģioniem vajadzēs izvērtēt savus spēkā esošos teritorijas plānojumus un lemt par šo plānojumu precizēšanu un pārsaukšanu par teritorijas attīstības plānojumiem. Papildus būs jāizvērtē rajonu teritoriju plānojumi un jāpieņem lēmums par to tālāko statusu.

Reģiona teritorijas attīstības plānojums sastāvēs no ilgtermiņa attīstības prioritātēm, ietvers arī telpiskās attīstības perspektīvu un vadlīnijas vietējā līmeņa teritorijas plānošanai. Tas definēs reģiona nozīmes teritorijas un objektus, piemēram:

1. sabiedriskā transporta shēmu;
2. izglītības, sporta un kultūras iestāžu tīklus;
3. otrās pakāpes transporta un infrastruktūras tīklojuma attīstību;
4. pilsētu un ciemu attīstību; pakalpojumu centru attīstību; pakalpojumu nodrošinājumu;
5. citas teritorijas un objektus, kuru plānošanu deleģē likums.

Papildus tam, plānošanas reģions var izstrādāt tematiskos plānojumus. Uzdevumu izstrādāt šādu dokumentu reģionam var uzdot gan nozaru ministrijas, atbilstoši LIAS noteiktajām valsts interešu telpām/teritorijām, gan pamatojoties uz īpašu valdības dotu uzdevumu atbilstoši kādas nozares ministrijas vajadzībām, ka arī, piemēram, finansējuma iegūšanai no ES.

Līdz 2008.gada beigām RAPLM bija jāizstrādā koncepcija, kas noteiktu reģionālā līmeņa funkciju apjomu un pārvaldības modeli. Reģionālajā līmenī tiek piedāvāti vairāki pārvaldes risinājumi:

- 1.*variants* - reģions ir valsts pārvaldes iestāde – valsts nosaka plānošanas uzdevumus un piešķir atbilstošu finansējumu,
- 2.*variants* - reģions ir tieši vēlēta reģiona pārvalde - apriņķi,
- 3.*variants* - reģions ir netieši vēlēta reģiona pārvalde (daļējs rajona padomju modelis), kad pārvaldi ievēl no esošajiem novada domju priekšsēdētājiem – apriņķi.

Šobrīd plānošanas reģions ir atvasināta publiska persona, tās lēmējorgāns ir Plānošanas reģiona attīstības padome un funkcijas nosaka Reģionālās attīstības likums:

Plānošanas reģions savas kompetences ietvaros nodrošina reģiona attīstības plānošanu, koordināciju, pašvaldību un citu valsts pārvaldes iestāžu sadarbību. Plānošanas reģions pašreiz papildus citai normatīvajos aktos noteiktajai kompetencei.

Lai plānošanas reģioni spētu ietekmēt reģiona teritorijas attīstību, un, tiem nebūtu tikai koordinējoša loma, **reģiona līmenim ir jānodod nozīmīgas valsts pārvaldes funkcijas**, sabiedriskā transporta, autoceļu, sociālās infrastruktūras iestāžu tīkla u.c. plānošana, tāpat reģionālām prioritātēm ir jāietekmē valsts investīciju un ES struktūrfondu finansējuma

sadalījums. Turpmāk reģions pildītu sekojošas funkcijas: izstrādāt reģiona teritorijas attīstības plānojumu, izstrādāt tematiskos plānus/plānojumus nacionālas nozīmes teritorijām atbilstoši MK uzdevumam, darboties kā reģiona pašvaldību koordinators, sniegt atzinumus par normatīvo aktu projektiem, piedalītos un pārraudzītu vietējo pašvaldību plānošanas procesu, kā arī veiktu virkni citu valsts pārvaldes deleģētu funkciju.

Koncepcijā apzināti nav sīki apskatīts reģionālais līmenis, tai skaitā reģiona attīstības programma, jo pagaidām nav pieņemts galīgais politiskais lēmums par reģiona statusu.

4.1.4. Vietējais plānošanas līmenis

Visvairāk teritorijas plānošanas procesus vietējo pašvaldību līmenī ir ietekmējusi administratīvi teritoriālās reformas gaita. Reforma tika uzsākta saskaņā ar 1998.gada 21.oktobra pieņemto Administratīvi teritoriālās reformas likumu un tās mērķis ir izveidot ekonomiski spēcīgas administratīvās teritorijas (novadus) ar vietējām un reģionālajām pašvaldībām, kas nodrošinātu kvalitatīvu pakalpojumu sniegšanu iedzīvotājiem. Lai mērķi sasniegtu, 2008.gada 18.decembrī Saeimā pieņemts Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likums, kas nosaka, ka uz 2009.gada 1.jūliju valstī būs 118 vietējās pašvaldības – 9 republikas pilsētas un 109 novadi, kuros šobrīd esošie pagasti ietilps kā teritoriālā iedalījuma vienības. Izveidojot lielākas un ekonomiski spēcīgākas pašvaldības, tiks dota iespēja uzlabot sociālās aprūpes, veselības, izglītības, transporta u.c. pakalpojumus iedzīvotājiem. Novadam ar lielāku iedzīvotāju skaitu būs iespēja piesaistīt vairāk investīciju, realizēt apjomīgākus projektus, kas rada jaunas darba vietas.

Pēc 2009.gada pašvaldību vēlēšanām, vietējās pašvaldībās būs spēkā līdz reformai izstrādātie teritorijas plānojumi, kas nozīmē, ka vēl vismaz 3-4 gadus pašvaldībās tiks strādāts ar metodiski un tehniski atšķirīgi sagatavotiem telpiskās plānošanas dokumentiem. Tikai pēc jauno administratīvo struktūru nostiprināšanās un jauna (vienota) novada teritorijas attīstības plānojuma un tā sastāvā ietilpstošā teritorijas plānojuma sagatavošanas, būs vienādi definētas prasības teritorijas izmantošanai un apbūvei.

Plānošanas procesu novados ietekmēs arī krasi atšķirīgais ar plānošanu saistīto jautājumu loks, ja novadā apvienojas pašvaldības ar dažādu specifiku (lauki – pilsēta, īpaši aizsargājamas dabas teritorijas, vietējas nozīmes ražotnes, piekraste, utt.). Līdz šim pašvaldības savā starpā zināmā mērā ir „konkurējušas”, un jaunizveidotajā novadā var būt grūti vienoties par kopīgajām sociālās, transporta un inženierapgādes infrastruktūras prioritātēm.

Novadu izveide visbūtiskāk ikdienas darbu ietekmēs plānošanas, zemes ierīcības un būvvalžu speciālistiem, jo tehniski būs jāstrādā ar dažādās grafiskās programmatūrās veidotām kartēm, dažādiem objektu un teritoriju apzīmējumiem. Būtiski palielināsies apstrādājamās informācijas apjoms. Kartes M1:10 000 lielu novadu gadījumā (Gulbenes novads, Daugavpils novads, Ropažu novads u.c. novadi, kurus veidos 5-15 pašvaldības) nebūs piemērotas, lai tās lietotu papīra izdrukā veidā, vienlaikus ar tām vajadzēs strādāt vietējā (kvartāla, mikrorajona, novada daļas) līmenī, kā arī atsevišķu zemesgabalu līmenī.

Novadu veidojošo teritoriālo vienību (pagastu) teritorijas plānojumiem ir jāpaliek spēkā līdz tiks izstrādāts kopējs novada ilgtermiņa teritorijas attīstības plānojums un tiek izstrādāti jauni teritorijas plānojumi. Novadam jānodrošina iespēja spēkā esošos teritorijas plānojumus lietot elektroniski vismaz kā rastra attēlus.

Koncepcija kā risinājumu piedāvā normatīvajos aktos paredzēt jauno novada teritorijas plānojumu izstrādāt pa daļām – piemēram, pilsētām, ciemiem, vai lauku teritorijai izstrādāt atsevišķus plānojumus, kas pakāpeniski nomaina spēkā esošos teritorijas plānojumus novada daļās.

Koncepcijas izpratnē, vietējās pašvaldības attīstības plānošanas dokumenti ir:

1) pašvaldības teritorijas attīstības plānojums, kura sastāvā ietilpst uz stratēģiskās daļas pamata izstrādāts teritorijas plānojums, kas apstiprināts ārējā normatīvā akta formā izdodot saistošos noteikumus;

2) attīstības programma.

4.1.4.1. Vietējās pašvaldības teritorijas attīstības plānojums

Saskaņā ar APSL vietējā līmenī izstrādā attīstības plānošanas ilgtermiņa un vidēja termiņa dokumentus. Balstoties uz šo likumu pašvaldībai jāizstrādā pašvaldības ilgtermiņa teritorijas attīstības plānojums, kas sastāvēs no konceptuālās jeb stratēģiskās sadaļas un teritorijas plānojuma. Dokumenta stratēģiskajā daļā pašvaldība noteiks ilgtermiņa attīstības prioritātes visā pašvaldības teritorijā (pilsēta, ciemi, lauki) un teritorijas telpiskās attīstības perspektīvu.

Teritoriālā griezumā konceptuāli jādefinē ekonomiskās, sociālās, kā arī vides ilgtermiņa prioritātes, jāanalizē teritorijas attīstību ietekmējošie faktori, jāietver izvirzīto mērķu sasniegšanai nepieciešamās teritorijas un objekti, jāattēlo apbūves un no apbūves brīvo teritoriju principiālo izvietojumu, pilsētas (novada) teritorijas struktūru (novada daļas, pilsētas apkaimes, lauku apdzīvotās vietas, ģeogrāfiskos priekšnoteikumus, galvenos savienojošos transporta un maģistrālos inženierapgādes koridorus, kas nodrošina teritorijas daļu sasaisti un inženierapgādi un citus teritorijas organizācijas elementus). Teritorijas attīstības plānojuma stratēģiskās daļas izstrādei nav nepieciešama konkrēta mēroga grafiskā pamatne, mēroga noteiktību jāizvēlas atbilstoši teritorijas lielumam, apbūves un infrastruktūras blīvumam un konkrētiem plānošanas uzdevumiem. Arī konceptuālās sadaļas grafiskajai noformēšanai netiek izvirzītas īpašas prasības un noteikts detalizācijas līmenis. Grafiskā materiāla detalizācija atkarīga no vietējās pašvaldības teritorijas specifikas, lieluma un citiem kritērijiem.

4.1.4.2. Vietējās pašvaldības teritorijas plānojums

Vietējās pašvaldības teritorijas plānojums būs teritorijas attīstības plānojumā ietilpstošs dokuments, ko izstrādā saskaņā ar attīstības plānojuma stratēģisko sadaļu. Tas noteiks teritorijas atļauto izmantošanu (zonējumu) pamatojoties uz dabā nosakāmām robežām un zemes vienību (kadastru) robežām.

Teritorijas plānojums sastāvēs no:

1. paskaidrojuma raksta;
2. saistošās daļas (apbūves noteikumi un grafiskā daļa);
3. pārskata par plānojuma izstrādi.

Vietējās pašvaldības teritorijas attīstības plānojuma un tā sastāvā ietilpstošā teritorijas plānojuma izstrādi reglamentēs Telpiskās plānošanas likums, kas vietējai pašvaldībai paredzēs tiesības teritorijas plānojumu izstrādāt visai pašvaldības administratīvajai teritorijai (minētais variants derētu republikas nozīmes pilsētu pašvaldībām un nelielu novadu pašvaldībām, piemēram, Ādažu novadam vai Garkalnes novadam) vai atsevišķām teritorijas daļām, piemēram, novadā ietilpstošām pilsētām un ciemiem (minētais variants derētu lielajām novada pašvaldībām, piemēram, Gulbenes novadam).

Pilsētās, ciemos un lauku teritorijā teritorijas plānojumu varēs izstrādāt atšķirīgā detalizācijas pakāpē (M 1:10 000 un M 1:2000).

Teritorijas plānojuma grafiskajā daļā grafiski attēlos teritoriju atļauto izmantošanas veidu (zonējumu), transporta un inženierkomunikāciju infrastruktūru, riska teritorijas, īpaši aizsargājamās dabas teritorijas un objektus, aizsargjoslas, esošās un plānotās pilsētu un ciemu robežas.

Lauku teritorija

Teritorijas plānojumā lauku teritorijai būs iespējams neizstrādāt sīki detalizētu teritorijas zonējumu, bet būs jāizstrādā vispārīgas LIZ un meža zemju izmantošanas prasības, kas tiks iestrādātas novada pašvaldības teritorijas plānojuma teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos. Īpašas prasības izmantošanai var tikt noteiktas, piemēram, ainaviski vērtīgām un kultūrvēsturiski vērtīgām teritorijām un objektiem, vērtīgām LIZ, rezervējamām autoceļu trasēm utml.

Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos lauku teritorijai noteiks apbūves un zemes vienību vispārīgās veidošanas un arī specifiskās prasības. Šādā veidā netiks pieļauta situācija, kad ārpus apdzīvotām vietām tiek veidoti jauni „atlūzu ciemi”.

Pilsētas un ciemi

Pilsētu un ciemu teritorijām tiks veikta detalizētāka plānošana, izstrādājot pilsētas un ciema, vai to daļas teritorijas plānojumu, kas ietver attīstības ierobežojumus, transporta shēmu un atļautās izmantošanas zonējumu, ieverot publisko ārtelpu, rekreācijas zonas, apbūves zonas, ražošanas un transporta infrastruktūras zonas, detalizācijas līmeni pakļaujot izvirzītajam darba uzdevumam. Dokuments varēs ietvert arī 3D (trīs dimensiju) tehnoloģiju piedāvātās iespējas, izstrādājot teritorijas telpisko (apbūves) kompozīciju, modelējot, piemēram, apbūves augstumu, reljefa īpatnības utml. Šādā detalizācijas pakāpē nosaka arī perspektīvos notekudeņu, elektroapgādes un komunikāciju risinājumus. Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos tiks ietvertas prasības katram zonējuma veidam, kā arī, ja nepieciešams, īpaši nosacījumi, piemēram, piekrastes zonai, vēsturiskās apbūves teritorijām, u.c. Šādai plānošanas pieejai pēc būtības līdzīgs ir spēkā esošais Liepājas pilsētas teritorijas plānojums, kurā ražošanas teritorijas atdalītas ar zaļo zonu joslām.

Perspektīvā aizsargjoslas tiks attēlotas saskaņā ar ATIS sniegto informāciju. Aizsargjoslas var precizēt detālplānojumā un zemes ierīcības projektā, kā arī izbūvējot un nododot ekspluatācijā būvi (objektu), kurai ir jāizveido aizsargjosla.

Pašvaldība ir atbildīga par projektējamo aizsargjoslu noteikšanu, saskaņā ar Apgrūtināto teritoriju informācija sistēmas likumā noteikto. Likuma mērķis ir nodrošināt aktuālu un publiski pieejamu informāciju par apgrūtinātajām teritorijām un apgrūtinājumus izraisošajiem objektiem, izveidojot ATIS (plānots izveidot līdz 2014.gadam), kas nodrošinās katras institūcijas atbildību par sniegto datu pareizību un atjaunināšanu.

Koncepcija piedāvā četrus variantus attīstības plānošanas dokumentiem vietējās pašvaldībās.

Variants A

Vietējā pašvaldība telpiskās plānošanas jomā pieņem trīs dokumentus:

1. Pašvaldības teritorijas attīstības plānojumu - vadlīnijas (līdz 25 gadiem) (APSL izpratnē attiecīgās teritorijas attīstības prioritātes un telpiskās attīstības perspektīva);
2. Teritorijas plānojumu 12 gadu periodam;
3. Attīstības programmu (pasākumi 4 gadu periodam) (APSL izpratnē - prioritāšu īstenošanai nepieciešamo pasākumu kopums).

Pozitīvās puses	Negatīvās puses
Minētais variants atbilst APSL.	Vietējai pašvaldībai ir nepieciešams izstrādāt vismaz trīs atsevišķus dokumentus, kas prasa ievērojamus

	resursus un laiku.
Pašvaldība sekojoši vispirms izstrādā konceptuālo dokumentu, tad atbilstoši tam teritorijas plānojumu un attīstības programmu.	Nemot vērā līdzšinējo praksi, kad daudzām pašvaldībām ir grūtības plānot savu attīstību 12 gadiem, vēl grūtāk būs plānot 25 gadu laika periodam.
Šobrīd 442 vietējām pašvaldībām ir spēkā attīstības programmas laika periodam līdz 12 gadiem.	Jau šobrīd 17 Latvijas pilsētām ir izstrādātas attīstības programmas 7 gadu periodam, kas atbilst ES fondu finansējuma apguves periodam.

Variants B

Vietējā pašvaldība telpiskās plānošanas jomā pieņem divus dokumentus:

1. Pašvaldības teritorijas attīstības plānojumu (vadlīnijas) uz 12 gadiem, kas ietver attīstības programmu, kurā prioritāšu īstenošanai nepieciešamie pasākumi sadalīti laika posmos ik pa 4 gadiem;
2. Teritorijas plānojumu 12 gadu periodam.

Pozitīvās puses	Negatīvās puses
Vietējai pašvaldībai ir jāsagatavo divi dokumenti, kas ir līdzīga prasība šī brīža normatīvajam regulējumam (šobrīd atbilstoši likuma „Par pašvaldībām” 14.pantam otrās daļas 1.punktam vietējai pašvaldībai ir pienākums izstrādāt pašvaldības teritorijas attīstības programmu un teritorijas plānojumu)	Ir apgrūtināts dokumentu izstrādes process, jo vienlaicīgi jāizstrādā un savstarpēji jāsavstarpēji ilgtermiņa un vidēja termiņa dokumenti.
Gan teritorijas attīstības plānojums (vadlīnijas), gan teritorijas plānojums ir dokumenti ar vienādu termiņu, kas atvieglo minēto dokumentu savstarpējo piemērošanu	Neatbilst APSL.

Variants C

Vietējā pašvaldība telpiskās plānošanas jomā pieņem divus dokumenti:

1. Pašvaldības teritorijas attīstības plānojumu (vadlīnijas) uz 12 gadiem (APSL izpratnē attiecīgās teritorijas attīstības prioritātes un telpiskās attīstības perspektīva);
2. Teritorijas plānojumu 12 gadu periodam, kas ietver sevī sadaļu par prioritāšu īstenošanai nepieciešamo pasākumu kopumu (attīstības programmu).

Pozitīvās puses	Negatīvās puses
Vietējai pašvaldībai ir jāsagatavo tikai divi dokumenti.	Neatbilst APSL un likumā „Par pašvaldībām” noteiktajam.
Gan teritorijas attīstības plānojums (vadlīnijas), gan teritorijas plānojums ir dokumenti ar vienādu termiņu, kas atvieglo minēto dokumentu savstarpējo piemērošanu.	Pēc administratīvi teritoriālās reformas jaunizveidotajās vietējās pašvaldībās būs spēkā katras teritoriālās vienības attīstības programma un teritorijas plānojums, kas pēc satura var atšķirties.
Attīstības programma jeb prioritāšu īstenošanas pasākumi, ir saistīti ar	Teritorijas plānojuma un attīstības programmas kā vienota dokumenta izstrāde

teritorijas plānojuma, no kura nepārprotami izriet teritorijas attīstības virzieni, īstenošanu.	varētu paildzināt tā izstrādes laiku.
	Pašreiz no 524 vietējām pašvaldībām teritorijas plānojums spēkā ir 486 pašvaldībām, attīstības programmas – 442 pašvaldībām. Attīstības programmu darbības termiņi vairumā gadījumu nesakrīt ar teritorijas plānojuma darbības termiņu, līdz ar to vienota plānošanas dokumenta izstrāde būtu jāsāk no jauna, jo esošos dokumentus nevar pārāpstināt mehāniski savienojot.

Variants D

Vietējā pašvaldība telpiskās plānošanas jomā pieņem divus dokumentus:

1. Pašvaldības teritorijas attīstības plānojumu, kurš ietver konceptuālo/stratēģisko sadaļu (APSL izpratnē attiecīgās teritorijas attīstības prioritātes un telpiskās attīstības perspektīva ilgtermiņam) un Teritorijas plānojumu (12 gadu periodam);
2. Attīstības programmu (pasākumi periodam līdz 7 gadiem) (APSL izpratnē - prioritāšu īstenošanai nepieciešamo pasākumu kopums).

Pozitīvās puses	Negatīvās puses
Teritorijas attīstības plānošanas dokumentu kopums reģionālā un vietējā plānošanas līmenī ir līdzīgs pēc dokumentu veidiem.	Novados, kuros apvienojušās vairākas teritoriālās vienības, sākotnēji nebūs vienota attīstības stratēģija.
Atbilst APSL.	Vietējai pašvaldībai ir nepieciešams izstrādāt kompleksu dokumentu – teritorijas attīstības plānojumu, kurš sastāv no divām daļām, kas prasa ievērojamus resursus un laiku.
Jau šobrīd no 524 vietējām pašvaldībām attīstības programmas spēkā ir 442 pašvaldībām, no kurām 17 Latvijas pilsētām attīstības programmas izstrādātas 7 gadu periodam, kas atbilst ES fondu finansējuma apguves periodam.	Nemot vērā līdzšinējo praksi, daudzām pašvaldībām ir grūtības stratēģiski plānot savu attīstību ilgtermiņā.
RAPLM ir izstrādājusi „Vadlīnijas pašvaldību integrēto attīstības programmu izstrādei”, kas ir metodiski ieteikumi pašvaldību integrētu attīstības programmu izstrādei.	

***RAPLM atbalsta D variantu.**

Saskaņā ar Teritorijas plānošanas likuma 2008.gada 13.novembra grozījumiem, jaunā novada dome pēc 2009.gada pašvaldību vēlēšanām izvērtēs un pārāpstinās spēkā esošos pagastu un pilsētu (novada teritoriālo vienību) teritorijas plānojumus, lai nepieļautu situāciju, ka pašvaldībai nav spēkā esoša teritorijas plānojuma, kas ir svarīgs dokuments pašvaldības attīstībai. Gadījumā, ja novadu veido viena pašvaldība, pašvaldībai ir jāparedz tiesības pieņemt lēmumu par esošā teritorijas plānojuma, kā arī esošās attīstības programmas atstāšanu

spēkā, ja pašvaldība, pēc minēto dokumentu izvērtēšanas, uzskata, ka tie varētu tikt izmantoti arī turpmāk.

Lai jaunizveidotā novada dome izstrādātu novada teritorijas attīstības plānojuma stratēģiskās attīstības sadaļu, tai jāpārskata atsevišķos teritoriālo vienību teritorijas plānojumos ietvertie attiecīgās teritorijas attīstības mērķi un virzieni, plānotie prioritārie pasākumi, un jaunajai novada domei būs jāvienojas par konkrētam novadam stratēģiski svarīgiem mērķiem un prioritātēm, attēlojot tos arī shematiski novada grafiskajā materiālā. Tas nepieciešams arī tāpēc, lai, izstrādājot teritorijas plānojumu atsevišķai novada administratīvās teritorijas daļai, neatkāptos no novadā nospraustajiem kopīgiem mērķiem un prioritātēm.

Kā nākamais solis novada domei jāpārskata atsevišķo teritoriālo vienību teritoriju plānojumu atbilstība izvēlētajām prioritātēm un uzstādītajiem mērķiem, un, ja nepieciešams, jālemj par jaunu dokumentu izstrādi.

4.1.4.3. Teritorijas plānojuma apstiprināšana un apstrīdēšanas kārtība

Variants A

Vietējā pašvaldība apstiprina teritorijas plānojumu ar domes lēmumu.

Šādā gadījumā teritorijas plānojumu var uzskatīt par **vispārējā rakstura administratīvo aktu**. Jāapzinās, ka vairumā gadījumu vietējās pašvaldības teritorijas plānojumam ir grūti noteikt adresātus, jo teritorijas plānojumā noteiktie aprobežojumi attiecas uz plašu sabiedrības loku.

Gadījumā, ja teritorijas plānojums tiek apstiprināts ar lēmumu, teritorijas plānojumu kontrole ir nododama administratīvajam tiesām. Šādā gadījumā vietējās pašvaldības bezdarbība teritorijas plānojuma izstrādes procesā būs uzskatāma par faktisko rīcību un radīsies iespēja pārsūdzēt to administratīvajā tiesā.

Pozitīvās puses	Negatīvās puses
Administratīvo tiesu kontrole par teritorijas plānojumam ir efektīvāks kontroles mehānisms nekā spēkā esošais regulējums.	Teritorijas plānojuma izstrādes un apstiprināšanas termiņš tiks būtiski paildzināts, ņemot vērā iespējas pārsūdzēt faktisko rīcību.
Administratīvā tiesa privātpersonām ir pieejamāka. Privātpersonām, pārsūdzot teritorijas plānojumu, nebūs jāpamato tiesību aizskārums ar LR Satversmes normām.	Administratīvajās tiesās šobrīd nav attiecīgu speciālistu, kam būtu pieredzē sūdzību izskatīšanā saistībā ar teritorijas plānošanu.
	Teritorijas plānojuma pārsūdzēšana aizņems ievērojamu laiku, kas būtiski aizkavēs pašvaldības attīstību.
	Grūtības ar teritorijas plānojuma adresātu noteikšanu.

Variants B

Teritorijas plānojums tiek apstiprināts ar domes lēmumu un izdots kā pašvaldības saistošie noteikumi.

Šādā veidā tiek saglabāta šobrīd pastāvošā teritorijas plānojuma apstiprināšanas forma. Īpašumtiesību ierobežojumi tiek noteikti ar ārējo normatīvo aktu, kuru pašvaldība izdod uz likuma pamata. Piedāvātajā variantā, papildus būtu nepieciešams ievērot ST ieteikumu, un paredzēt normatīvajos aktos termiņu teritorijas plānojuma apstrīdēšanai ar mērķi ievērot tiesiskās stabilitātes principu.

Ja teritorijas plānojums ir apstiprināms ar saistošajiem noteikumiem, tad teritorijas plānojumu ir iespējams pārsūdzēt ST, kā arī saglabājas reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministra tiesības ar rīkojumu apturēt saistošo noteikumu, ar kuriem apstiprināts teritorijas plānojums, vai to daļu, darbību.

Šādā gadījumā, divu nedēļu laikā pēc teritorijas plānojuma apstiprināšanas vietējā pašvaldība publicē paziņojumu **vietējā laikrakstā, pašvaldības mājas lapā, nosūta lēmumu RAPLM, lai varētu ievietot paziņojumu ministrijas mājas lapā**, bet npublicē paziņojumu laikrakstā "Latvijas Vēstnesis".

Ir jāparedz tiesības privātpersonām vai institūcijām **triju mēnešu laikā pēc paziņojuma publicēšanas vietējā laikrakstā par saistošo noteikumu apstiprināšanu** vērsties pie reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministra ar lūgumu apturēt teritorijas plānojumu vai tā daļu. Pie ministra var vērsties tajā gadījumā, ja teritorijas plānojuma apturēšanu pamato ar to, ka nav ievērotas likumu vai MK noteikumu normas, nevis pamatojoties uz teritorijas plānojuma normu neatbilstību LR Satversmei, jo ārējā normatīvā akta atbilstību LR Satversmei ir tiesīga noteikt tikai ST. Ministram lēmums par rīkojuma izdošanu vai atteikumu izdot rīkojumu ir jāpieņem **divu mēnešu laikā**. Ja ministrs atsakās izdot rīkojumu par teritorijas plānojuma vai tā daļas apturēšanu, tad privātpersonai vai institūcijai jābūt iespējai **divu mēnešu laikā** vērsties ST ar konstitucionālo sūdzību. Ministra lēmumu par teritorijas plānojuma apturēšanu, pašvaldība divu mēnešu laikā var apstrīdēt ST.

Gadījumā, ja teritorijas plānojums tiek apstrīdēts tikai daļā, tad jāparedz, ka pēc apstrīdēšanas termiņa (**trīs mēneši**) beigām, teritorijas plānojums pārejā daļā stājas spēkā, tiek publicēts paziņojums laikrakstā „Latvijas Vēstnesis”, lai netiktu kavēta pašvaldības attīstība. Shematisku vietējās pašvaldības teritorijas plānojuma apstiprināšanas, spēkā stāšanās un apstrīdēšanas shēmu skat. 1.pielikumā.

Šis variants neparedz mainīt pastāvošo kārtību attiecībā uz vietējās pašvaldības teritorijas plānojuma galīgās redakcijas satura un izstrādes procesa atbilstības normatīvo aktu prasībām izvērtēšanu, kas noteikta MK 2004.gada 19.oktobra noteikumos Nr.883 „Vietējās pašvaldības teritorijas plānošanas noteikumi”. Arī turpmāk plānots, ka atzinumu par plānojuma galīgo redakciju sniegs attiecīgais plānošanas reģions.

Pozitīvās puses	Negatīvās puses
Tiek saglabāta pastāvošā kārtība papildus normatīvajos aktos nosakot termiņu teritorijas plānojuma apstrīdēšanai.	Privātpersonām, pārsūdzot teritorijas plānojumu ST ir jāpamato tiesību aizskārumus ar LR Satversmes normām.
Tiek izpildīts ST spriedumos norādītais, jo tiek noteikts termiņš teritorijas plānojuma apstrīdēšanai.	ST spriedums nav pārsūdzams.
Teritorijas plānojuma apstrīdēšana notiks samērā īsā termiņā.	
Sūdzības par teritorijas plānojumu izskatīts speciālisti ar pieredzi šajā jomā (ministrijas vai ST tiesneši), savukārt, administratīvajās tiesās šādu speciālistu nav.	

***RAPLM atbalsta B variantu.**

4.1.4.4. Detālplānojums

Detālplānojums ir vietējās pašvaldības teritorijas daļas plānojums, kas ietver prasības teritorijas un nekustamo īpašumu izmantošanai un apbūvei. To izstrādā kā vietējās pašvaldības teritorijas plānojuma detalizāciju.

4.1.4.4.1. Detālplānojumu izstrāde

Teritorijai, kurā paredzēta zemes vienību veidošana un jauna būvniecība, detālplānojumu izstrādā normatīvajos aktos un vietējās pašvaldības teritorijas plānojumā noteiktajos gadījumos, kā arī ņemot vērā novietojumu pilsētā vai laukos vai īpaši aizsargājamā dabas teritorijā. Ja teritorija daļēji atrodas laukos, pilsētā, īpaši aizsargājamā dabas teritorijā vai aizsargjoslā, detālplānojuma nepieciešamību nosaka pēc tā, kur plānots izvietot jaunās ēkas. Jauna būvniecība šīs koncepcijas izpratnē ir brīvi stāvošas ēkas būvniecība.

Detālplānojumā nosaka un precizē:

1. detālplānojuma teritorijas izmantošanas, zemesgabalu dalīšanas, piekļūšanas, apbūves un inženiertehniskās apgādes risinājumus;
2. ielu (ceļu) sarkanās līnijas;
3. projektē aizsargjoslas, atbilstoši plānojuma detalizācijas pakāpei.

Spēkā esošajā tiesiskajā regulējumā - MK 2004. gada 19.oktobra noteikumu Nr.883 "Vietējās pašvaldības teritorijas plānošanas noteikumi" 54.punktā ir noteikti gadījumi, kad nepieciešams izstrādāt detālplānojumu, tomēr noteikumu piemērošana praksē izrādījusies problemātiska. Detālplānojumi netiek izstrādāti arī tad, ja to nosaka minētie MK noteikumi (piemērs, Rīgas pilsēta). Pastāv arī pretējā situācija, kad ir nepieciešams izstrādāt detālplānojumu gadījumos, kad iecerēto darbību varētu veikt ar zemes ierīcības projektu vai tehnisko projektu (piemēram, divu zemesgabalu apvienošana Baltijas jūras un Rīgas jūras līča krasta kāpu aizsargjoslā u.c.).

Ņemot vērā to, ka novadu pašvaldību teritorijas plānojumi nebūs tik detalizēti kā šobrīd, bļīvi apdzīvotās vietās, tas ir, pilsētās un ciemos, detālplānojuma izstrāde būtu nepieciešama vienmēr, izņemot atsevišķus gadījumus, kas būtu nosakāmi tiesību aktos. Arī no sabiedrības iesaistīšanas viedokļa šāda prakse būtu lietderīgāka, jo sabiedrībai, apspriežot detālplānojumu, kas ir detalizētāks salīdzinājumā ar teritorijas plānojumu, rodas precīzāks priekšstats par teritorijas plānoto izmantošanu.

Pilsētās un ciemos detālplānojumu būtu jāizstrādā, uzsākot jaunu būvniecību, izņemot šādus gadījumus:

1. ja apbūves kvartālā nav plānota jaunu zemes vienību veidošana un jaunās apbūves funkcija iederas attiecīgajā teritorijā un atbilst esošās apbūves parametriem un apbūves noteikumu prasībām;
2. ja jaunajai apbūvei nav nepieciešama satiksmes infrastruktūras pārkārtošana, kas ietekmē piegulošo teritoriju;
3. ja zemes vienībā nav jāprojektē aizsargjoslas, publiskā piekļuve un citi apgrūtinājumi;
4. ja apbūves paplašināšana notiek esošā ražošanas un inženiertehniskās apgādes uzņēmuma teritorijā; un tai nav jānosaka aizsargjosla, kas pārsniedz zemes vienības robežu.
5. transporta un elektronisko sakaru tīklu būvju būvniecībai, ūdensapgādes un kanalizācijas tīklu, ūdens ņemšanas ietaišu un cauruļvadu būvniecībai, enerģijas pārvades un sadales būvju būvniecībai;
6. peldvietu, reliņu, laivu, motorizēto ūdens transportlīdzekļu pietātņu, krasta stiprinājumu un molu būvniecībai;
7. inženieraizsardzības un hidrotehnisko būvju izbūvei esošās apbūves aizsardzībai pret paliem vai plūdiem un stacionāru aizsardzības būvju būvniecībai piesārņojuma aizturēšanai un savākšanai;
8. ostu hidrotehnisko būvju būvniecībai.

Lauku teritorijās detālplānojumu varētu neizstrādāt, izņemot šādus gadījumus:

1. ja tiek veidoti jauni ciemi vai paplašinātas esošo ciemu un pilsētu robežas;
2. kompleksai teritorijas apbūvei, ko raksturo apbūve ar vairākiem izmantošanas mērķiem, kompleksu inženierapgādes un transporta infrastruktūras risinājumu;

3. tādu objektu būvniecībai, kam, veicot sākotnējo ietekmes uz vidi novērtējumu, ietekme ir konstatēta, un nepieciešams ietekmes uz vidi novērtējums.

Jaunai būvniecībai vides un dabas resursu aizsargjoslās un īpaši aizsargājamajās dabas teritorijās detālplānojums būtu jāizstrādā, izņemot šādus gadījumus:

1. ja zemesgabalu apbūvē mājstāvēniecības vajadzībām (un jaunās apbūves kopplatība, augstums un intensitāte nepārsniedz teritorijas plānojumā noteiktos rādītājus lauksaimniecības vai meža teritorijās).
2. ja būvniecība nepieciešama aizsargājamo biotopu vai kultūras pieminekļu saglabāšanai un apsaimniekošanai;
3. ja zemes vienību jāsadala reālajās daļās, atdalot jaunus zemesgabalus zem esošajām ēkām.

Iepriekš minēto gadījumu, kad obligāti būtu izstrādājams detālplānojums un gadījumu, kad tā izstrāde nav nepieciešama uzskaitījums, nav izsmeļošs un galīgs. Normatīvā akta izstrādes procesā, konsultējoties ar speciālistiem, gadījumu uzskaitījums var tikt precizēts, papildināts vai samazināts.

4.1.4.4.2. Detālplānojumu saturs

Detālplānojums sastāv no:

1. saistošās daļas, kas ietver grafisko daļu un apbūves noteikumus;
2. informatīvās daļas (paskaidrojuma raksts, detālplānojumā izstrādē izmantotie materiāli).

Detālplānojuma saistošā daļa (grafiskā daļa) ietvers:

- 1) zemes vienību plānotās robežas, zemes vienību dalījumu;
- 2) teritorijas vai zemes vienības funkcionālo zonējumu, arī dalījumu apbūvējamā/neapbūvējamā teritorijā;
- 3) apbūves izvietojumu (sarkanās līnijas, būvlandes, aizsargjoslas, utml.);
- 4) ielu teritorijas un satiksmes organizāciju;
- 5) inženiertehniskās infrastruktūras teritorijas, izvietojumu;
- 6) publiskās teritorijas (arī koplietošanas ielas sarkano līniju robežās);
- 7) sociālās infrastruktūras objektu teritorijas (piemēram, veidojot jaunas apdzīvotās vietas);
- 8) teritorijas ar īpašām prasībām (aizsargjoslas, valsts aizsargājamie kultūras pieminekļi, īpaši aizsargājamās dabas teritorijas, u.c. nozīmīgas un aizsargājamās teritorijas, kuras var noteikt pašvaldība).

Detālplānojuma apbūves noteikumos ir nepieciešams noteikt šādas prasības:

- 1) jaunveidojamo zemes vienību minimālo vai, ja nepieciešams, maksimālo platību;
- 2) prasības zemes vienību robežu maiņai, apvienošanas, dalīšanai;
- 3) atļautās būves (funkcijas);
- 4) apbūves parametrus (blīvums, intensitāte, brīvā teritorija, augstums, attālumi starp būvēm);
- 5) prasības satiksmes infrastruktūrai un organizācijai, arī attiecībā uz nepieciešamajām koplietošanas ielām;
- 6) prasības inženiertehniskajai infrastruktūrai, arī attiecībā uz nepieciešamo koplietošanas infrastruktūru;

7) vides prasības plānojuma īstenošanai un, ja nepieciešams, situācijas (objektus), kuru būvniecības iespēju/ lietderības izvērtēšanai nepieciešams veikt ietekmes uz vidi novērtējumu;

- 8) prasības kultūrvēsturiskās vides aizsardzībai;
- 9) prasības apbūves kompozīcijai un arhitektūrai;
- 10) detālplānojuma īstenošanas (realizācijas) kārtību;
- 11) ja nepieciešams, citas prasības.

Detālplānojuma informatīvā daļa

Detālplānojuma paskaidrojuma rakstā ietver:

- 1) teritorijas atļautās izmantošanas pamatojumu;
- 2) ziņojumu par detālplānojuma atbilstību vietējās pašvaldības teritorijas plānojumam;
- 3) teritorijas izmantošanas aprobežojumu aprakstu.

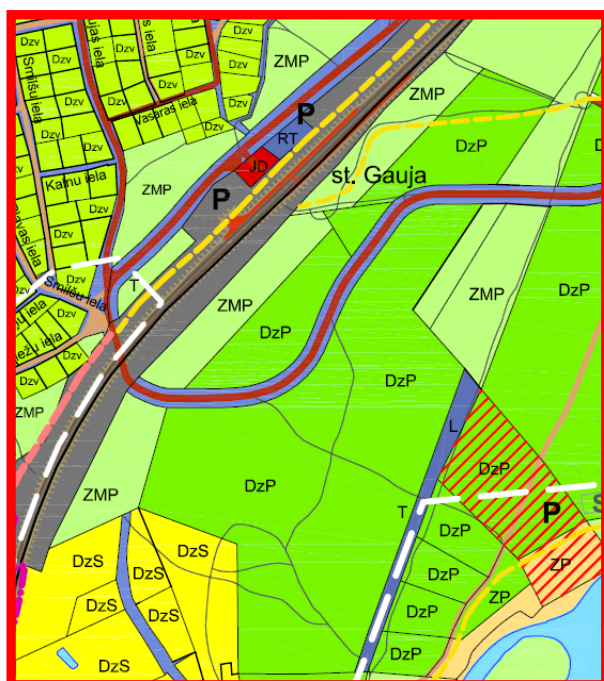
Pārskatā par detālplānojuma izstrādi iekļauj:

- 1) pārskatu par pašvaldības lēmumiem,
- 2) sabiedriskās apspriešanas norisi,
- 3) saraksti ar institūcijām un reģiona administrāciju (vai padomi),
- 4) sabiedriskās apspriešanas priekšlikumiem,
- 5) ziņojumu par institūciju un sabiedrības viedokļa iekļaušanu detālplānojuma risinājumos.

Konkrēta normatīvā akta izstrādes procesā, konsultējoties ar speciālistiem, minētais uzskaitījums var tikt precizēts, papildināts vai samazināts.

4.1.4.4.3. Detālplānojumu sabiedriskā apspriešana

Svarīgi paredzēt, lai sagatavojot detālplānojuma sabiedriskās apspriešanas materiālus, konceptuālās lietas detālplānojumā ir labi saprotamas un vizuāli viegli uztveramas. Vēlams normatīvajos aktos iestrādāt prasību, ka detālplānojuma teritorijai, ja nepieciešams, var izstrādāt maketu vai 3D (trīsdimensiju) modeli, kurā viegli uztverami plānotie būvapjomi, publiskās teritorijas, plānotās būves iekļaušanās ainavā, u.c. risinājumi.

4.1.4.4. Detālplānojuma apstiprināšana un apstrīdēšanas kārtība

Variants A

Vietējās pašvaldības dome apstiprina detālplānojumu ar lēmumu.

Vietējās pašvaldības dome apstiprina detālplānojumu ar lēmumu, kas ir administratīvais akts. Paziņojums par šādu lēmumu ir jāpublicē vietējā laikrakstā un pašvaldības mājas lapā ne vēlāk, kā divu nedēļu laikā pēc lēmumu pieņemšanas. Ņemot vērā to, ka detālplānojums nav tipisks administratīvais akts, tad termiņš tā pārsūdzēšanas varētu būt **viens mēnesis** no publicēšanas brīža vietējā laikrakstā, kā tas ir noteikts Administratīvā procesa likuma 79.pantā. Šajā laikā pašvaldība nav tiesīga pieņemt nekādus lēmumus saistībā ar detālplānojuma īstenošanu (piemēram, izsniegt PAU, būvatļaujas un tml.).

Būtu jāizvērtē iespēja paredzēt detālplānojuma pārsūdzēšanu divās tiesu instancēs. Pieteikums par detālplānojuma vai tā daļas atcelšanu būtu jāiesniedz Administratīvajā rajona tiesā vai Administratīvajā apgabaltiesā (minētais jautājums precizējams, izstrādājot Telpiskās plānošanas likuma likumprojektu).

Ja detālplānojuma tiesiskums tiek apstrīdēts tikai kādā no tā daļām, tad detālplānojuma darbība līdz tiesas sprieduma spēkā stāšanās ir apturama tikai apstrīdētajā daļā.

Pašvaldības faktiskās rīcības apstrīdēšana

Ņemot vērā to, ka detālplānojums tiek pieņemts administratīvā akta veidā, pašvaldības faktiskā rīcība saistībā ar detālplānojuma izstrādi varēs pārsūdzēt, iesniedzot pieteikumu Administratīvajai rajona tiesai vai Administratīvajai apgabaltiesai. Dotajā gadījumā pašvaldības faktiskā rīcība var izpausties kā detālplānojuma izstrādes procesa nepieciešamo starplēmumu nepieņemšana, piemēram, detālplānojuma redakcijas nenodošana sabiedriskajai apspriešanai.

Ir jāparedz ieinteresētām personām tiesības vērsties Administratīvajā rajona tiesā vai Administratīvajā apgabaltiesā ar prasību, lai pašvaldība uzsāk detālplānojuma izstrādi (dotajā gadījumā izdod administratīvo aktu), ja pašvaldība, gadījumos, kad bija nepieciešams obligāti izstrādāt detālplānojumu, nav to prasījusi. Šāda prasība ir iesniedzama līdz būvatļaujas saņemšanas vai reizē ar būvatļaujas apstrīdēšanu. Shematisku detālplānojuma apstiprināšanas procedūru skat. 2.pielikumā.

Pozitīvās puses	Negatīvās puses
Administratīvo tiesu kontrole par detālplānojumiem ir efektīvāks kontroles mehānisms nekā spēkā esošais, jo administratīvā tiesa privātpersonai ir vairāk pieejama nekā ST.	Detālplānojuma izstrādes un apstiprināšanas termiņš atsevišķos gadījumos tiks būtiski paildzināts, ņemot vērā pārsūdzēšanas iespējas.
Privātpersonām, pārsūdzot detālplānojumu, nebūs jāpamato tiesību aizskārumus ar LR Satversmes normām	Speciālistu trūkums administratīvajās tiesās.
Tiek nodrošināts LR Satversmes 92.pants, ka ikvienam ir tiesības aizstāvēt savas	

intereses tiesā.	
ST tiek atbrīvota no tai neraksturīgas funkcijas.	

Variants B

Detālplānojums tiek apstiprināts ar vietējās pašvaldības lēmumu, kuru ir iespējams apstrīdēt plānošanas reģionā.

Līdzīgi kā variantā A, vietējā pašvaldība pieņem lēmumu par detālplānojuma apstiprināšanu, kas tiek **divu nedēļu** laikā publicēts vietējā laikrakstā un pašvaldības mājas lapā. **Viena mēneša** laikā pēc lēmuma publicēšanas vietējā laikrakstā jebkura ieinteresētā persona (persona, kas ir atzīstama par trešo personu saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 28.pantu) var apstrīdēt lēmumu par detālplānojuma apstiprināšanu plānošanas reģionam. Šajā laikā **pašvaldība nav tiesīga pieņemt nekādus lēmumus saistībā ar detālplānojuma īstenošanu** (piemēram, izsniegt PAU, būvatļaujas un tml.).

Reģionam **viena mēneša laikā** būtu jāpieņem lēmums par pašvaldības lēmuma par detālplānojuma apstiprināšanu atcelšanu vai atstāšanu spēkā. Atsevišķos gadījumos, ja detālplānojuma izvērtēšanai ir nepieciešams ilgāks laiks, ir pieļaujams pagarināt izskatīšanas termiņu par vienu mēnesi (kopā 2 mēneši).

Plānošanas reģiona lēmumu varēs pārsūdzēt Administratīvajā rajona tiesā vai Administratīvajā apgabaltiesā (jautājums precizējams, izstrādājot Telpiskās plānošanas likuma likumprojektu). Sūdzība par plānošanas reģiona faktisko rīcību (sūdzības par detālplānojuma neizskatīšanu) ir iesniedzama Administratīvajā rajona tiesā vai Administratīvajai apgabaltiesā.

Ja detālplānojuma tiesiskums tiek apstrīdēts tikai kādā no tā daļām, tad detālplānojuma darbība līdz reģiona lēmuma vai tiesas sprieduma spēkā stāšanās ir apturama tikai apstrīdētajā daļā.

Pašvaldības faktiskās rīcības apstrīdēšana

Dotajā gadījumā pašvaldības faktisko rīcību saistībā ar detālplānojuma izstrādi varēs pārsūdzēt, iesniedzot sūdzību Administratīvajā rajona tiesā. Shematisku detālplānojuma apstiprināšanas procedūru skat. 3.pielikumā.

Pozitīvās puses	Negatīvās puses
Samērā efektīvs kontroles mehānisms. Detālplānojuma izvērtēšana no plānošanas reģiona puses notiek īsā termiņā, un gadījumā, ja reģiona lēmums netiek pārsūdzēts administratīvajā tiesā, pašvaldībai ir iespējams īsā laikā pieņemt attiecīgu lēmumu saistībā ar detālplānojumu.	Speciālistu trūkums administratīvajās tiesās.
Privātpersonām, pārsūdzot detālplānojumu, nebūs jāpamato tiesību aizskārumus ar LR Satversmes normām	Detālplānojuma realizācija uzsākšana var tikt būtiski iekavēta, ja plānošanas reģiona lēmums tiks pārsūdzēts administratīvajā tiesā
Tiek nodrošināts LR Satversmes 92.pantā noteiktais, ka ikvienam ir tiesības aizstāvēt savas intereses tiesā.	
Plānošanas reģionos ir teritorijas plānošanas speciālisti, kas būs spējīgi izvērtēt detālplānojumu atbilstību normatīvo aktu prasībām.	
Tiek stiprināta plānošanas reģionu loma,	

paplašinot to uzdevumu loku.	
ST tiek atbrīvota no tai neraksturīgas funkcijas.	

Variantis C

Detālplānojums tiek apstiprināts ar pašvaldības saistošajiem noteikumiem.

Šādā veidā tiek saglabāta šobrīd spēkā esošā kārtība.

Dotajā gadījumā detālplānojumu ir iespējams pārsūdzēt ST, kā arī paliek reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministra tiesības apturēt ar rīkojumu saistošo noteikumu, ar kuriem apstiprināts detālplānojums, vai to daļu, darbību.

Dotajā gadījumā detālplānojuma apstrīdēšanas kārtība varētu būt līdzīga kā 4.1.4.3.nodaļas B variantā.

Pozitīvās puses	Negatīvās puses
Tiek saglabāta pastāvošā detālplānojuma apstiprināšanas forma	Privātpersonām, pārsūdzot detālplānojumu Satversmes tiesā, ir jāpamato tiesību aizskārums ar LR Satversmes normām.
Detālplānojuma apstrīdēšana notiek samērā īsā termiņā, jo netiek iesaistīta administratīvā tiesa	Gadījumā, ja tiks pieļauts, ka detālplānojumu izstrādā privātpersona par saviem līdzekļiem, netiek nodrošināts LR Satversmes 92.pants.
	Tiks saglabāts samērā neefektīvs detālplānojuma tiesiskuma kontroles mehānisms
	ST pilda tai neraksturīgu funkciju, vērtējot detālplānojumus.

***RAPLM no piedāvātajiem variantiem atbalsta B variantu** (gadījumā, ja plānošanas reģionu statuss netiek mainīts), savukārt, ja tiks izveidotas reģionālās pašvaldības (apriņķi), tad RAPLM atbalsta A variantu.

4.1.4.4.5.Detālplānojuma darbības termiņš

Būtu nepieciešams noteikt detālplānojuma darbības termiņu, kas šobrīd nav noteikts. Detālplānojuma darbības termiņš nedrīkst būt ilgāks par teritorijas plānojuma darbības termiņu - 12 gadi. Ja detālplānojumi netiek realizēti vairākus gadus pēc to apstiprināšanas, tad var rasties situācija, ka apkārtnē vide ir izmainījusies, un detālplānojuma risinājumi vairs nav aktuāli. Līdz ar to, ir jāparedz, ka, ja detālplānojuma īstenošana netika uzsākta 4 gadus pēc tā apstiprināšanas, tad vietējai pašvaldības ir jāizvērtē detālplānojums un jāpieņem lēmums par detālplānojuma atstāšanu spēkā, grozījumu uzsākšanu vai detālplānojuma atcelšanu.

4.2. Sadarbība ar institūcijām plānošanas jautājumos

4.2.1. Reģiona plānošanas līmenis

Reģiona teritorijas attīstības plānojuma izstrādē iesaistīto institūciju loku plānošanas reģions tāpat kā līdz šim var noteikt izstrādājot darba uzdevumu un veicot konsultācijas ar atbildīgajām valsts institūcijām.

4.2.2. Vietējais plānošanas līmenis

Institūcijām, tāpat kā šobrīd to nosaka MK 2004. gada 19.oktobra noteikumi Nr. 883 „Vietējās pašvaldības teritorijas plānošanas noteikumi”, ir jāpiedalās vietējās pašvaldības teritorijas attīstības plānojuma un teritorijas plānojumu sagatavošanā (arī detālplānojumu), nodrošinot savā rīcībā esošo informāciju, kas nepieciešama lēmuma pieņemšanai par teritorijas izmantošanu. Pašvaldība uzsākot minēto dokumentu izstrādi, rakstiski informē par to institūcijas, norādot dokumenta izstrādes mērķus un pievienojot darba uzdevumu, kā arī lūdzot sniegt to rīcībā esošo informāciju. Savukārt institūcijas rakstiski informē pašvaldību par informācijas saņemšanas kārtību, to interesēm teritorijas plānojuma vai detālplānojuma teritorijā un informētu, vai tās sniegs atzinumu par izstrādāto projektu. Tās institūcijas, kuru pārziņā esošās teritorijas un objekti atrodas pilsētas vai novada teritorijā un kuru objektiem nosakāmas aizsargjoslas vai īpašs izmantošanas režīms, var sniegt nosacījumus un priekšlikumus teritorijas plānojuma izstrādei, saskaņā ar nozares normatīvajiem aktiem un institūcijas darbības mērķiem. Telpiskās plānošanas likums savukārt noteiks obligātos gadījumus un institūcijas, kad ir nepieciešams to atzinums, piemēram, ja novada vai pilsētas teritorijā atrodas īpaši aizsargājama dabas teritorija, ir nepieciešams atzinums no aizsargājamās dabas teritorijas administrācijas vai attiecīgās reģionālas vides pārvaldes.

Institūcijas un uzņēmumi, kas uztur objektus, kuriem ir noteiktas aizsargjoslas, vai to pārziņā ir teritorijās, kurās noteikti nekustamo īpašuma lietošanas tiesību aprobežojumi, reizi gadā, vai pēc īpaša pieprasījuma sniegtu vietējam pašvaldībām savā rīcībā esošo informāciju un datus, kas nepieciešama lēmuma pieņemšanai par teritorijas izmantošanu un apbūvi, savukārt pašvaldībām jāuzņemas atbildība nesagrozīt un neizmainīt institūciju izsniegtos pamatdatus bez saskaņošanas ar datu sniedzēju. Pēc ATIS izveides, informāciju pašvaldība varētu saņemt tieši no informāciju sistēmas.

Vietējās pašvaldības teritorijas attīstības plānojuma izstrādei informācija par attiecīgās nozares attīstības priekšlikumiem novada vai republikas pilsētas teritorijā ir nepieciešama no šādām valsts un pašvaldības institūcijām un kapitālsabiedrībām:

1. attiecīgā plānošanas reģiona;
2. VAS „Latvijas valsts ceļi”;
3. Valsts mežu dienests;
4. VAS „Latvijas dzelzceļš”;
5. AS „Latvenergo”;
6. Latvijas ģeotelpiskās informācijas aģentūra;
7. Valsts zemes dienests;
8. Lauku atbalsta dienesta teritoriālā vienība;
9. Vides valsts dienesta reģionālā vides pārvalde un Jūras un iekšējo ūdeņu pārvalde;
10. Latvijas jūras administrācija;
11. Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija;
12. Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests;
13. Sakaru uzņēmumi;
14. Gāzes apgādes uzņēmumi, AS „Latvijas gāze”;
15. Civilās aviācijas aģentūra;
16. Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūra;
17. aizsardzības un robežsardzes dienesti;
18. pašvaldības komunālie dienesti un kapitālsabiedrības;
19. ja nepieciešams, no Satiksmes ministrijas.

4.3. Sabiedrības līdzdalība plānošanas procesā

Vienlaikus ar darba uzdevumu apstiprina sabiedrības iesaistīšanas programmu gan reģiona, gan vietējās pašvaldības plānošanas dokumentu izstrādei. Ja nepieciešams, to koriģē

izstrādes gaitā, lai nodrošinātu plašu līdzdalību un panāktu vienošanos par strīdīgiem jautājumiem. Īpaši svarīga ir sabiedrības iesaiste tieši vietēja līmeņa plānošanas dokumentu tapšanas procesā.

1) Teritorijas plānojumu sabiedriskā apspriešana ir mērķtiecīgi jāorganizē izmantojot dažādus veidus un metodes:

- a) sabiedrības regulāra informēšana ar laikrakstu, TV, radio, interneta vai citu kanālu starpniecību par plānojuma uzsākšanu, būtiskiem plānošanas jautājumiem, plānošanas lēmumiem, tā lai būtu aptverta lielākā daļa sabiedrības;
- b) konsultācijas ar uzņēmējiem, iedzīvotājiem, nozaru interešu grupām un speciālistiem;
- c) nodrošinot teritorijas plānojuma pieejamību internetā;
- d) organizējot sanāksmes, apspriedes, forumus, aptaujas, utt.;

4.4. Teritoriju rezervēšana publiskiem mērķiem

Pašlaik izstrādes noslēguma stadijā ir Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija (LIAS). Drīzumā tās pirmā papildinātā redakcija jānodod apspriešanai, kuras laikā gan eksperti, gan nozaru ministrijas varēs sniegt savu vērtējumu, kā arī priekšlikumus redakcijas papildināšanai.

Nozaru ministrijas varēs iesniegt priekšlikumus valsts nozīmes telpu/teritoriju vai objektu noteikšanai. Telpiskās plānošanas likums savukārt noteiks kārtību, kādā valsts interešu teritorijas tiek rezervētas vietējā līmenī (skat. 1.shēmu pielikumā).

Koncepcija piedāvā sekojošu kārtību:

Procedūru valsts nozīmes objektu atrašanās vietas izpētei, noteikšanai un sekojošai rezervēšanai ierosina atbildīgā ministrija. Atbildīgā ministrija valsts nozīmes objekta un tam rezervējamās teritorijas izpētes procesā sadarbojas ar vietējo pašvaldību. Turpmākā rīcībai tiek piedāvāti divi varianti.

VARIANTS A: darba procesā izvēlēta objekta un tam rezervējamās teritorijas novietojums sadarbojoties ar vietējo pašvaldību tiek iestrādāts vietējās pašvaldības teritorijas plānojumā un būvniecība var notikt saskaņā ar Būvniecības likuma 3.pantā noteikto.

VARIANTS B: ja vietējā pašvaldība nepiekrīt vietas izvēlei vai kaimiņu pašvaldības, uz kurām attiecas teritorijas rezervēšana, nevar vienoties par objekta vai līnijbūves izvietojumu, ministrija, kas valstī ir atbildīga par telpisko plānošanu, ir tiesīga pieņemt galīgo lēmumu par teritorijas izvēli. Tad attiecīgā nozares ministrija, kuras pārraudzībā ir konkrētā valsts interese, sagatavo MK noteikumus par teritorijas īpaša statusa noteikšanu. MK noteikumu, kas saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 15.panta otrajā daļā noteikto ārējo normatīvo aktu juridiskā spēka hierarhiju ir ar augstāku juridisko spēku nekā saistošie noteikumi, izdošanas gadījumā nebūs jāveic grozījumi spēkā esošajā teritorijas plānojumā ja tajā noteiktā teritorijas plānotā (atļautā) izmantošana konkrētai teritorijai neatbilst plānotajai darbībai. Ja tiek akceptēta šāda kārtība, nepieciešams veikt grozījumus Būvniecības likumā, paredzot, ka izņēmuma gadījumos, realizējot valsts intereses, zemes gabalu drīkst apbūvēt arī tad, ja tas neatbilst vietējās pašvaldības teritorijas plānojumam.

Teritorijas, valsts un pašvaldību funkciju veikšanai, rezervē uz laiku līdz projekta realizācijai. Vietējās pašvaldības teritorijas plānojumā jānosaka termiņš, cik ilgi tiek rezervēta teritorija katram konkrētam objektam vai līnijbūvei, taču ne ilgāk par teritorijas plānojuma darbības laiku. Jānosaka arī kārtība un tiesības privātajiem zemes īpašniekiem saņemt kompensāciju, ja rezervēšanas termiņš tiek pagarināts.

Vietējās pašvaldības teritorijas plānojumā vai detālplānojumā pašvaldībai ir jābūt tiesīgai noteikt valsts un pašvaldību funkciju veikšanai nepieciešamās teritorijas. Rezervētajās teritorijās vietējai pašvaldībai teritorijas plānojumā papildus ir jānosaka arī atļautā izmantošana – zonējums gadījumam, ja projekts netiek realizēts. Ja tiek pieņemts lēmums par to, ka valsts funkciju veikšanai nepieciešamo objektu būvniecība netiks realizēta, atbildīgā ministrija informē pašvaldību, un teritorijas izmantošanu var uzsākt saskaņā ar teritorijas plānojumā noteikto atļauto izmantošanu. Līdzīga kārtība jānosaka arī pašvaldību funkciju veikšanai nepieciešamo teritoriju rezervēšanā.

Pielikuma 1.shēmā attēlotā valsts interešu teritoriju noteikšanas kārtība nav attiecināma uz gadījumiem, kad rezervēšanai paredzēto teritoriju izpēte veikta vēl pirms LIAS apstiprināšanas un valsts nozīmes telpu/teritoriju un objektu noteikšanas. Šādā gadījumā LIAS tiks noteikts konkrētā objekta vai teritorijas statuss – nacionālas nozīmes. Shēmā noteiktā kārtība nav attiecināma arī uz tādiem objektiem, par kuru atrašanās vietu diskusijas nav iespējamas, jo objektam ir vēsturisks novietojums un to nevar pārvietot, piemēram, lidostu teritorijas.

Patreiz SM ir uzsākusi darbu pie normatīvā regulējuma izstrādāšanas, lai nostiprinātu valsts interešu teritorijas transporta infrastruktūras attīstībai. Saskaņā ar Zemes politikas pamatnostādņu 2008.-2014.gadam (apstiprināts ar MK 2008.gada 13.oktobra rīkojumu Nr.613) rīcības plānu, normatīvais akts SM jāizstrādā līdz 2009.gada 31.decembrim. Zemes politikas pamatnostādnes paredz arī, ka RAPLM līdz 2009.gada 31.decembrim izstrādā nepieciešamo normatīvo regulējumu par pašvaldību iespējām rezervēt (iegādāties) īpašumā zemi valsts un pašvaldību infrastruktūras un publisko pakalpojumu attīstībai.

Nepieciešams izstrādāt normatīvo regulējumu, kas noteiktu prasības detālplānojumu īstenošanai, īpaši tajā paredzēto publisko ceļu, parku, inženierkomunikāciju, automašīnu stāvvietu un citu objektu izbūves kārtības noteikšanai, lai panāktu, ka primāri tiek izbūvēta infrastruktūra, sekundāri - ēkas un būves.

Tiesību aktiem ir jāregulē teritorijas plānojumā un detālplānojumā paredzēto publisko ceļu un ielu, gājēju un velosipēdistu celiņu, automašīnu stāvvietu, skvēru un laukumu izbūves process, nosakot principus kompensāciju aprēķināšanai. Zemes politikas pamatnostādņu 2008.-2014.gadam rīcības plāna 17.punkts paredz, ka TM līdz 2009.gada 31.decembrim izstrādā politikas plānošanas dokumentu nekustamo īpašumu atsavināšanas valsts un pašvaldību vajadzībām procedūru (t.sk. īpašumu vērtēšanas) un pirkumu tiesību pilnveidošanai. Papildus tam, RAPLM vadībā darbu ir uzsākusi starpministriju darba grupa, kuras darba mērķis ir pilnveidot īpašumu apgrūtinājumu kompensēšanas sistēmu.

4.5. Instrumenti telpiskās plānošanas sistēmas pilnveidošanai

4.5.1. Juridiskie līdzekļi

1. Nepieciešamās izmaiņas teritorijas plānošanas sistēmā ir tik būtiskas, ka no juridiskās tehnikas viedokļa nav iespējams grozīt esošo Teritorijas plānošanas likumu. Likuma grozījumu normu apjoms, kas, ņemot vērā koncepcijā minēto, būtu no jauna jāietver likumā, ir ievērojami lielāks kā puse no spēkā esošā likuma pantu kopējā skaita (šobrīd Teritorijas plānošanas likumā ir 12 panti). Tāpēc jāizstrādā jauns likums - **Telpiskās plānošanas likums**, kas noteiktu telpiskās plānošanas sistēmu valstī, reglamentētu telpiskās plānošanas saistību ar stratēģisko plānošanu, plānošanas dokumentu loģisku hierarhiju, valsts un pašvaldības tiesības publisko interešu aizstāvēšanā, noteiktu kompetences zemes izmantošanā, sekmētu lēmējvaras pietiekošu nodalīšanu teritoriju plānošanā no izpildvaras, noteiktu plānošanas pamatprincipus un uzdevumus. Likums noteiktu arī plānošanas dokumentu savstarpējās saskaņotības principus.

2. **MK noteikumi – „Vispārīgie teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi”**, kas noteiktu vienotus nosacījumus pilsētu, ciemu un lauku teritoriju izbūves plānošanai samazinot plānojumu apjomu un uzlabojot to kvalitāti.

Telpiskās plānošanas likums

Administratīvi teritoriālā reforma un līdzšinējā plānošanas prakses gaitā identificētās problēmas nosaka nepieciešamību grozīt spēkā esošos teritorijas plānošanu reglamentējošos tiesību aktus. Ņemot vērā piedāvātos risinājumus, ir jāizstrādā jaunu Telpiskās plānošanas likumu.

Likums noteiks telpiskās plānošanas vietu (lomu) attīstības plānošanas sistēmā, plānošanas dokumentu veidus, teritorijas plānošanas kārtību nacionālā, reģiona un vietējā līmenī saskaņā ar APSL, valsts un pašvaldību tiesības publisko interešu teritoriju plānošanā (rezervēšanā), plānošanas procesā iesaistītos dalībniekus un to atbildības, interešu saskaņošanas kārtību. Likumā jāiekļauj normas, kas attiektos uz teritorijas plānojuma realizācijas kārtību.

MK noteikumi „Vispārējie teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi”

Lai samazinātu plānojuma dokumentācijas apjomu, uzlabotu teritorijas plānojumu kvalitāti un atvieglotu būvvalžu darbu, jāizstrādā MK noteikumi „Vispārējie teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi”, kas novērsīs situāciju, ka teritorijas plānojumos teritorijas izmantošanas un apbūves prasības tiek definētas atšķirīgi, nereti kļūdaini, pēc atšķirīgiem principiem un plānotāju izpratnes. Izvērtējot MK 2004.gada 19.oktobra noteikumu Nr.883 „Vietējās pašvaldības teritorijas plānošanas noteikumi” 25.punktā noteiktās prasības, kas iekļaujamās vietējās pašvaldības teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos, jānosaka, kuras no tām iekļaujamās MK noteikumos, kuras jāatspoguļo vietējās pašvaldības teritorijas plānojuma apbūves noteikumos, kuras ir pārāk detalizētas un būtu svītrojamas no apjomīgā prasību saraksta (piemēram, prasības elementu mākslinieciskajam noformējumam). Vispārējos teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos jāietver informācija un prasības, kas nepieciešamas teritoriju ar dažādu teritorijas plānoto (atļauto) izmantošanu klasifikācijai, objektu izvietojumam un apbūves parametru aprēķināšanai. Ir jānosaka transporta infrastruktūras plānošanas principus, ceļu tīkla veidošanas kārtību, kā arī jānosaka, ka jauna apbūve veidojama tikai pēc ceļu tīkla izveides.

Vienlaikus jāizvērtē pašreiz spēku zaudējušā LBN 100 prasības, kas piemērojamas teritorijas attīstībai un apbūvei vietējo pašvaldību līmenī un jāiekļauj tās Vispārējos teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos.

Saisīto normatīvo aktu harmonizēšana

Lai ieviestu izmaiņas normatīvajā regulējumā, jāparedz grozījumi normatīvos aktos, kuros minētas atsauces uz teritorijas plānošanu un plānojumos ietveramo informāciju, kā arī jāveic izmaiņas normās, kas regulē lauksaimniecības un meža zemju transformāciju (nepieciešams definēt izņēmumus teritorijām un objektiem, noteikt procedūru teritoriju rezervēšanai publiskām vajadzībām, valsts nozīmes satiksmes koridoriem u.c.).

Normatīvie akti, kuros veicamie grozījumi izriet no koncepcijas:

2.tabula

Nr.p.k.	Normatīvais akts	Veicamie grozījumi
1.	Zemes ierīcības likums	Jāizdara grozījumi likumā, precizējot gadījumus, kad ir nepieciešams izstrādāt zemes ierīcības projektu
2.	Būvniecības likums	Jāizdara grozījumi likumā, nosakot, ka izņēmuma gadījumos, realizējot valsts

		intereses, zemes gabalu drīkst apbūvēt arī tad, ja tas neatbilst vietējās pašvaldības teritorijas plānojumam.
3.	MK 2006.gada 14.februāra noteikumi Nr.142 „Noteikumi par nacionālas nozīmes lauksaimniecības teritorijām”	Pārskatīt visu MK noteikumu saturu, jo zemes kvalitatīvās vērtēšanas dati ir novecojuši. Atcelt vai aktualizēt atbilstoši ZM priekšlikumiem.
4.	MK 2004.gada 28.septembra noteikumi Nr.806 „Meža zemes transformācijas noteikumi”	Jāvienkāršo esošā zemes transformācijas procedūra.
5.	MK 2004.gada 20.jūlija noteikumi Nr.619 „Kārtība, kādā lauksaimniecībā izmantojamo zemi transformē par lauksaimniecībā neizmantojamu zemi un izsniedz zemes transformācijas atļaujas”	Noteikt izņēmuma gadījumus, kad zemes transformācija nav nepieciešama vai zemes transformācijas procedūra ir atvieglota, piemēram, izbūvējot infrastruktūras objektus vai paplašinot esošās saimniecības.
6.	MK 2006.gada 19.septembra noteikumi Nr.779 „Derīgo izrakteņu ieguves kārtība” MK 2007.gada 24.aprīļa noteikumi Nr.280 „Zemes dziļu izmantošanas licenču un bieži sastopamo derīgo izrakteņu ieguves atļauju izsniegšanas un ģeoloģiskās informācijas izmantošanas vispārīgā kārtība”	Jānovērš pretrunas normatīvajos aktos. Šobrīd pašvaldība vispirms izsniedz atļauju ieguvei, bet vēlāk sniedz atzinumu zemes transformācijas atļaujas iegūšanai. Turklāt, lai uzsāktu ieguvi, atradnei jābūt paredzētai teritorijas plānojumā, taču atradnes robežas nav iespējams plānojumā iezīmēt, kamēr tā nav izpētīta. Grozījumi izstrādājami pēc Telpiskās plānošanas likuma un ar to saistīto MK noteikumu izstrādes, ja tajos tiks noteiktas citas prasības derīgo izrakteņu ieguvei.
7.	Reģionālās attīstības likums	Līdz 2009.gada 1.martam jāveic grozījumi, nosakot, ka netiek izstrādāts nacionālais plānojums, plānošanas reģionu teritorijas plānojumi turpmāk tiek kvalificēti kā teritorijas attīstības plānojumi, ar 2009.gada 1.jūliju tiek likvidēts rajonu pašvaldību plānošanas līmenis, vietējās pašvaldības attīstības programma ir vidēja termiņa, nevis ilgtermiņa plānošanas dokuments.
8.	MK 2002.gada 26.novembra noteikumi Nr.515 „Nacionālā plānojuma noteikumi”	Jātceļ.
9.	Likums „Par pašvaldībām”	Jāizstrādā grozījumi likuma 49.pantā, paredzot termiņu – 3 mēneši , kurā vietējā pašvaldība pēc lēmuma pieņemšanas par vēršanos ST, ir tiesīga iesniegt pieteikumu ST par reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministra rīkojuma atcelšanu.
10.	Administratīvā procesa likums	Jāizstrādā grozījumus Administratīvā procesa likumā, papildinot likumu ar normām, kas

		paredz, ka Administratīvā rajona tiesa vai Administratīvā apgabaltiesa izskata pieteikumus par detālplānojuma atcelšanu
--	--	---

Pilnu normatīvo aktu sarakstu, kuros būs nepieciešams veikt grozījumus, būs iespējams noteikt tikai pēc Telpiskās plānošanas likuma projekta izstrādes.

Nepieciešamos grozījumus ar Telpiskās plānošanas likumu saistītajos likumos ir jāvirza vienlaicīgi, lai nodrošinātu Telpiskās plānošanas likuma darbības uzsākšanu līdz ar tā spēkā stāšanos.

4.5.2. Tehniskie līdzekļi

Pēc administratīvi teritoriālās reformas vietējo pašvaldību teritorijas ievērojami palielināsies un daudzviet šobrīd izstrādātie teritorijas plānojumi tiks integrēti vienā dokumentā. Arī izstrādājot jaunus teritorijas plānojumus, būs jāizmanto ievērojami lielāks datu apjoms. Lai varētu operatīvi un precīzi strādāt ar lielu datu apjomu, nodrošinot informācijas apriti ar teritorijas plānošanā iesaistītajām pusēm un sakārtotu plānojuma izstrādes dokumentāciju, kas būtu par pamatu plānošanas procesa caurspīdīgumam, ir jāparedz elektronisku teritorijas plānojumu izstrāde, kas paplašinās teritorijas plānojumu pieejamību plašam lietotāju lokam – valsts institūcijām, pašvaldībām, plānošanas reģioniem, sabiedriskām organizācijām, zemes īpašniekiem un lietotājiem, uzņēmējiem un citiem interesentiem ar mērķi nodrošināt kvalitatīvu un savlaicīgu ar zemes izmantošanu saistītās informācijas pieejamību un apmaiņu starp visiem telpiskās plānošanas procesa dalībniekiem - pašvaldībām, valsts iestādēm, plānošanas reģioniem, komunikāciju turētājiem, zemes īpašniekiem, sabiedriskām organizācijām, interesentiem.

4.5.3. Izglītība

1. **Izglītības sistēmas pilnveidošana, plānotāju tālākizglītība, pētniecības attīstība.** Valsts finansētas studiju programmas telpiskās plānošanas speciālistu apmācībai. Iepriekšējais periods valsts attīstībā ir pierādījis nepieciešamību daudz attīstības jautājumu risināšanu balstīt uz zinātnisku pētījumu bāzes. Arī plānošanas attīstības interesēs nepieciešams nostiprināt un attīstīt zinātni pilsētplānošanas un lauku plānošanas jomā, izmantojot augstskolas, kas sagatavo plānošanas speciālistus.
2. **Telpiskās plānošanas speciālistu reģistrs.** Kaut arī plānošanas joma nav reglamentēta profesija, tomēr plānošanas kvalitātes uzlabošanai ir lietderīga plānotāju reģistra izveidošana.
3. **Plānotāju ētikas kodeksa izstrāde.**
4. **Pilsēt būvnieciskie konkursi un alternatīvi risinājumi.** Telpiskās plānošanas sistēmā jānosaka vieta un nosacījumi pilsētplānošanas objektu konkursiem un to rezultātu iestrādei, kā arī jāparedz iespēja plānotājiem piedāvāt alternatīvus risinājumu priekšlikumus sarežģītu problēmsituāciju gadījumos.

Nodrošinājums ar plānošanas speciālistiem

Kopš neatkarības atjaunošanas valsts tā arī nav izveidojusi jaunas budžeta vietas telpiskās plānošanas speciālistu sagatavošanai. Kvalitatīva un pielietojama plānojuma izstrādei ir nepieciešami eksperti, kuru skaits Latvijā ir ierobežots.

Izglītības un zinātnes ministrijas 2008.gadā izstrādātajā „Konceptijā „Valsts attīstībai atbilstošs augstākās izglītības studiju programmu sadalījuma pa nozarēm modelis”” minēts, ka ņemot vērā gan valsts stratēģiskajos dokumentos definētā prioritāri atbalstāmās nozares, gan

pētījuma „Darba tirgus pieprasījuma ilgtermiņa prognozēšanas sistēmas izpēte un pilnveidošanas iespēju analīze” galvenos secinājumus, ir jāpalielina studiju vietu skaits tādās izglītības tematiskajās grupās, kā dabaszinātnes, inženierzinātnes un medicīna, kas gatavo eksakto profesiju speciālistus. Šajās nozarēs būtisks darbaspēka trūkums ir konstatēts vidēja termiņa un ilgtermiņa prognozēs, bet atsevišķās profesiju grupās – arī īstermiņā. Praksē telpiskās attīstības plānotāja specialitāti var iegūt tieši dabaszinātņu vai inženierzinātņu fakultātēs.

LU Ģeogrāfijas un vides zinātnes fakultātē maģistratūrā profesionālajā studiju programmā „Telpiskās attīstības plānošana” kopš 2007. gada ir izveidotas 25 maksas studiju vietas, kopējās programmas izmaksas ir 3000,00 LVL, un šobrīd tajā 2 gadā mācās 17 studenti, otrajā studiju gadā – 21 students. Pateicoties fakultātes vadības izpratnei, 2009./2010.mācību gadā, pārdalot budžeta finansējumu fakultātes ietvaros, minētajā maģistratūras studiju programmā būs 10 budžeta studiju vietas.

RTU Arhitektūras un pilsētplānošanas fakultātē savukārt nav īpašas specializācijas teritorijas plānošanā un sagatavotie speciālisti galvenokārt darbojas arhitektūras un projektēšanas jomā. Latvijā kopumā ir 202 sertificēti arhitekti, kuru sertifikātos kā darbības joma ir noteikta teritorijas plānošana (tajā skaitā detālplānošana), taču tikai apmēram vien trešdaļa strādā pašvaldībās un ap 30% - privātos uzņēmumos.

LLU Lauku inženieru fakultāte sagatavo ainavu arhitektus un, lai gan arī nav īpašas specializācijas telpiskajā plānošanā, tomēr tiek apskatīta ainavu plānošana un sagatavotie speciālisti bieži darbojas tieši telpiskās plānošanas jomā.

Telpiskās plānošanas sistēmas attīstībai jāizvēlas metodes un tehnoloģijas, kas vislabāk nodrošinātu Latvijas vajadzības. Viens no mērķiem ir nodrošināt pašvaldības ar pietiekamu skaitu augsti kvalificētu telpiskās attīstības plānotāju, kas tiek izglītoti par valsts budžeta līdzekļiem. Īpaši svarīgi ir veicināt izpratni par mūžizglītību, dodot iespēju pilnveidot sevi plānošanas jomā gan profesionāļiem, gan iedzīvotājiem, gan lēmumu pieņēmējiem.

Telpiskās attīstības plānotāja misija un uzdevumi

Plānotājam jāprot saskaņot dažādu interešu grupu mērķus un jāprot vadīt teritorijas attīstības procesu, kas nodrošinātu teritoriju ilgtspējīgu attīstību, jāpiemīt saskarsmes un komunikāciju prasmēm, spējai orientēties politiskajā, ekonomiskajā un sociālajā attīstībā, lai veicinātu iedzīvotāju dzīves kvalitāti un vides kvalitātes uzlabošanu. Vienlaikus plānotājam jāpārzina modernās attīstības plānu izstrādāšanas metodes un labi jāorientējas nekustamā īpašuma apsaimniekošanas, dabas un kultūras pieminekļu aizsardzības tiesiskajos, teorētiskajos un praktiskajos jautājumos. Tā kā telpiskā plānošana ir dinamiska un daudzpusīga profesija, plānotāja individuālās prasmes ir atkarīgas no kvalifikācijas.

Pašlaik Latvijā - pašvaldībās, plānošanas reģionos, valsts pārvaldē, kā arī privātā sektorā trūkst aptuveni 100 plānotāju. Lai veiksmīgi realizētu administratīvi teritoriālās reformas pamatmērķi – paaugstinātu novadu pašvaldībās sniegto pakalpojumu kvalitāti un kvalitatīvi realizētu likumā „Par pašvaldībām” noteiktās funkcijas, lai noritētu kvalitatīvu teritorijas plānojumu izstrāde un ieviešana, katrā pilsētas un novada pašvaldībā nepieciešams telpiskās attīstības plānotājs, pie kam nepieciešami gan plānotāji, kas darbojas Būvvaldēs, gan arī nodarbojas ar telpisko un teritorijas plānošanu citās pašvaldības struktūrvienībās (attīstības nodaļās, departamentos).

Lai sekmīgi nodrošinātu telpiskās plānošanas dokumentu izstrādi un ieviešanu, katrā pašvaldībā jābūt Būvvaldei (arī būvinspekcijai), attīstības departamentam vai nodaļai, kurā strādā viens vai vairāki plānotāji.

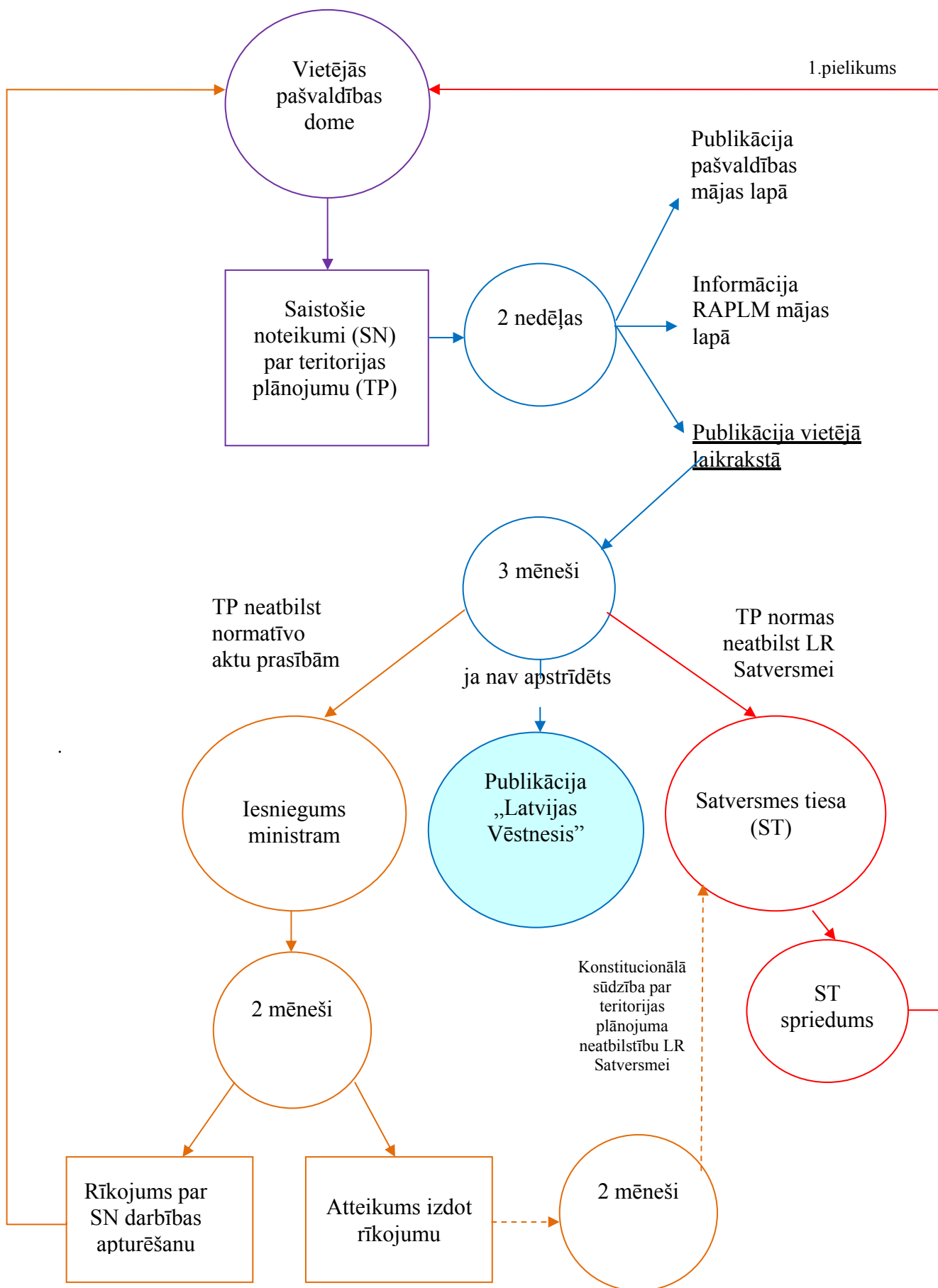
5. KONCEPCIJAS ĪSTENOŠANAS PASĀKUMU PLĀNS, LAIKA GRAFIKS UN FINANSĒJUMS

3.tabula

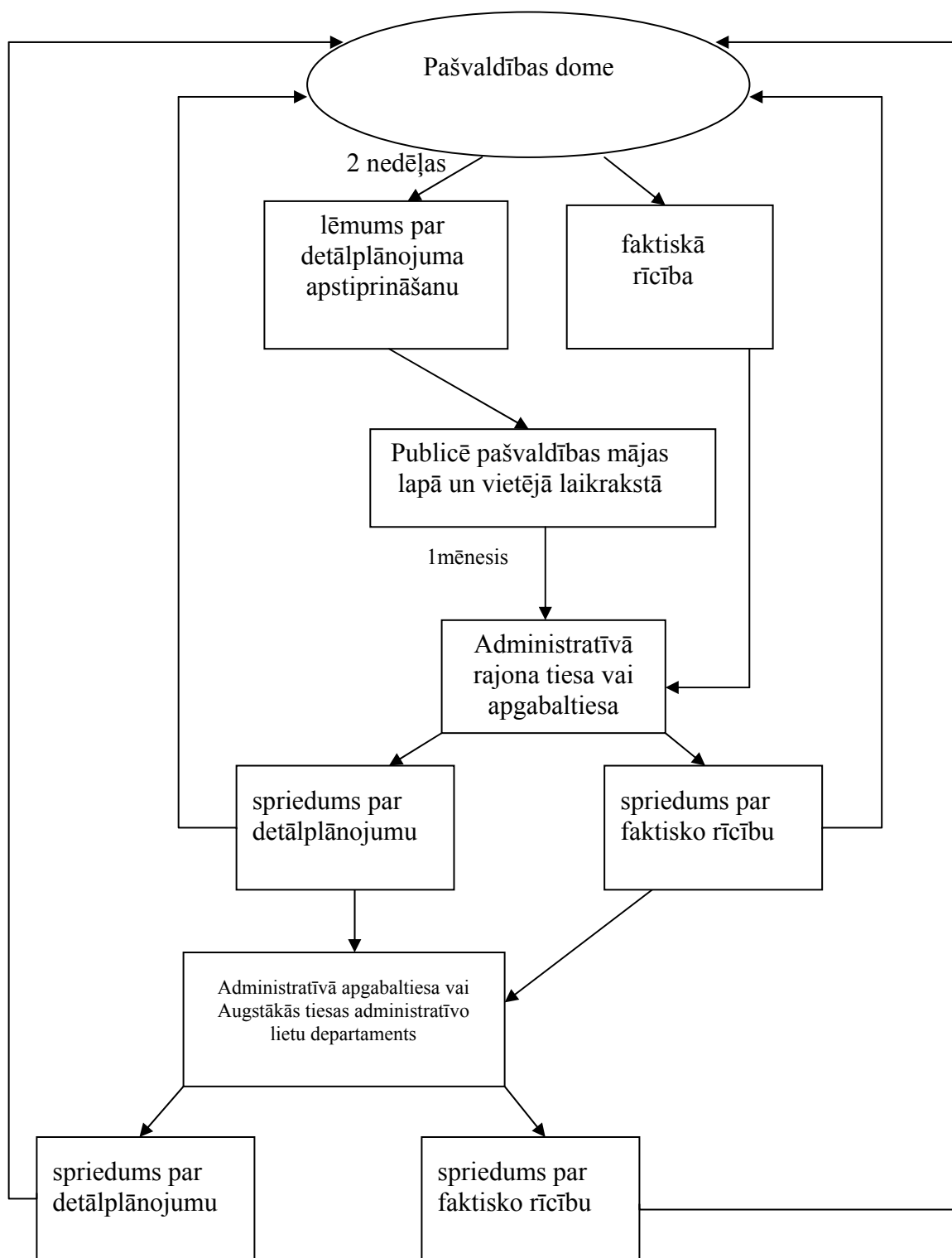
	Pasākums	Izpildes termiņš	Finansējums	Atbildīgā institūcija	Iesaistītās institūcijas
1.	Izstrādāt Telpiskās plānošanas likumprojektu	2009. gada novembris	Esošā finansējuma ietvaros	RAPLM	nozaru ministrijas
2.	Izstrādāt MK noteikumus „Vispārējie teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi”	2010. gada marts	Esošā finansējuma ietvaros	RAPLM	EM,SM
3.	Nodrošināt vietējās pašvaldības ar kvalitatīvu kartogrāfisko materiālu teritorijas plānojumu izstrādei (topogrāfiskās kartes mērogos M 1:10000 un M 1:2000 (pilsētām un ciemiem).	2013.gads	Esošā finansējuma ietvaros (topogrāfiskajai kartei M 1:10 000); Pašvaldības budžeta ietvaros (topogrāfiskās kartei M 1:2000)	AiM	RAPLM
4.	Palielināt valsts budžeta finansēto studiju vietu skaitu augstākās izglītības studiju programmu ikgadējā sadalījumā pa izglītības tematiskajām grupām un augstskolām ar mērķi veicināt telpiskās plānošanas specialitātes apgūšanu	2012.gads	Esošā finansējuma ietvaros	IzM	RAPLM
5.	MK noteikumi par reģiona un novada teritorijas attīstības plānojuma saturu un izstrādes procedūru	2010.gada decembris	Esošā finansējuma ietvaros	RAPLM	nozaru ministrijas
6.	Pilotprojekta izstrāde novada pašvaldības teritorijas attīstības plānojuma izstrādē	2010. gada decembris	Esošā finansējuma ietvaros	RAPLM	Plānošanas reģioni, vietējās pašvaldības

7.	Semināri, apmācības vietējo pašvaldību teritorijas plānotājiem, būvvalžu speciālistiem	visu laiku	Esošā finansējuma ietvaros	RAPLM	AiM, Vidm, EM, ZM, SM
----	--	------------	----------------------------	-------	-----------------------

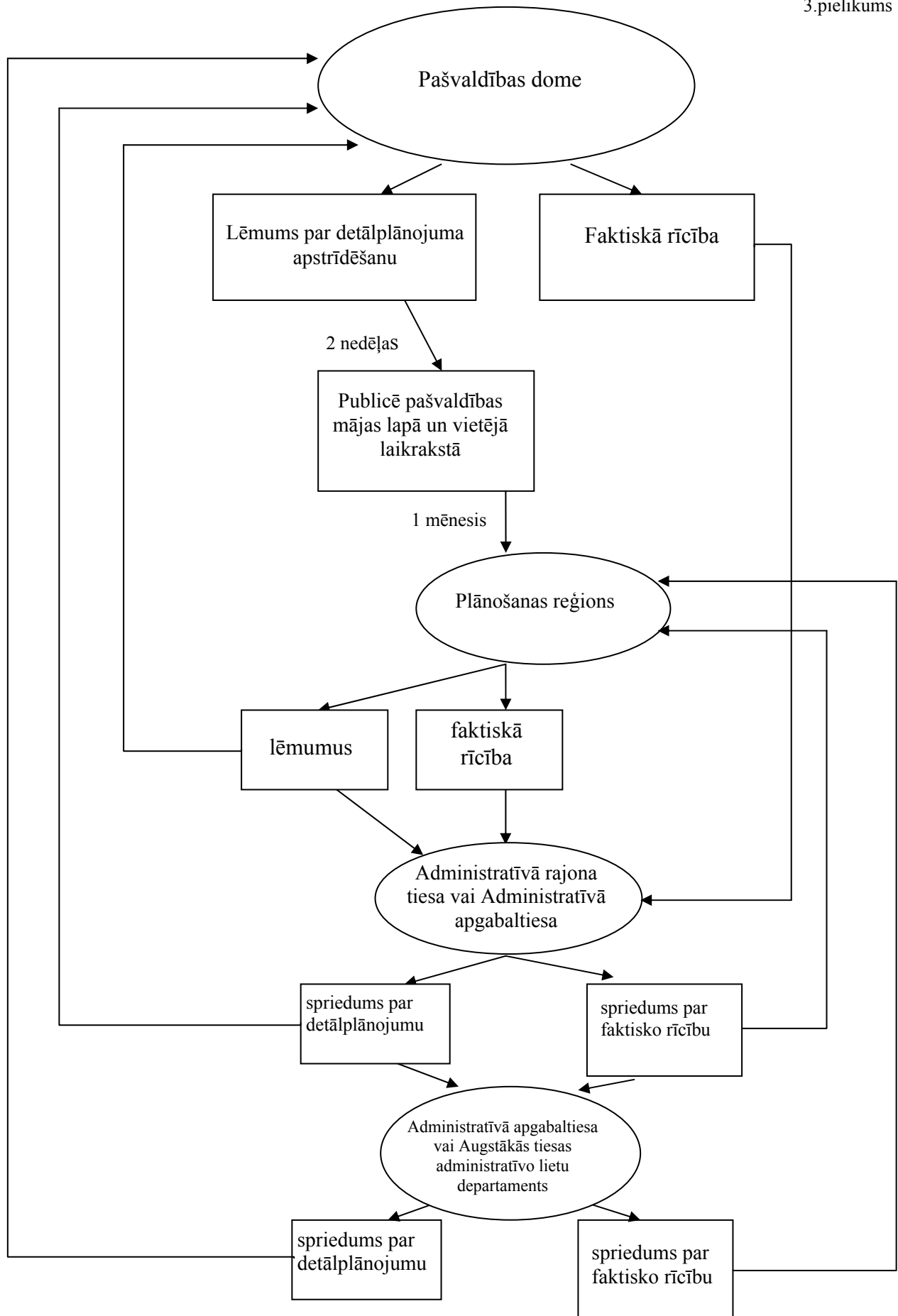
PIELIKUMI

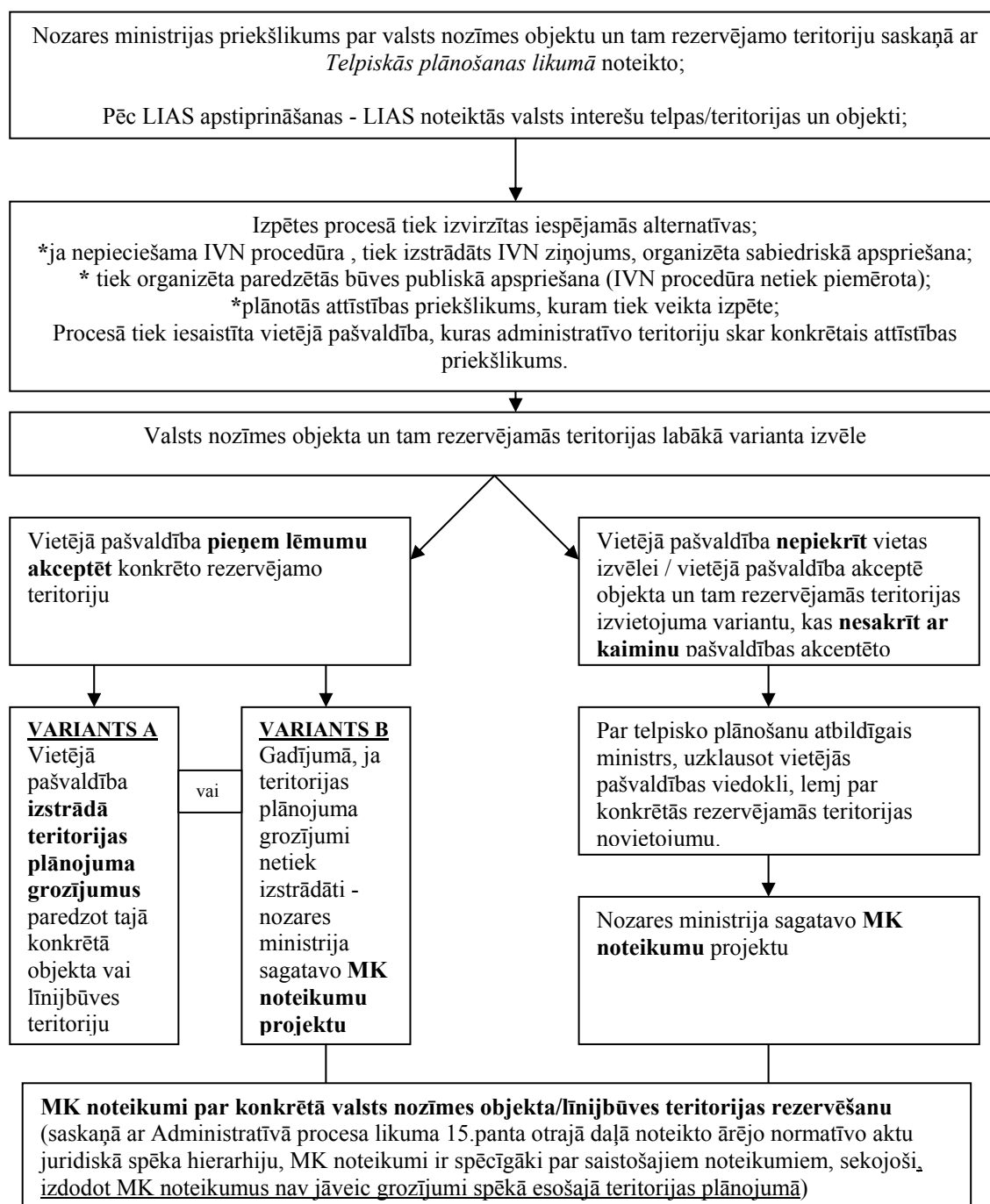
Vietējās pašvaldības teritorijas plānojuma apstiprināšana un pārsūdzēšana.

Detālplānojuma apstiprināšana un apstrīdēšana. Variants A.

Detālplānojuma apstiprināšana un apstrīdēšana. Variants B.

1.shēma. Valsts interešu teritoriju noteikšanas kārtība.

Reģionālās attīstības un
pašvaldību lietu ministrs

E.Zalāns

Vīza: Reģionālās attīstības un
pašvaldību lietu ministrijas
valsts sekretāre

L.Straujuma

02.06.2009. 16:00

22835

I.Urtāne

67770356; inguna.urtane@raplm.gov.lv